T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

EVLİ KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI KORUMACI VE DÜŞMANCA CİNSİYETÇİLİĞİN KADINA YÖNELİK ŞİDDET DAVRANIŞIYLA İLİŞKİSİ: ERZİNCAN ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS

Nermin KAYAN

HAZİRAN-2025
GÜMÜŞHANE

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

EVLİ KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI KORUMACI VE DÜŞMANCA CİNSİYETÇİLİĞİN KADINA YÖNELİK ŞİDDET DAVRANIŞIYLA İLİŞKİSİ: ERZİNCAN ÖRNEĞİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN GENDER PERCEPTION, PROTECTIVE AND HOSTILE SEXISM AND VIOLENCE AGAINST WOMEN BEHAVIOUR IN MARRIED WOMEN: THE CASE OF ERZINCAN

YÜKSEK LİSANS

Nermin KAYAN

HAZİRAN-2025
GÜMÜŞHANE

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

EVLİ KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI KORUMACI VE DÜŞMANCA CİNSİYETÇİLİĞİN KADINA YÖNELİK ŞİDDET DAVRANIŞIYLA İLİŞKİSİ: ERZİNCAN ÖRNEĞİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN GENDER PERCEPTION, PROTECTIVE AND HOSTILE SEXISM AND VIOLENCE AGAINST WOMEN BEHAVIOUR IN MARRIED WOMEN: THE CASE OF ERZINCAN

YÜKSEK LİSANS

Nermin KAYAN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Sunay GÜNGÖR

HAZİRAN-2025
GÜMÜŞHANE

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum "**Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Algısı Korumacı ve Düşmanca Cinsiyetçiliğin Kadına Yönelik Şiddet Davranışıyla İlişkisi: Erzincan Örneği** " isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmaları kaynakçada belirtiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi'nin lisanslı kullanıcısı olduğu intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün belirlediği kıstaslara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

18/06/2025

…….

Nermin KAYAN

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Sosyal Hizmet Yönetimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Çalışmalarım sırasında bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım sayın danışman hocam Dr öğretim üyesi Sunay Güngör e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tüm çalışmalarım aşamasında hayatım boyunca maddi manevi desteğini esirgemeyip yanımda olan değerli ailem' e yanımda olan ve her an yardımıma koşan, sıkıntılarımı ve mutluluğumu paylaştığım arkadaşım Gökhan'a ve benimle her daim olan katılımcılarıma Teşekkürlerimi sunarım.

Nermin KAYAN

GÜMÜŞHANE – 2025

ÖZET

Toplumsal cinsiyet algısı, bireylerin kadın ve erkek rollerine dair geliştirdikleri inanç, tutum ve beklentileri içermektedir. Bu algılar, bireylerin hem sosyal yaşamdaki ilişkilerini hem de aile içi dinamiklerini önemli ölçüde şekillendirmektedir. Özellikle evlilik ilişkilerinde, kadın ve erkeğe atfedilen rollerin kalıplaşmış biçimde algılanması, zaman zaman eşitsizlik ve çatışmaların temelini oluşturabilmektedir. Bu bağlamda bu çalışma evli bireylerin toplumsal cinsiyet algılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada bu algıların korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik tutumları ile kadına yönelik şiddet davranışlarıyla olan ilişkisi nicel araştırma yönteminde ele alınmıştır. Bu çalışma Erzincan ilinde yaşayan 404 evli kadın ile yapılmıştır. Çalışma kapsamında demografik bilgi formu, toplumsal cinsiyet algısı ölçeği, çelişik duygulu cinsiyet ölçeği ve kadına yönelik eş şiddet ölçeği kullanılmış olup araştırma çerçevesinde kullanılan veriler SPSS paket programında çözümlenmiştir. Çalışma kapsamında evli kadın bireylerin konu ile alakalı ilgi ve tutumları araştırılıp değerlendirilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen veri ve sonuçların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve kadına yönelik şiddet sorununa ışık tutmaktır. Bu çalışma, bu konudaki mevcut bilgiye katkıda bulunmayı hedeflerken toplumun bu tür davranışlarının önlenmesine yönelik daha iyi bilgilendirilmesine yardımcı olmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet algısı, Korumacı cinsiyetçilik, Düşmanca cinsiyetçilik, Evli kadınlar, Kadına yönelik şiddet

SUMMARY

Gender perception includes the beliefs, attitudes and expectations that individuals develop about the roles of women and men. These perceptions significantly shape both the relationships of individuals in social life and the dynamics within the family. Especially in marital relationships, the stereotypical perception of the roles attributed to men and women can sometimes form the basis of inequality and conflict. In this context, this study aims to examine the gender perceptions of married individuals. In the study, the relationship between these perceptions and protective and hostile sexism attitudes and violence against women behaviors were examined in a quantitative research method. This study was conducted with 404 married women living in Erzincan province. Within the scope of the study, demographic information form, gender perception scale, conflicting emotional gender scale and spousal violence against women scale were used and the data used in the research were analyzed in SPSS package program. Within the scope of the study, the interests and attitudes of married women individuals on the subject were investigated and evaluated. The data and results obtained from this study are intended to shed light on the problem of gender inequality and violence against women. While this study aims to contribute to the existing knowledge on this subject, it is thought that it will contribute to helping society to be better informed about the prevention of such behaviors.

Keywords: Gender perception, Protective sexism, Hostile sexism, Married women, Violence against women

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI IV
TEŞEKKÜR V
ÖZET VI
SUMMARY VII
İÇİNDEKİLER VIII
TABLOLAR DİZİNİ XI
EKLER DİZİNİ XII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ XIII
1.GİRİŞ 1
2.ŞİDDET 4
2.1.Kadına Yönelik Şiddet ve Türleri 5
2.1.1.Fiziksel Şiddet 6
2.1.2.Psikolojik Şiddet 7
2.1.3.Cinsel Şiddet 7
2.1.4.Ekonomik Şiddet 8
2.2.Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet 8
2.3.Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri 9
2.4.Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal ve Kültürel Boyutları 10
2.5.Ataerkil Sistem ve Kadına Yönelik Şiddet İlişkisi 11
2.6.Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları 12
2.7.Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Destek Sistemleri 13
2.8.Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi İçin Stratejiler 14
2.8.1.Eğitim ve Farkındalık Oluşturma 14
2.8.2.Hukuki Düzenlemeler ve Uygulamalar 15
2.8.3.Toplumsal Destek Sistemlerinin Güçlendirilmesi 15
2.8.4.Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması 15
3.CİNSİYETÇİLİĞİN ŞİDDETLE İLİŞKİSİ 16
3.1.Cinsiyetçilik Nedir? 16
3.2.Toplumsal Cinsiyetçilik 16
3.2.1.Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğin Kadına Yönelik Şiddete Etkisi 17
3.2.1.1.Dünya'da Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğin Kadına Yönelik Şiddete Etkisi 18
3.2.1.2.Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğin Kadına Yönelik Şiddette Etkisi 20

3.3.Korumacı Cinsiyetçilik 21
3.3.1.Korumacı Cinsiyetçiliğin Kadına Yönelik Şiddete Etkisi 22
3.4.Düşmanca Cinsiyetçilik 23
3.4.1.Düşmanca Cinsiyetçiliğin Kadına Yönelik Şiddete Etkisi 23
3.5.Cinsiyetçiliğin Kadına Yönelik Şiddete Uzun Vadeli Etkisi 24
3.6.Cinsiyetçilik ve Şiddetin Normalleşmesi 25
3.7.Cinsiyetçi Şiddet ve Medyanın Rolü 26
3.8.Cinsiyetçilik ve Eğitim 27
3.9.Cinsiyetçiliğin Şiddeti Dönüştürmesi ve Toplumsal Etkisi 28
3.10.Cinsiyetçilikle Mücadelede Toplumsal Müdahaleler 28
4.EVLİLİK VE KADIN 30
4.1.Evlilik ve Evliliğin Tanımı 30
4.2.Evliliğin Sosyal ve Kültürel Temelleri 31
4.3.Kadının Toplumdaki Yeri, Hak ve Görevleri 32
4.4.Evliliğin Kadın Üzerindeki Ekonomik Etkileri 33
4.5.Kadının Çalışma Hayatındaki Yeri ve Evliliğin İş Yaşamına Etkisi 35
4.6.Kadınların Evlilikteki Psikolojik ve Duygusal Durumları 36
4.7.Değişen Zaman İçerisinde Gerçekleşen Evliliğin Kadınların Sosyal Yaşamı Üzerindeki Etkileri 37
5.EVLİLİKTE TOPLUMSAL ROLLERİN BELİRLENMESİ 39
5.1.Toplumsal Cinsiyet Rolleri ve Evlilik Uyumu 39
5.2.Evli Kadınların Toplumsal Rolleri 40
5.3.Evli Erkeklerin Toplumsal Rolleri 41
5.4.Evli Bireylerde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri 42
5.5.Evli Bireylerde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Kadına Yönelik Şiddette Etkisi 43
5.6.Evlilikte Toplumsal Rollerin Sorunları ve Kadına Yönelik Etkileri 44
5.7.Evlilikte Toplumsal Rollerin Geliştirilmesi 45
6.YÖNTEM 47
6.1.Araştırmanın Yöntemi 47
6.2.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi 47
6.3.Araştırma Hipotezi ve Soruları 47
6.4.Araştırmanın Sınırlılıkları 48
6.5.Veri Toplama Araçları 48
6.5.1.Kişisel Bilgi Formu 48
6.5.2.Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği 48
6.5.3.Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği 49
6.5.4.Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği 49

7.ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLANMASI 50
7.1.Katılımcılara Ait Bilgiler 50
7.2.Verilerin Analizi 51
7.3.Bulgular 52
8.TARTIŞMA 57
9.SONUÇ VE ÖNERİLER 63
9.1.Öneriler 65
KAYNAKÇA 67
EKLER 85
ETİK KURUL KARARI 92
ÖZGEÇMİŞ 93

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların tanılayıcı özelliklere göre dağılımı 50
Tablo 2. Toplumsal cinsiyet algısı, kadına yönelik eş şiddet algısı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik puanlarına ait betimsel değerler 52
Tablo 3. Toplumsal cinsiyet algısı ile kadına yönelik eş şiddet algısı puanları arasındaki ilişkilere ait pearson korelasyon katsayıları 53
Tablo 4. Çelişik duygulu cinsiyetçilik ile kadına yönelik eş şiddet algısı puanları arasındaki ilişkilere ait pearson korelasyon katsayıları 55

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu 85
Ek 2. Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği 87
Ek 3. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği 89
Ek 4. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği 90

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

CEDAW	: Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması sözleşmesi
KSGM	: Kadının statüsü genel müdürlüğü
KYASE	: Kadına yönelik aile içi şiddet araştırması
STK	: Sivil toplum kuruluşları
TSSB	: Travma sonrası stres bozukluğu
TÜİK	: Türkiye istatistik kurumu
Vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

1. GİRİŞ

Bireylerin karakterlerinin şekillendiği, temel değer yargılarını kazandığı ve toplumsal hayata ilk adımlarını attığı en önemli sosyal yapı aile kurumudur (Kılıç, 2024). Bu yapının temelini oluşturan evlilik ise, bireylerin duygusal, sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurduğu, karşılıklı sorumluluk ve bağlılık esasına dayanan bir birliktelik biçimi olarak değerlendirilmektedir (Ceylan, 2024; Könezoğlu, 2006). Evlilik, bireylere sevgi, güven ve aidiyet gibi temel duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir yapı sunmanın yanı sıra, toplumsal rollerin paylaşımı, çocuk yetiştirme ve neslin devamını sağlama gibi önemli işlevleri de yerine getirir (Balcı Arvas, 2020). Ancak evlilik, her zaman ideal bir ilişki ortamı sunmayabilir. Zamanla bireyler arasında ortaya çıkan çatışmalar, iletişim problemleri ve beklenti farklılıkları, yaşam kalitelerini de düşürmekte ayrıca şiddet gibi ciddi sorunlara neden olabilmektedir. Bu çerçevede şiddet, yalnızca bireysel ilişkilerin değil, aynı zamanda toplumsal yapının da önemli bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır (Akgün ve Uluocak, 2010).

Şiddet, gelişmişlik düzeyi, kültürel yapı ya da eğitim seviyesi fark etmeksizin, dünya genelinde farklı toplum ve gruplarda yaygın biçimde görülen evrensel bir olgudur (Kelleci, 2023). Fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik biçimlerde tezahür edebilen şiddet; bireylerin yaşam güvenliğini tehdit eden, haklarını ihlal eden ve psikososyal gelişimlerini olumsuz etkileyen çok boyutlu bir toplumsal problemdir. Bu kapsamda şiddet türlerinden en yaygın ve yıkıcı olanı ise kadına yönelik şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır (Arabacı ve Uygun, 2022; Özkan, 2017).

Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet temelli güç eşitsizliklerinden kaynaklanan, kadınların fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik açıdan zarar görmesine yol açan hem bireysel hak ihlali hem de toplumsal cinsiyet eşitliği önünde ciddi bir şekilde engel oluşturan yapısal bir sorundur (Genç, Altıparmak ve Ustabaşı Gündüz, 2019). Kadına yönelik şiddetin altında yatan nedenler oldukça karmaşıktır. Toplumsal cinsiyet rollerinin katılığı, kadının toplumdaki konumunun belirsiz veya ikincil kabul edilmesi, ekonomik bağımsızlık eksikliği, düşük eğitim seviyesi, yasal yetersizlikler ve şiddeti tolere eden kültürel normlar gibi faktörler bu yapıyı beslemektedir. Bunun yanı sıra, bireysel düzeyde alkol ve madde bağımlılığı, psikolojik sorunlar gibi etkenler de şiddetin ortaya çıkmasında etkili olabilmektedir. Bu çok boyutlu yapısı nedeniyle,

kadına yönelik şiddetle mücadele sürecinde, disiplinler arası ve toplumsal farkındalık oluşturan yaklaşımlara büyük ihtiyaç duyulmaktadır (Aydemir Terzi, 2024).

Türkiye'de, kadına yönelik şiddet sorununun görünürlük kazanması özellikle 1980'li yıllardan itibaren kadın hareketlerinin artan mücadelesiyle mümkün olmuştur. Bu mücadele, kadına yönelik şiddetin sadece bir bireysel sorun olmanın ötesinde toplumsal bir mesele olduğunun anlaşılmasını sağlamış ve bu konu hem kamuoyunun hem de devlet politikalarının gündeminde öncelikli bir yer edinmiştir (KSGM, 2009).

Uluslararası veriler de kadına yönelik şiddetin küresel bir sorun olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2013 yılı raporuna göre, dünya genelinde kadınların yaklaşık %35'i, yaşamlarının bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Ulusal düzeyde yapılan araştırmalar ise bu oranın bazı bölgelerde %70'lere kadar çıktığını ve şiddetin büyük ölçüde kadınların yakın çevresindeki erkekler tarafından uygulandığını göstermektedir. Bu bulgular, kadına yönelik şiddetin yalnızca bireysel bir sorun değil, aynı zamanda toplumsal yapılar ve normlarla derinlemesine bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır (Gökulu ve Hosta, 2013; Oktay, 2015).

Kadına yönelik şiddetin temel nedenlerinden biri olan toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ataerkil yapılar ve geleneksel cinsiyet rollerinin etkisiyle pekişmekte özellikle evli bireyler arasındaki ilişkilerde kadının şiddete daha fazla maruz kalmasına yol açmaktadır (Gökkaya, 2009). Bu durum, zamanla şiddetin toplumsal olarak normalleşmesine ve meşrulaştırılmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda evli bireylerde toplumsal cinsiyet algısının biçimlendirdiği korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik tutumu, kadına yönelik şiddet davranışları üzerindeki etkilerini daha derinlemesine incelemek, önemli bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır (Kulakçı Altıntaş ve Ayaz Alkaya, 2023).

Özellikle korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik olmak üzere iki yönlü tezahür eden çelişik duygulu cinsiyetçilik, kadınlara yönelik şiddet davranışlarının sosyo-psikolojik temellerini anlamada önemli bir anahtardır. Korumacı cinsiyetçilik, kadınların zayıf ve korunmaya muhtaç oldukları yönündeki inançlara dayanırken; düşmanca cinsiyetçilik, kadınları tehdit olarak gören, küçümseyen ve dışlayıcı bir tutum sergiler. Bu iki yönlü cinsiyetçilik, şiddetin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde görmezden gelinmesinin arkasındaki psikolojik ve sosyo-kültürel dinamikleri anlamamıza yardımcı olmaktadır ve bu dinamiklerin çözülmesi, şiddetin önlenmesi adına atılacak adımların belirlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır (Aktan ve Yalçındağ, 2022; Ulusçu, 2023). Bu bağlamda, bu araştırmanın konusu, "Evli Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algısı,

Korumacı ve Düşmanca Cinsiyetçiliğin Kadına Yönelik Şiddet Davranışlarıyla İlişkisi: Erzincan Örneği" olarak belirlenmiştir. Çalışmanın temel problemi ise, evli bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının ve bu algıları şekillendiren korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik tutumlarının, kadına yönelik şiddet davranışları üzerindeki etkisinin ne düzeyde olduğunu araştırmaktır.

Bu çalışmanın amacı, evli kadın bireylerin toplumda kabul gören toplumsal cinsiyet algılarının, evlilik sürecindeki ilişkileri üzerindeki etkisini ve bu ilişkinin kadına yönelik şiddetle nasıl bir bağlantı oluşturduğunu incelemektir. Elde edilen bulgular, literatüre katkı sağlamak ve toplumsal farkındalık oluşturarak, kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik etkili çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Erzincan ilinde ikamet eden 404 evli kadın birey oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formuna ek olarak, "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği", "Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği" ve "Kadına Yönelik Eş Şiddeti Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma, iki ana bölümden oluşmaktadır: birinci bölümde kuramsal çerçeveye ve literatür bilgilerine yer verilirken; ikinci bölümde ise araştırmanın yöntemi, bulgular ve sonuçlar sunulmaktadır. Veriler, Garip, (2023)'ünde çalışmasında da yer alan nicel araştırma yöntemi kapsamında anket tekniği ile toplanmış ve SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir.

2. ŞİDDET

Toplumların önde gelen endişelerinden biri olan şiddet, farklı biçimlerde ortaya çıkabilir ve çeşitli gruplara yönelik olabilir (Belen, 2019). Şiddeti en yoğun şekilde tecrübe eden ve bu süreçte en savunmasız olan gruplar, çocuklar, kadınlar ve yaş almış bireylerdir (Polat, 2016). Şiddet, fiziksel, duygusal, sözel ve cinsel şiddet gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkan karmaşık ve çok yönlü bir olgudur (Uzunov, 2022).

Şiddet, genellikle çatışma, güç mücadelesi veya kontrol arayışı gibi faktörlerden kaynaklanabilir. Genel olarak, şiddet, bireylere zarar verme amacı güden her türlü eylemi kapsayan bir kavramdır (Gülbahar, 2012). Şiddet, çok çeşitli alanlarda etkili bir kavram olduğundan, farklı kişiler ve kurumlar tarafından farklı tanımlamalara tabi tutulmuştur (Çiftçi ve Açık, 2022).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre şiddet, "Bireyin kendisine yönelttiği ya da bir gruba, topluma yöneltilen yaralayıcı, ölümle sonuçlanabilen, psikolojik açıdan tahribata yol açabilecek, bireyin fiziksel ve psikolojik gelişimini olumsuz etkileyebilecek her türlü bilinçli kuvvet veya güç uygulayıcı eylemler" olarak tanımlanmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü, 2002'den aktaran Kelleci, 2023).

Erdal ve Ardalı'nın (1996, aktaran Yıldız 2021) tanımına göre, şiddet "hâkim olmak, yenmek, yönetmek amacıyla güçlü, şiddetli, etkili bir hareket, fiil, işlem; bir işi bozma, engelleme, boşa çıkarmaya karşı düşmanca, yaralayıcı, hırpalayıcı veya tahrip edici (yıkıcı, yok edici) amaç taşıyan bir davranış" olarak ifade edilmiştir.

Türk mevzuatında ise 6284 sayılı kanun, şiddeti "Kişiye, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar veren, fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış" olarak tanımlamaktadır (Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012).

Görüldüğü üzere, şiddetin tanımları zaman içinde genişlemiş ve sadece fiziksel zararlarla sınırlı kalmayıp, psikolojik ve ekonomik zararları da kapsayacak şekilde daha kapsayıcı hâle gelmiştir (Özkan, 2017). Bu bağlamda, şiddet olgusu sıklıkla aile içi şiddet, toplumsal şiddet ve özellikle kadına yönelik şiddet gibi alt başlıklarda ele alınmaktadır (Stošić, 2023).

Bu çalışmada şiddetin özellikle kadına yönelik boyutuna odaklanılmasının nedeni, bu şiddet türünün toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin doğrudan bir yansıması olmasıdır. Kadınlara yönelen şiddet biçimleri, çoğu zaman toplumun ataerkil yapısı, geleneksel cinsiyet rolleri ve güç dengesizliklerinden kaynaklanmaktadır (Bükecik ve Özkan,

2018). Kadına yönelik şiddet, sadece bireysel bir sorun değil, aynı zamanda insan hakları ihlali olarak da ele alınmalıdır. Bu nedenle, araştırmada şiddet kavramının teorik boyutları açıklandıktan sonra, kadına yönelik şiddetin neden sistematik ve yaygın bir sorun olduğuna odaklanılması, çalışmanın temel amacına ulaşması açısından büyük önem taşımaktadır.

2.1. Kadına Yönelik Şiddet ve Türleri

Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ayrımcılık ve kadınların toplum içerisindeki konumunun zayıflatılmasına neden olan temel dinamiklerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, yalnızca bireyler arası bir mesele olmanın ötesinde, toplumun sosyal dokusunu etkileyen ve bu yapıyı sürdürmeye katkı sağlayan yapısal bir sorundur. Kadına yönelik şiddet kavramı, özellikle özel yaşam ve aile mahremiyeti çerçevesinde ele alındığı için, zaman içinde uluslararası insan hakları gündemine de dahil olmuştur (Dinçer, 2014). 1980'lerin sonlarından itibaren, uluslararası alanda dikkat çekmeye başlayan kadına yönelik şiddet, 1990'lardan sonra toplumsal bir sorun ve insan hakları ihlali olarak tanınmaya başlanmıştır (Dinçer, 2014).

Kadına yönelik aile içi şiddet, kadınların temel haklarını ve özgürlüklerini engelleyerek onları değersizleştirmekte ve toplumsal yapılar içinde erkeklerin egemenliğini pekiştiren bir mekanizma (Mojab, 2006, aktaran E. Ö. Aşkın ve U.Aşkın, 2017). Bu tür şiddet, kadınları yalnızca fiziksel olarak değil, aynı zamanda psikolojik ve duygusal düzeyde de etkileyerek, toplumsal yaşamda görünürlüklerini ve varlıklarını ciddi biçimde tehdit etmektedir. Şiddet mağdurun özgürlüğünü kısıtlar ve kadının kontrolsüz bir şekilde baskı altında tutulmasını amaçlar (Tekindal vd., 2018).

Kadına yönelik şiddetin temelinde, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların sosyal, ekonomik ve politik alandaki güçsüzlüğü gibi faktörler yer alır. Bununla birlikte, şiddet bazen kıskançlık, kontrol arzusu, intikam alma gibi psikolojik dinamiklerden de beslenebilir. Bu tür şiddet, sadece fiziksel bir saldırı olmaktan öte, kadının zihinsel ve ruhsal sağlığını da etkileyen bir kontrol aracı olarak işlev görür. Ayrıca, toplumda kadın ve erkeğe yönelik var olan cinsiyetçi inançlar ve geleneksel roller, kadına yönelik şiddeti doğrudan teşvik eder. Erkeklerin toplumsal üstünlüğüne dayanan yapılar, kadınların üzerinde kontrol kurmayı ve şiddeti normalleştirmeyi kolaylaştırabilir. Dolayısıyla şiddet, bazı durumlarda bireyler üzerinde baskı kurmak ya da onları kontrol altında tutmak amacıyla kullanılan bir yöntem hâline gelebilmektedir.

Kadına yönelik şiddet, genellikle dört ana türde sınıflandırılmaktadır: fiziksel şiddet, psikolojik (duygusal) şiddet, cinsel şiddet ve ekonomik şiddet (Candan ve Yücel, 2021).

Fiziksel şiddet, kadına yönelik her türlü bedensel saldırıyı içerir. Bu tür şiddet, darp, tekmeleme, yumruk atma gibi eylemleri kapsar ve kadının sağlığını doğrudan tehdit eder (Krook, 2020).

Psikolojik şiddet, kadınların duygusal ve ruhsal iyilik hallerine zarar verir. Bu tür şiddet, sözlü taciz, aşağılama, hakaret etme, tehditlerde bulunma gibi davranışları içerir ve kadının özgüvenini zedeler (Krook, 2020).

Cinsel şiddet, kadına rızası dışında cinsel eylemlerde bulunmak, zorla cinsel ilişkiye girme, cinsel taciz gibi eylemleri kapsar (DeWine ve Dodd, 2011). Bu tür şiddet, kadının bedenini kontrol etme amacını taşır ve ona yönelik büyük bir travma yaratabilir.

Ekonomik şiddet, kadının finansal bağımsızlıklarını kısıtlayan eylemleri ifade eder. Kadınların kendi paralarını kazanma, iş gücüne katılma ve maddi özgürlük elde etme hakları engellenir. Bu tür şiddet, kadının toplumsal yaşamda bağımsız bir özne olarak varlığını reddederek, onu ekonomik anlamda erkek figürüne bağımlı kılmayı amaçlayan bir mekanizma olarak işleyebilir (Nazarova, 2023).

Her bir şiddet türü, kadının yaşam kalitesini ciddi şekilde etkiler ve uzun vadede ciddi fiziksel, psikolojik ve sosyal sonuçlar doğurur. Şiddet, kadının özgürlüğünü kısıtlar, ona zarar verir ve toplumsal eşitsizliği pekiştirir. Bu bağlamda, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için kapsamlı bir çözüm yaklaşımı gereklidir. Bu şiddet türleri, aşağıda ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

2.1.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, en sık karşılaşılan ve somut biçimde gözlemlenebilen şiddet türlerinden biridir. Genellikle bedene yönelik yapılan saldırıları içerir ve bedensel güç kullanılarak uygulanır. Bu tür şiddet, kişinin kontrol altına alınmasını sağlamak ve acı veya korku hissettirmek amacı taşır. Fiziksel şiddet, bedensel yaralanmalara yol açabileceği gibi, psikolojik etkilerinin de uzun süre devam etmesine neden olabilir (Akkaş ve Uyanık, 2016). Kadınların fiziksel olarak saldırıya uğraması, temel insan haklarına yönelik ciddi bir ihlaldir ve bu durum, tüm toplumların karşı durması gereken bir sorundur. Fiziksel şiddet, cinsiyetler arasındaki dengesiz güç ilişkilerinden beslenmekte olup, kültürel ve sosyoekonomik sınırları aşarak evrensel bir sorun niteliği

kazanmaktadır (Ellsberg, 2006). Kadınlar, eşitlik ve güvenlik haklarını elde etmeye çalışırken, bu tür saldırılarla karşılaşmaktadırlar.

Fiziksel şiddetin etkileri yalnızca bedensel zararlarla sınırlı kalmaz; aynı zamanda psikolojik ve duygusal yıkımlara yol açabilir. Şiddete maruz kalan bireylerde, uzun vadede travma, anksiyete bozuklukları, depresyon ve özgüven eksikliği gibi çeşitli psikolojik problemler ortaya çıkabilmektedir. Bu durum, kadının yaşam kalitesini ciddi şekilde etkileyerek, toplumsal ve bireysel düzeyde derin izler bırakabilir (Öztürk vd., 2016).

2.1.2. Psikolojik Şiddet

Psikolojik ya da duygusal şiddet, fiziksel izler bırakmamakla birlikte, mağdurlar üzerinde en az fiziksel şiddet kadar derin ve kalıcı etkiler yaratabilen bir şiddet biçimidir. Psikolojik şiddet, öncelikle duygusal bir saldırıyı kapsar. Bu tür şiddet, bir kişinin zihinsel ve duygusal sağlığını hedef alarak, sürekli eleştiri, küçümseme, tehditler ve sosyal izolasyon gibi davranışlarla kendini gösterir (Çakır vd., 2016). Bu tür eylemler, derin izler bırakarak bireyin özsaygısını ciddi şekilde zedeler. Psikolojik şiddet, kadınların zihinsel ve duygusal hallerini, davranışlarını ve algılarını olumsuz şekilde etkileyerek, fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlıklarını tehdit eder (Lanier ve Maume, 2009'dan aktaran Orbay, 2022). Görünmeyen bir şiddet türü olarak, fark edilmesi güç olabilir; ancak etkileri derin ve yıkıcıdır.

Psikolojik şiddet, ilişkilerdeki güç dengesizliğinden beslenen ve bu dengeyi manipüle eden kişiler tarafından uygulanır. Şiddet uygulayan bireyler, kadınlar üzerinde kontrol ve manipülasyon kurabilmek için farklı stratejiler kullanmaktadır (Tarzia ve Hegarty, 2022). Kadına yönelik psikolojik şiddet, toplumların en derin ve gizli kalmış sorunlarından biri olarak kabul edilmektedir. Fiziksel şiddet kadar gözle görülür olmasa da etkileri son derece yıkıcı ve kalıcıdır (Orbay, 2022).

Psikolojik şiddet, depresyon, kaygı ve diğer ruhsal sorunlara yol açarak kadınların kişisel gelişimini engeller ve sosyal hayattan geri çekilmelerine neden olabilir (Öztürk vd., 2016). Bu durum, kadınların öz değerlerini sorgulamalarına, kendilerini daha yalnız ve çaresiz hissetmelerine yol açar, ayrıca toplumla olan bağlarını zayıflatabilir.

2.1.3. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, kadınların temel haklarını ve özgürlüklerini ihlal eden en ağır şiddet türlerinden biridir. Bu tür şiddet, cinsel taciz ve tecavüz gibi açık saldırılardan, zorla evlendirme, zorla kürtaj veya kısırlaştırma gibi uygulamalara kadar geniş bir yelpazeyi

kapsar (Güler ve Erbil, 2022). Evlilik içi tecavüz ve ensest ilişkiler, aile dinamiklerine büyük zarar veren ciddi olgulardır. Bu cinsel şiddet türü, en ağır biçimlerinden biri olmasına rağmen, sıklıkla sessizlikle karşılanmaktadır (Demirel, 2019). Cinsel şiddet, güç ve kontrol sağlama amacıyla yaygın olarak kullanılan bir sorundur ve rıza dışı bir şekilde gerçekleşir; bu durum, bireyde derin psikolojik ve fiziksel etkiler yaratmaktadır (Krook, 2019).

Cinsel şiddetin etkileri, kadınlara yönelik önemli fiziksel ve ruhsal sağlık sorunlarına yol açabilir. Mağdurlar, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), depresyon, anksiyete ve uyku bozuklukları gibi psikolojik rahatsızlıklar yaşayabilirler (Dillon vd., 2013). Ayrıca, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve istenmeyen hamilelik gibi sağlık riskleri de söz konusu olabilir. Bu tür şiddet hem kısa vadede hem de uzun vadede kadının yaşam kalitesini ciddi şekilde etkileyebilir.

2.1.4. Ekonomik Şiddet

Kadınların toplumsal yapı içindeki yaşadığı ekonomik şiddet, diğer şiddet türlerine göre daha az ele alınmakla birlikte, kadınların maruz kaldığı birçok şiddet biçiminin temelinde yatan önemli bir faktördür (Gökkaya, 2011). Kadına yönelik ekonomik şiddet, kadınların maddi kaynaklara erişiminin kısıtlanması veya bu kaynakların kontrol altına alınması şeklinde ortaya çıkar. Bu tür şiddet, kadınların finansal bağımsızlıklarını zayıflatarak, yaşam kalitelerini olumsuz etkiler. Ekonomik şiddet, yalnızca maddi kaynaklara erişimi engellemekle kalmaz, aynı zamanda kadınların toplumsal ve bireysel güçlerini sınırlayarak, şiddetin diğer biçimleriyle sıkı bir ilişki içindedir (Fawole, 2008). Bu nedenle, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemli bir sorun olarak ele alınmaktadır.

2.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet

Aile, bireylerin duygusal, sosyal ve ekonomik ilişkiler aracılığıyla bir araya geldiği ve toplumun temel yapı taşını oluşturan bir kurumdur. Ancak bu yakın ilişkiler ağı içerisinde, kimi zaman bireyler arasında güç dengesizlikleri ve çatışmalar ortaya çıkabilir. Aile içi şiddet, bu bağlamda aile üyeleri arasında gerçekleşen ve genellikle bir bireyin diğerine yönelik fiziksel, psikolojik ya da ekonomik zarar verdiği davranış biçimlerini kapsar. Türkiye'de aile içi şiddetin mağdurları arasında en büyük grubu kadınlar ve çocuklar oluşturmaktadır (Akın, 2013).

Erkek egemen toplumsal yapılar, kadınların aile içinde daha fazla şiddete maruz kalmasına zemin hazırlamaktadır. Bu durumun temel nedenleri arasında toplumsal

cinsiyet eşitsizliği, erkeklerin aile içindeki otoriteyi ellerinde tutma eğilimleri, kadınların ekonomik bağımsızlıklarının kısıtlanması ve geleneksel roller yer almaktadır. Kadınların korunması gereken zayıf bireyler olarak görülmesi, erkek merkezli bir bakış açısının ürünüdür ve bu algı, kadına yönelik şiddetin meşrulaştırılmasına zemin hazırlamaktadır (Doğrucan ve Yıldırım, 2020).

Kadına yönelik aile içi şiddet vakalarına bakıldığında, şiddetin çoğunlukla kadınların eşleri tarafından uygulandığı görülmektedir. Oysa evlilik, karşılıklı saygı ve eşitlik temelinde kurulması gereken bir birlikteliktir (Karademir, 2021). Ancak ne yazık ki, bu birliktelikte kadın, çoğu zaman fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik şiddetin hedefi hâline gelebilmektedir. Evli kadınlara yönelik şiddetin temel kaynakları arasında toplumsal normlara boyun eğme, ekonomik bağımlılık, eğitime erişimdeki sınırlılıklar ve şiddetin bir döngü hâlini alması gibi etkenler yer almaktadır (Altıntop ve Adana, 2019). Şiddeti uygulayan bireyler ise, kendi geçmiş deneyimlerinden, içinde bulundukları kültürel çevreden ve psikolojik durumlarından etkilenerek bu tür davranışlara yönelebilmektedirler.

2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Kadına yönelik şiddet, tarihsel süreç boyunca çeşitli biçimlerde kendini göstermiştir. Toplumların yapısal değişimleri ve modernleşmeye rağmen, kadına yönelik şiddet günümüzde hala önemli bir sorun olarak devam etmektedir (Genç vd., 2019). Kadına uygulanan şiddetin temel sebepleri arasında, maddi sıkıntılar ve kadının itaatkâr olmayan bir biçimde algılanması gibi toplumsal yapıya dayalı faktörler öne çıkmaktadır. Bu şiddetin ardında genellikle iktidar mücadelesi ve kadına baskı kurma eğilimleri bulunmaktadır (Albayrak, 2023). Kadına yönelik şiddet, toplumda hukuki, kültürel, bireysel ve toplumsal hakları kısıtlayan, erkeklerin üstünlüğünü pekiştiren ve ayrımcılığı teşvik eden bir olgu olarak, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanmaktadır (Aslan ve Şeker, 2013).

Kadına yönelik şiddetin derin tarihsel kökleri, erkek egemen ataerkil toplumlarda yatmaktadır. Bu toplumsal yapı, erkek egemenliğini normalleştiren kültürel, dini ve yasal geleneklerden beslenmektedir (Fox, 2002). Ataerkil değerler, kadınların fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddetle karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır. Toplumdaki değerler ve dini inançlar, kadına yönelik şiddetin sebepleri arasında önemli bir rol oynamaktadır (Göktepe, 2024).

Çeşitli kültürlerde yapılan araştırmalar, kadına yönelik ayrımcılığın ataerkil değerler ve toplumsal normlar aracılığıyla derin kökler taşıdığını ortaya koymaktadır.

Bu ayrımcılık hem düşmanca hem de "yardımsever" cinsiyetçilik biçiminde kendini gösterebilmektedir. Yardımsever cinsiyetçilik, olumlu gibi görünse de kadınların bağımlılığını pekiştirerek onları toplumsal olarak güçsüzleştirebilmektedir (Glick vd., 2000). Eğitim eksiklikleri de kadına yönelik şiddet konusunda yeterli farkındalık oluşmamasına neden olabilir. Özellikle kırsal ve geleneksel alanlarda yapılan araştırmalar, kadına yönelik şiddetle mücadelenin büyük zorluklarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Bu zorluklar arasında yüksek oranda yakın partner şiddeti, düşük bildirim oranları, kültürel engeller, eğitim eksiklikleri, yasal seçeneklere sınırlı erişim ve ceza adalet sistemindeki yolsuzluklar yer almaktadır (Sudderth, 2020). Tüm bu faktörler bir araya geldiğinde, kadına yönelik şiddet toplumsal bir sorun olarak daha da büyür ve kalıcı hale gelir.

2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal ve Kültürel Boyutları

Şiddet, kadınların toplumdaki statülerini ve toplumsal bağlarını olumsuz bir şekilde etkiler. Şiddetin normalleştirilmesi, cinsiyet temelli eşitsizlikleri daha da derinleştirir ve bu durum, sonraki nesillere aktarılabilir, böylece süreklilik kazanabilir (Sarıboğa, 2024). Kadına karşı uygulanan şiddetin tek bir sebebi bulunmamakla birlikte, çeşitli toplumsal ve geleneksel etmenler, kadınların şiddete uğrama olasılıklarını artırmaktadır. Şiddetin temelinde ise cinsiyetler arası güç dengesizliği ve sağlıklı ilişki kurma eksikliklerinin olduğu bilinmektedir (Parmaksızoğlu, 2011'den aktaran Çalışkan ve Çevik, 2018).

Toplumda kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç dinamikleri, kadına yönelik şiddeti teşvik eden temel etmenlerden biridir. Cinsiyet rolleri, ilk olarak aile içinde kendini gösterir. Erkek, ailenin başı, geçimini sağlayan ve evdeki otoriteyi elinde bulunduran bir figür olarak tanımlanırken; kadın, evin düzenini sağlayan ve erkeğe bağlı bir rol üstlenir (Yıldırım, 2017). Bu geleneksel güç dinamikleri, kadınların toplumda daha zayıf bir konumda olmalarına yol açar ve şiddete uğrama olasılıklarını artırır (Mora, 2005).

Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet, toplumda kalıcı ve yıkıcı etkiler meydana getirmektedir. Toplumun temel bileşenlerini oluşturan bireyler ve haneler, bu şiddetten en çok etkilenen kesimlerdir (Koç, 2021). Kadına yönelik şiddetin toplumsal kökenlerinde, toplumda yaygın olan cinsiyetçi norm ve değerlerin etkisi belirgin bir şekilde görülmektedir. Erkeklerin kadınları baskılama ve kontrol etme eğilimleri, şiddetin başlıca nedenlerinden biridir (Çalışkan ve Çevik, 2018). Bu güç dengesizliği,

kadınların daha az yetki ve otoriteye sahip olmalarına yol açar ve bu da şiddet görme olasılıklarını artırır.

Kadına yönelik şiddetin kültürel boyutu, bu şiddetin toplumun inançları, değer yargıları, geleneksel uygulamaları ve sosyal normlar tarafından nasıl şekillendirildiğini anlamamıza yardımcı olur. Kültürel etkenler, şiddetin toplumda nasıl algılandığını, meşrulaştırıldığını ve bazen bile bile hoş görüldüğünü belirler. Birçok toplumda kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet rollerine dayalı olarak şekillenir. Cinsiyete dayalı şiddet, erkek egemenliğini güçlendiren ve kadınların boyun eğmesini teşvik eden toplumsal normlar ile kültürel inançlar içinde derinlemesine kök salmaktadır. Bu normlar, cinsiyet rollerini, beklentileri ve güç dinamiklerini şekillendirir ve sıklıkla kadınlara yönelik şiddeti normalleştirir (Dixit, 2024).

Kadına yönelik şiddetin kültürel boyutunda dini inançların da önemli bir etkisi vardır (Fortune vd., 2005). Dini inançlar ve öğretiler, kadınların toplumsal rollerini ve statülerini belirlemede etkili olabilir. Kadına yönelik şiddet, bazı durumlarda dini gerekçelerle haklı gösterilebilir ve bu, şiddetin kültürel olarak kabul edilen bir davranış haline gelmesine yol açabilir (Aydemir Terzi, 2024).

2.5. Ataerkil Sistem ve Kadına Yönelik Şiddet İlişkisi

Aile, kadına yönelik şiddetin en yaygın ve derinlemesine gözlemlendiği bir yapı olduğundan, ailedeki güç dinamikleri ve hâkimiyet yapılarının analiz edilmesi büyük önem taşımaktadır. Kadının aile içindeki dezavantajlı konumu ve evdeki katkılarının görmezden gelinmesi, cinsiyetçi toplumsal yapının şekillendirdiği güç ve denetim ilişkileri bağlamında, kadının daha üstün ve denetleyici konumda olan eşine bağımlı hale gelmesine sebep olmakta; bu da eşinin kadının hayatındaki kontrolünü göstermek amacıyla şiddet uygulamasına neden olmaktadır (Gödelek, 2005).

Kadınlara uygulanan şiddetin başlıca nedenlerinden biri, toplumdaki ataerkil anlayıştır. Bu yaklaşım, toplumsal, kültürel, hukuki ve diğer yapıları destekleyerek şiddeti meşrulaştırmaktadır (Sosyal Bilimler ve Sağlık Bülteni, 2023). Erkek egemen sistemi olarak da bilinen ataerkillik, erkeği en üst seviyede konumlandırırken, kadını ona bağımlı bir pozisyonda bırakmaktadır. Ataerkil sistem doğrultusunda, cinsiyet kimlikleri de biçimlenir (Koç, 2021). Kadınların ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan bağımsızlıklarını kaybetmeleri, onları şiddet ve kötü muameleye karşı daha savunmasız hale getirir. Bunun yanı sıra, ataerkil bakış açısı, erkeklerin şiddet kullanmalarını bazen haklı gösterebilecek bir ideolojiye dönüşebilir (Bükecik ve Özkan, 2018).

Evlilik sürecinde de cinsiyetçi toplumsal yapıya dayalı düzenlerde, evlilik genellikle kadına karşı hâkimiyet sağlama biçimi olarak işler. Evlilik aracılığıyla erkek, kadının fiziksel varlığı, çalışma gücü ve toplumsal hayatı üzerinde egemenlik kurma ve denetim sağlama çabası içine girmektedir (Korkmaz, 2022). Bu sistemin sonucu olarak, kadınların ekonomik özgürlükleri, kariyer geliştirme olanakları ve toplumsal hayattaki rolleri kısıtlanabilir. Kadınlar genellikle erkeğe bağımlı bir konumda kalır ve bu durum, onların bireysel gelişimlerini ve özgürlüklerini sınırlayabilir. Erkekler, değersizleştirme, hakaret, tehdit ve aşağılama gibi olumsuz bir iklim yaratmak için çeşitli taktikler kullanabilirler (Lira ve Méndez, 2008). Bu taktik, fiziksel şiddet, tehditler ve davranışların mikro düzenlenmesiyle birlikte, orantısız bir şekilde kadınları etkileyen zorlayıcı kontrolün bir parçasıdır (Robinson ve Myhill, 2019). Toplumsal normlar, özellikle ataerkil inançlar ve kadınların erkeklere tabi kılınması, kadınların istismara karşı hoşgörüsüne de katkıda bulunmaktadır (Madhani vd., 2017). Ayrıca, ataerkil sistemin etkisiyle, birçok toplumda şiddet, erkeklerin kadınlar üzerinde otorite kurmasının bir yolu olarak görülmekte ve bu durum genellikle kültürel değerler ve geleneklerle meşrulaştırılmaktadır (Yıldız, 2011).

2.6. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları

Ev içi şiddet, kadınlara bedensel ve duygusal açıdan ciddi zararlar vermekte olup, genellikle bedensel, psikolojik, mali ve sözel şiddet biçimlerinde kendini göstermektedir. Bu tür şiddet yalnızca kadınları ve çocukları değil, tüm bireyleri olumsuz etkilemektedir (İbiloğlu, 2012). Ev içi şiddet, bireylerin ruhsal ve bedensel sağlığını bozarak toplumsal yapıyı da zedeler. Kadına yönelik şiddet hem fiziksel hem de psikolojik açıdan ciddi sonuçlar doğurur (Lutwak, 2018). Şiddetin belirtileri arasında fiziksel saldırganlık, cinsel istismar ve psikolojik şiddet yer almakta olup, bu durumlar genellikle erkek üstünlüğünü varsayan cinsiyet eşitsizliklerinden kaynaklanmaktadır (Jawale, 2015). Kadınlara uygulanan şiddet her zaman somut izler bırakmaz; ancak ruhsal çöküntü, uykusuzluk, hayattan keyif alamama, hormonal dengesizlikler ve öfke patlamaları gibi duygusal ve zihinsel sıkıntılara yol açabilir (Öztürk vd., 2016).

Bunun yanı sıra, yakın partner şiddetine maruz kalan kadınlar sıklıkla sosyal izolasyonla karşı karşıya kalır ve bu durum, onların destek ağlarını ve ilişkilerini önemli ölçüde etkileyebilir (Netto vd., 2017). Sosyal izolasyon, kadınların sosyal bağlar kurmasını ve sürdürmesini zorlaştırarak dışlanmalarına yol açabilir (Dutra vd., 2013). Şiddetin oluşturduğu travmalar bazen bir kadının hayatı boyunca süren fiziksel rahatsızlıklara ve sürekli zihinsel sıkıntılara yol açabilir (Almiş vd., 2020). Şiddet

mağduru kadınlar, finansal bağımsızlıklarını kaybedebilir, işlerinde güçlükler yaşayabilir veya şiddet nedeniyle işlerini kaybedebilirler. Ayrıca, şiddetin yol açtığı sağlık sorunları nedeniyle maddi yükleri artabilir (Göker ve Selçuk, 2023).

Kadına yönelik şiddet yalnızca kadını değil, aynı zamanda çocukları ve diğer aile üyelerini de derinden etkiler. Şiddete tanıklık eden çocuklar, bilişsel ve duygusal düzensizliklerin yanı sıra, içselleştirme ve dışsallaştırma davranışları gibi davranışsal sorunlarla karşı karşıya kalma riski taşır (Pingley, 2017).

Sonuç olarak, kadına yönelik şiddet yalnızca bireyin hayatını değil, aynı zamanda ailesini, toplumu ve toplumun sağlığını da olumsuz etkileyen bir sorundur. Bu durum, toplumun tüm kesimlerinde derin etkiler yaratmakta olup, çözülmesi için toplumsal duyarlılığın arttırılması, yasal düzenlemelerin yapılması ve destekleyici hizmetlerin güçlendirilmesi gerekmektedir.

2.7. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Destek Sistemleri

Şiddet, bireylerin fizyolojik ve psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkileyen, toplumsal ve kişisel gelişimlerini sınırlayan en önemli faktörlerden biridir. Bu bağlamda, şiddeti engellemeye yönelik etkili destek sistemlerinin oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Bu destek sistemlerinin temel amacı, cinsiyet eşitliğini somut ve etkili bir şekilde sağlamaktır (Altıparmak, 2024).

Destek sistemleri, genellikle acil müdahaleler, güvenli konutlar, psikolojik destek, yasal rehberlik ve sağlık hizmetleri gibi çeşitli alanları kapsar (Barran ve Feder, 2010). Kadına yönelik şiddetle mücadelede, kadınların derhal başvurabileceği sığınma evleri ve acil destek hizmetleri önemli bir rol oynar. Bu müdahaleler, şiddet mağdurlarına güvenlik, geçici konaklama ve kapsamlı bakım sağlamak amacıyla hızlı ve etkili bir şekilde devreye girer. Sığınma evleri, kadınların ihtiyaçlarını karşılamak için sağlık, sosyoekonomik ve yasal destek gibi bütünsel bir yaklaşım sunar (Sharifi vd., 2024).

Şiddet mağduru kadınlar, yaşadıkları travmalarla başa çıkmak ve yapıcı başa çıkma stratejileri geliştirmek için özel psikolojik desteğe ihtiyaç duyarlar (Popovych, 2024). Bu travmaların izleri, duygusal yardıma olan gereksinimi artırmakta olup, sağlanan psikolojik destek kadınların iyileşme süreçlerini hızlandırarak duygusal iyileşmelerine katkı sağlamaktadır.

Hukuki destek de şiddetle mücadelede kritik bir öneme sahiptir (Lewis vd., 2000). Aile içi şiddetle mücadele için düzenleyici ve yasal destek, uluslararası sözleşmeleri, yasama eylemlerini ve önleyici tedbirleri içermektedir (Hbur, 2021). Şiddet mağduru kadınlar, şiddet uygulayan kişiden ayrılmak ve güvenliklerini sağlamak amacıyla yasal

yolları takip etmek durumunda kalabilirler. Hukuki yardım, kadınların yasal haklarını öğrenmelerine ve şiddet karşısında kendilerini savunabilmelerine olanak tanır. Ayrıca, kadına yönelik şiddeti engellemeye yönelik yasal düzenlemelerin etkin bir biçimde uygulanması, şiddetle mücadelede önemli ilerlemeler kaydedilmesini sağlar (Öztürk, 2017).

Maddi destek, şiddet mağduru kadınların finansal özgürlüklerini kazanmaları açısından hayati bir öneme sahiptir. Genellikle finansal açıdan bağımlı olan kadınlar, bu tür yardımlar sayesinde hayatta kalabilir ve bağımsız bir yaşam kurabilirler. Kadına yönelik şiddetle mücadeledeki destek sistemleri, şiddet mağdurlarına güvenlik sağlamak, iyileşmelerine katkı sunmak ve toplumsal hayata yeniden katılımlarını desteklemek amacını taşımaktadır (Gürkan ve Coşar, 2009).

2.8. Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi İçin Stratejiler

Kadına yönelik şiddet, günümüzde küresel bir sorun haline gelmiş ve bu sorunun engellenmesi, mağdurların güvenliğinin temin edilmesi ve suçluların yargılanması için dünya genelinde artan bir çaba gösterilmektedir. Ancak bu soruna yönelik gerçek anlamda dikkat, yalnızca 1970'lerden sonra artmış ve 1990'lı yıllardan itibaren daha ayrıntılı yasal çerçeveler oluşturulmaya başlanmıştır (Moroğlu, 2012). Kadına yönelik şiddetle mücadele, yalnızca toplumsal bir sorunu çözmeye yönelik bir çaba değil, aynı zamanda kadın haklarını savunmak ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak için atılacak kritik bir adımdır (Uygur, 2016; Bükecik ve Özkan, 2018)

Kadına yönelik şiddetle başa çıkma yaklaşımları çok boyutlu olup, etkili bir çözüm için toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden hareketle şiddetin kökenlerinin analiz edilmesi gerekmektedir. Bu sorunun çözülmesine yönelik stratejiler, devletler, STK'lar, yerel gruplar ve küresel kuruluşlar tarafından kabul edilip uygulanmaktadır ve şiddetle mücadelede büyük bir öneme sahiptir (Sarıboğa, 2024).

2.8.1. Eğitim ve Farkındalık Oluşturma

Kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli adımlardan biri, toplumda şiddet konusunda farkındalık yaratmaktır. Bu amaçla, eğitim faaliyetlerine öncelik verilmesi ve şiddetin her durumda kabul edilemez olduğu mesajının topluma iletilmesi gerekmektedir. Bilinçli bir toplum, şiddetin normalleşmesini engelleyecek ve bu tür davranışları kınayacaktır (Çakir vd., 2014).

2.8.2. Hukuki Düzenlemeler ve Uygulamalar

Kadına yönelik şiddetle etkin bir şekilde mücadele edebilmek için yasal düzenlemelerin caydırıcı ve etkili bir şekilde uygulanması elzemdir. Kadınların haklarını güvence altına alacak güçlü yasal düzenlemeler yapılmalı ve şiddet uygulayanlara karşı ceza mekanizması oluşturulmalıdır (Umutlu, 2020). Bu nedenle de 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun", 8 Mart 2012 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Bu kanun, kadınlar başta olmak üzere aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarının şiddetten korunmasını amaçlamaktadır. Kanun kapsamında şiddet mağdurlarının korunması için koruyucu ve önleyici tedbir kararları düzenlenmiş, şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali olan kişiler hakkında mahkeme kararı olmadan da mülki amirlerce geçici tedbirler alınabilmesi sağlanmıştır. Ayrıca, şiddet mağdurlarına barınma, maddi yardım, psikolojik destek ve geçici koruma gibi hizmetler sunulması hükme bağlanmıştı Ayrıca, şiddet mağdurlarına sağlanan hukuki destek ve koruma tedbirleri, bu süreci atlatabilmeleri için kritik bir rol oynamaktadır (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2012).

2.8.3. Toplumsal Destek Sistemlerinin Güçlendirilmesi

Kadına yönelik şiddetle mücadelede hukuki ve eğitimsel önlemler tek başına yeterli olmayabilir. Bu nedenle, şiddet mağdurlarının toplumsal hayata yeniden kazandırılması için geniş kapsamlı bir destek sistemi oluşturulmalıdır. Sosyal hizmetler, psikolojik destek ve sığınma evleri gibi hizmetler, şiddet mağdurlarının iyileşme süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Aksan ve Karakoç, 2024; Yalçın, 2021).

2.8.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması

Kadına yönelik şiddetin engellenmesinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin tesis edilmesi önemli bir rol oynamaktadır. Kadınların ekonomik, sosyal ve kültürel haklarının güçlendirilmesi, şiddetin ortadan kaldırılmasına büyük katkı sağlayacaktır. Kadınların toplumsal hayatta eşit rol ve fırsatlara sahip olmaları, şiddetin nedenlerini ortadan kaldırmaya yönelik önemli bir adımdır (Uygur, 2016).

3. CİNSİYETÇİLİĞİN ŞİDDETLE İLİŞKİSİ

3.1. Cinsiyetçilik Nedir?

Cinsiyet kavramı, bireylerin toplumsal konumlarını, haklarını ve olanaklarını yalnızca biyolojik farklılıklara dayandırarak sınırlandıran veya değersizleştiren bir yaklaşımı yansıtır. Toplumsal normlar, gelenekler ve kültürel inançlar, cinsiyetçi tutumları güçlendirebilir ve bu da bireylerin cinsiyetlerine dayalı olarak belirli roller üstlenmelerine veya baskılara tabi olmalarına yol açar (Ersoy, 2009).

Cinsiyet, yalnızca biyolojik faktörlerle değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal etkilerle de şekillenen önemli bir toplumsal yapıdır. Toplum, bireylerin cinsiyetle ilgili beklentilerini, normlarını ve rollerini belirleyerek, bu normlara uygun hareket edilmesini teşvik eder (Körükçü vd., 2012). Cinsiyetin toplumsal olarak biçimlendirilmesi, bireylerin davranışlarını ve toplumsal rollerini etkileyen güçlü bir faktördür. Bu toplumsal yapı, bireylerin nasıl davranması gerektiğine dair belirli özellikler ve beklentiler sunar.

Cinsiyetçilik, genel olarak, toplumsal cinsiyetçilik, düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik olmak üzere üç ana biçime ayrılabilir. Her biri, cinsiyet temelli eşitsizliklerin farklı yönlerini ve biçimlerini ortaya koyar. Bu ayrımlar, cinsiyetçiliğin temelini oluşturan farklı anlayışları yansıtır ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin oluşumuna katkıda bulunur.

3.2. Toplumsal Cinsiyetçilik

Toplumsal cinsiyet, toplumların bireylere atfettiği roller, davranış biçimleri ve beklentilerle ilgilidir ve bu yönüyle kültürel bir olgudur. Toplumsal cinsiyet, kadınlık ve erkeklik rollerini içeren; toplumsal değerler, normlar ve kültürel yapılar doğrultusunda inşa edilen ve zamanla farklı biçimlerde şekillenen bir kavramdır (Çallıoğlu, 2019). Toplumsal cinsiyet, dişilik ve erkeklik rollerinin biçimlendiği kültürel yapıları ifade eder (Altınova ve Duyan, 2013). Bu dişilik ve erkeklik rolleriyle beraber biçimlenen toplumsal cinsiyet, bu rollere bağlı olarak cinsiyetler arası farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Altınova ve Duyan, 2013).

Cinsiyetler arası farklılıkların ortaya çıkmasında en önemli etkenlerden biri, cinsiyetlere atfedilen sorumluluklardır. Toplumun kadın ve erkeğe yüklediği belirli görevler ve beklentiler büyük bir etkiye sahiptir. Bu toplumsal beklentiler, bireylerin

davranışlarını, üstlenmeleri gereken rolleri ve sosyal hayattaki yerlerini şekillendirir (Sarıtaş ve Şahin, 2018). Toplumlar, kadınlara ve erkeklere farklı roller ve sorumluluklar yükleyerek cinsiyete dayalı bir iş bölümü oluştururken; bu roller, bireylerin yalnızca davranışlarını değil, aynı zamanda giyim tercihlerini, çalışma yaşamına katılımlarını ve hangi alanlarda aktif olmalarının uygun görüldüğünü de belirlemektedir.

Toplumsal cinsiyetin şekillenmesinde "görev" kavramı önemli bir yer tutar. Görev, bir bireyin toplum içindeki konumuna göre nasıl davranması gerektiğini tanımlayan kurallar ve davranış biçimlerinden oluşur. Bu kurallar toplumsal ve kültürel değerlerle pekiştirilir ve bireyler, bu beklentilere uymak zorunda olduklarını hissederek sürekli bir baskı altında kalırlar (Altınova ve Duyan, 2013).

Toplumsal cinsiyetçilik, kadın ve erkekle ilgili kalıp yargıların toplumun yapısına entegre olduğu bir durumdur. Bu kalıplar, kadınların ve erkeklerin nasıl hareket etmeleri, hangi rolleri üstlenmeleri gerektiği gibi toplumun belirlediği toplumsal normlarla şekillenir. Bu normlar çerçevesinde kadınlar genellikle bakım sağlayan, duygusal ve ev içindeki işlerden sorumlu bireyler olarak konumlandırılırken; erkekler ise güçlü, lider, dışarıda çalışan ve aileyi geçindiren figürler olarak tanımlanır. Bu normatif roller doğrultusunda kadın ve erkek, toplumsal kurallar ve anlayışlar doğrultusunda yeniden inşa edilmiştir. Kadınlar bu yapı içinde çoğunlukla pasif, destekleyici ve edilgen bir konumda görülürken; erkekler ise yönetici, güçlü, kontrol eden ve sorumluluk taşıyan figürler olarak tanımlanmıştır (Gürer, 2020).

Bu ve benzeri toplumsal cinsiyet rollerine dayalı yapılar, kadınların toplumsal eşitsizliklere yol açan sınırlandırılmış roller üstlenmesine neden olurken, erkeklere daha baskın ve aktif roller vermektedir. Bu eşitsizliklerle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin temel sebeplerinden birini oluşturmuştur (Tire, 2017).

3.2.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğin Kadına Yönelik Şiddete Etkisi

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumların erkek ve kadın arasında oluşturduğu güç ilişkileri, hak dağılımları ve toplumsal roller aracılığıyla şekillenir. Bu yapılar, kadına yönelik şiddet gibi ciddi toplumsal sorunlar üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir (Başar ve Demirci, 2015).

Kadına yönelik şiddet, yalnızca bireysel ya da izole vakalar olarak görülmemelidir; tersine, bu durum toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin yapısal bir yansıması olarak ele alınmalıdır (Bükecik ve Özkan, 2018). Cinsiyet temelli bu eşitsizlikler, kadınları toplumda daha düşük bir statüye mahkûm eden, onları sosyal ve

ekonomik yaşamdan dışlayan, karar alma süreçlerinden uzaklaştıran ve çoğu zaman erkeklerin gerisinde konumlandıran bir anlayışı beslemektedir (Ataklı Yavuz, 2016; Demirgöz Bal, 2016).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, özellikle kız çocuklarının eğitim haklarının sınırlandırılması ya da tamamen engellenmesi gibi uygulamalarla daha da pekiştirilmektedir. Bu durum ise, kadınların bireysel gelişimlerinin ve özgürleşmelerinin önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Cinsiyete bağlı rollerin bireylere dayatılması ve bu rollerin toplumsal yapılarca sürekli olarak yeniden inşa edilmesi, yalnızca bireysel değil, toplumsal düzeyde de ayrımcılığın ve eşitsizliğin güçlenmesine neden olmaktadır (Ayhan ve Ak, 2023).

Kadınların bu sistem içinde ötekileştirilmesi, zamanla şiddetin meşrulaşmasına ve hatta normalleştirilmesine neden olmakta, böylece toplumda şiddet içermeyen ve eşitlik temelli yaklaşımların gelişimini engellemektedir (Bükecik ve Özkan, 2018). Kadına yönelik şiddet, sadece fiziksel değil; bedensel, cinsel, duygusal, ekonomik ve dijital biçimler gibi pek çok farklı şekilde de kendini gösterebilen bir olgudur. Bu şiddet türlerinin tamamı, toplumsal cinsiyetin bireylere dayattığı roller, normlar ve beklentilerle yakından ilişkilidir (Uygur, 2016; Başar ve Demirci, 2016).

Dolayısıyla, toplumsal cinsiyet eşitsizliği yalnızca fırsatlara erişimi engelleyen bir sorun değil; aynı zamanda kadınların maruz kaldığı çok boyutlu şiddetin yapısal nedenlerinden biri olarak ele alınmalıdır.

3.2.1.1. Dünya'da Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğin Kadına Yönelik Şiddete Etkisi

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasına yol açan sosyal ve kültürel farklılıkları ifade eder (Yıldız, 2022). Kadına yönelik cinsiyetçilik, yalnızca bireysel bir davranışla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda toplumsal yapının ve toplumun inşa ettiği yapısal normların da bir sonucu olarak ortaya çıkar (Bükecik ve Özkan, 2018; Bayoğlu Kına, 2020).

Tarih boyunca kadınlar, köklü inançlar, gelenekler ve yaşam tarzlarının etkisiyle oluşan olumsuz toplumsal cinsiyet algıları nedeniyle birçok toplumda ayrımcılığa ve şiddete maruz kalmıştır (Erbay, 2019). Birçok toplumda, kadınlar uzun süre boyunca erkeklere kıyasla daha düşük statülerde yer almış ve toplumsal rollerinde genellikle ev içi sorumluluklarla sınırlı kalmışlardır (Savaşkan, 2019).

Antik Yunan döneminde, kadınlar doğdukları andan itibaren erkeklere kıyasla daha düşük bir değere sahip olmuş, toplumsal yaşamda sınırlı roller üstlenmiş ve

erkeklerle eşit haklardan yoksun kalmışlardır (Karaaslan, 2014). Bu dönemde kadınlar, ev içi rollerle yetinmek zorunda kalmış ve toplumsal yaşamda çok sınırlı bir yer edinmişlerdir (Yıldırım, 2024).

İlk tarım toplumlarında ise, kadının toplumsal rolünü belirleyen en önemli faktörler fiziksel güç ve üreme kapasitesiydi (Erbay, 2019). İslamiyet öncesi bazı Arap kabilelerinin bir kısmında ise kız evlatlara isim verilmemiş ve yalnızca bir rakamla anılmaları, kadınlara yönelik değersizleştirmenin açık bir göstergesiydi (Erbay, 2019).

Tarihsel süreç boyunca, özellikle tarih öncesi dönemlerden 20. yüzyıla kadar, kadınların toplumdaki yeri ve toplumsal konumu genellikle erkeklerin sahip olduğu fiziksel gücün eksikliği nedeniyle daha düşük seviyelerde tutulmuştur. Bu yaklaşım, kadınların toplumsal statülerini zayıflatmış ve kadına yönelik şiddetin yaygınlığı ile ciddiyetini etkileyen önemli bir faktör olmuştur (Erbay, 2019).

Dünyada kadına yönelik şiddet, çeşitli formlarda kendini gösteren ve büyük bir toplumsal problem oluşturan bir durumdur. Kadına yönelik şiddet, dünya çapında çeşitli şekillerde ele alınan bir problem olup günümüzde de evrensel bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Bu şiddet, yalnızca bireysel olaylar değil; aynı zamanda erkek egemen toplumsal yapıların ve cinsiyet temelli eşitsizliklerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Abay ve Akın, 2021).

Kadına yönelik şiddet, küresel ölçekte her toplumda gözlenmekte olup, sosyal, ekonomik ve kültürel ayrım gözetmeksizin yaygın bir toplumsal sorun olarak ortaya çıkmaktadır (Köse ve Beşer, 2007; Karayel Kutluoğlu, 2019). Şiddetin temel sebebi, erkek egemen toplumsal yapılar içinde var olan kadın-erkek eşitsizliğidir (Abay ve Akın, 2021)

Toplumsal cinsiyetçiliğin ülke geneline bakıldığında, 2014 yılında yapılan çalışmalar sonucunda toplumsal cinsiyetçiliğin en az görüldüğü bölge Avrupa, en fazla görüldüğü bölge ise Afrika'dır. Afrika bölgesindeki toplumsal cinsiyetçiliğin yüksek olmasının nedeni, geleneksel toplumsal normlar ve kültürel uygulamalardır. Bu normlar, kadınların eğitim haklarını sınırlamakta, ailelerin erkek çocuklarına daha fazla yatırım yapmalarına ve kız çocuklarını erken yaşta evlendirmelerine yol açmaktadır. Erken evlilikler, cinsel ve fiziksel şiddet, doğumda sağlık riskleri ve psikolojik sorunlar gibi ciddi sonuçlara neden olmaktadır (Erbay, 2019).

Bazı Afrika toplumlarında, kadına yönelik şiddet geleneksel bir uygulama olarak kabul edilmekte ve bazen de "erkeklerin kadını kontrol etme" hakkı olarak görülmektedir. Bu anlayış, şiddeti normalleştirmekte ve meşrulaştırmaktadır (Okereke, 2006).

Avrupa'da ise, son yıllarda toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda önemli adımlar atılmış olsa da toplumsal cinsiyetçilik hâlâ kadınların ve cinsiyet kimliklerini ifade eden bireylerin karşılaştığı bir engel olmaya devam etmektedir. Birçok Avrupa ülkesinde kadınların eşit haklara sahip olmalarını amaçlayan yasal düzenlemelere rağmen, yaşamın farklı alanlarında hâlâ ciddî eşitsizliklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Örneğin, Avrupa Parlamentosu'ndaki kadın temsili hâlâ beklenen seviyenin altında kalmaktadır (Şahyar Akdemir vd., 2023). Bu durum, cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için yalnızca yasal düzenlemelerin yeterli olmadığını, daha fazla politik, kültürel ve toplumsal çaba gerektiğini göstermektedir.

Avrupa Komisyonu verilerine göre, Avrupa Birliği ülkelerinde her 3 kadından 1'i hayatının bir döneminde fiziksel ya da cinsel şiddetle karşılaşmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2013 yılındaki araştırmasına göre, dünya genelinde kadınların yaklaşık %35'i fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmıştır. Ulusal düzeyde yapılan bazı çalışmalar ise bu oranın %70'lere kadar çıkabildiğini göstermektedir. Şiddet, çoğunlukla kadınların yaşamlarında erkeklerden kaynaklanmaktadır (Oktay, 2015).

3.2.1.2. Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğin Kadına Yönelik Şiddette Etkisi

1980'li yıllardan itibaren daha görünür hale gelen kadına yönelik şiddet meselesi, Türkiye'de çeşitli yasal düzenlemeler ve politikalarla gündeme alınmış, bu konu zamanla toplumsal ve hukuksal açıdan daha fazla önem kazanarak günümüzde de dikkatle ele alınan bir konu haline gelmiştir (Çalışkan ve Çevik, 2018). Bu düzenlemeler, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması amacıyla geliştirilmiştir. Türkiye'de bu alandaki mücadele, 1970'li yıllardan itibaren hız kazanmış ve özellikle 1980'ler ile 1990'lı yıllarda önemli yasal ve kurumsal adımlar atılmıştır (Keleş ve Sallan Gül, 2024).

1985 yılında Türkiye'nin CEDAW (Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi) kabul edilerek, kadın haklarının uluslararası alanda korunmasına yönelik bir taahhüt verilmiş, 2011'de ise önemli bir adım atılmıştır. 2011 yılında imzalanan İstanbul Sözleşmesi, cinsiyete dayalı şiddetle mücadelede önemli bir dönüm noktası olmuştur (Akgül, 2024). Bu gelişmeler, Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yolundaki kararlılığını pekiştiren kritik adımlar olmuştur.

TÜİK tarafından yapılan çeşitli araştırmalar, Türkiye'de kadına yönelik şiddetin yaygınlığını ortaya koymaktadır. Özellikle 2014 yılında gerçekleştirilen Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (KYASE) önemli bulgular sunmuştur. Türkiye genelinde,

evli kadınların %36'sı fiziksel şiddet deneyimlediğini belirtmiş, son 12 ay içinde eşleri veya birlikte yaşadıkları erkekler tarafından fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı %8 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, cinsel şiddete maruz kalan evli kadınların %5'i son 12 ay içinde, %12'si ise hayatlarının herhangi bir döneminde cinsel şiddete maruz kalmışlardır (KSGM, 2014).

Türkiye'de kadına yönelik şiddet, bölgesel farklılıklar göstererek çeşitli biçimlerde yaşanmakta ve toplumun karşı karşıya olduğu önemli toplumsal bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir (Seçgin vd., 2022). Özellikle daha geleneksel yapıya sahip bölgelerde şiddet oranlarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Bu bölgelerde, geleneksel aile yapıları ve yerleşik hâkim olan toplumsal normlar, kadınların toplum içindeki konumunu olumsuz yönde etkileyerek, toplumsal cinsiyet rollerinin sürdürülmesine ve güçlenmesine neden olmaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliğinin önündeki temel engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Ataklı Yavuz, 2016).

Türkiye'de kadına yönelik şiddetin temel nedenlerine bakıldığında, toplumsal cinsiyet eşitsizliği en önemli faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Kadınların toplumsal, ekonomik ve kültürel açıdan erkeklerle eşit konumda olmamaları, onları şiddete karşı daha savunmasız hale getirmektedir (Başar ve Demirci, 2016). Bu eşitsizlik, kadının toplumsal statüsünü, haklarını ve güvencelerini doğrudan etkileyerek hem şiddetin yaygınlaşmasına hem de kadınların bu şiddete karşı başvurabilecekleri mekanizmaların sınırlı olmasına yol açmaktadır.

Kadına yönelik şiddet, fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet türlerinde kendini gösterirken, bu durum sıklıkla toplum tarafından göz ardı edilmekte ya da farklı gerekçelerle hoşgörüyle karşılanmaktadır (Uygur, 2016). Bu bağlamda, kadına yönelik şiddetin önlenebilmesi için yalnızca hukuki düzenlemeler yeterli olmayıp, aynı zamanda toplumsal yapının ve kültürel normların da yeniden inşa edilmesi gerekmektedir.

3.3. Korumacı Cinsiyetçilik

Korumacı cinsiyetçilik, çelişik duygulu cinsiyetçilik içinde değerlendirilen ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini devam ettiren önemli bir unsur olarak dikkat çekmektedir. Bu tür cinsiyetçilik, kadınlara yönelik görünüşte olumlu tutumlar sergilese de gerçekte onların güçlenmesini engelleyen yapısal bir sorundur. Bu yönüyle, sahtekârlık sendromu ve cam tavan gibi psikolojik ve kurumsal engellerin oluşmasına zemin hazırlar. Erkeklerin kadınlara yardım etme, onları koruma ya da gözetme

bahanesiyle sergilediği bu tutumlar, çoğunlukla kadınların bağımsızlığını, özgüvenini ve toplumsal rol çeşitliliğini kısıtlayıcı bir nitelik taşır (Işık, 2022).

Korumacı cinsiyetçilik, kadınların genellikle "zayıf", "duygusal" ve "korunmaya muhtaç" bireyler olarak algılanmasına dayanır ve bu bakış açısı, erkek egemenliğini yeniden üreten bir çerçeve oluşturur. Kadınlar, özellikle ev içi rollerle sınırlı kaldıkları sürece idealize edilmekte; bu rollerin dışına çıktıklarında ise toplumsal onaydan mahrum bırakılmaktadır (Fine, 2010'dan aktaran Alptekin, 2014).

Bu anlayış, kadınlara yüzeysel bir değer atfederek onların aslında edilgen roller içinde kalmasını meşrulaştırmaktadır. Sonuç olarak, kadınlar iş yaşamında, kamusal alanda ya da karar alma mekanizmalarında yeterince yer alamamakta; potansiyelleri temsil edilememekte ve bu da potansiyellerinin bastırılmasına yol açmaktadır. Korumacı cinsiyetçilik, kadınların yeteneklerine ve liderlik kapasitelerine yönelik güveni zedeleyerek kariyer gelişimlerinin önünde görünmeyen ama güçlü bir engel oluşturmaktadır (Cengiz, 2020).

Özellikle iş hayatında, kadınların üst düzey pozisyonlara yükselmeleri önündeki başlıca engellerden biri olarak karşımıza çıkan bu durum, kadınların yeterliliklerinin sorgulanmasına neden olur ve erkeklerin doğal lider olarak görülmesine katkı sağlar (Cengiz ve Özdemir, 2020). Bu bağlamda, korumacı cinsiyetçilik, bireysel iyi niyet söylemleriyle gizlense de aslında yapısal eşitsizlikleri güçlendiren bir faktör olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğini devam ettirmektedir.

Sonuç olarak, kadınlar sistematik biçimde daha alt kademelerde tutulmakta, potansiyellerini gerçekleştirmeleri engellenmekte ve bu durum, toplumsal dönüşümün önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir.

3.3.1. Korumacı Cinsiyetçiliğin Kadına Yönelik Şiddete Etkisi

Korumacı cinsiyetçilik, erkeğin kadına karşı sahiplenici tutumunun, kadının özgürce kendini ifade etme hakkını sınırladığını ve şiddet uygulama olasılığını artırdığını ortaya koymaktadır. Erkeklerin kadına uyguladığı baskı, fiziksel ya da psikolojik şiddetle sonuçlanabilir çünkü erkeğin sahip olduğu güç ve egemenlik, fiziksel şiddetin zeminini oluşturur (Işık, 2022; Uluscu, 2023).

Erkeklerin kadınları şiddet yoluyla kontrol etme ve egemenlik kurma eğilimi, güç ve saldırganlık etrafında şekillenen yaşam boyu süren erkeklik yapılandırmalarından kaynaklanmaktadır. Bu tür bir sahiplenici yaklaşım, toplumsal olarak meşru görülmesi hâlinde, şiddetin doğallaştırılmasına ve hatta haklı gösterilmesine yol açabilir (Öztürk, 2014). Bu bağlamda, "gözetim" ya da "koruma" adı altında kadının üzerinde kurulan

baskı ve sahiplenme anlayışı, kadınların bağımsızlık ve özgürlük haklarını ihlal ederek, şiddetle karşı karşıya kalmalarına zemin hazırlar. Bu, toplumsal düzeyde önemli bir mekanizma olarak varlığını sürdürmektedir.

3.4. Düşmanca Cinsiyetçilik

Çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği kapsamında değerlendirilen düşmanca cinsiyetçilik, erkeklerin iktidarını ve toplumsal cinsiyet normlarına dayalı egemenliklerini sürdürme amacına hizmet eden, kadınlara yönelik küçümseyici, dışlayıcı ve saldırgan tutumları içeren bir yaklaşımdır (Ayan, 2014). Bu tür cinsiyetçilik, erkeklerin kadınları aşağılayıcı niteliklerle tanımlayarak onları cinsel nesneler olarak görmesini ve bu durumu meşrulaştırmasını içerir. Düşmanca cinsiyetçilik, geleneksel cinsiyet rollerine dayalı olarak erkek egemenliğini pekiştirirken, kadınları toplumdan dışlayan, değersizleştiren ve iş gücü ile karar alma süreçlerinden sistematik olarak uzaklaştıran sert tutumları barındırır (Glick ve Fiske, 2001'den aktaran Eniç, 2015). Bu yaklaşım, kadınları erkeklerin egemenliğine karşı sürekli bir tehdit olarak gören ideolojik bir zemine dayanmakta ve kadının güçlenmesini, bağımsızlık kazanmasını engellemeye çalışan yapısal bir anlayışı temsil etmektedir (Akfırat ve Üzümçeker, 2018).

Düşmanca cinsiyetçilik, bu yönüyle, kadının özgürlüğünü ve onurunu hiçe sayan, erkek iktidarını mutlaklaştıran bir zihniyetin sürdürücüsüdür. Kadınların özgürleşmesi ve güçlenmesi tehdit olarak algılanırken, bu durum, erkek egemenliğini pekiştiren bir toplumsal yapıyı meşrulaştıran bir zemin hazırlar. Bu yaklaşım, kadının kamusal alanda daha görünür hale gelmesini ve bağımsız bir birey olarak varlık göstermesini engellemeye yönelik yapısal bir engel oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, düşmanca cinsiyetçilik yalnızca bireysel bir önyargı veya sosyal bir tutum değildir. Aynı zamanda, kadının özgürlüğünü ve toplumsal statüsünü hiçe sayan, erkek egemenliğini mutlaklaştıran bir zihniyetin sürdürülmesidir. Kadınların kamusal alanda daha görünür hale gelmesini tehdit olarak algılayan bu anlayış, toplumsal cinsiyet eşitliğinin önündeki en sert ve tehlikeli engellerden birini oluşturmaktadır.

3.4.1. Düşmanca Cinsiyetçiliğin Kadına Yönelik Şiddete Etkisi

Düşmanca cinsiyetçilik, kadını bir tehdit olarak algılayan, onu küçümseyen ve toplumsal hayattaki yerini değersizleştiren söylemleriyle, kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran ve sürdüren ideolojik bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Eniç ve Tosun, 2021; Uluscu, 2023). Geleneksel cinsiyet rollerinden beslenen bu anlayış,

kadınların fiziksel, psikolojik ya da ekonomik olarak erkeklere bağımlı bireyler olduğu yönündeki inançları pekiştirerek, onların toplum içindeki konumunu zayıflatmakta ve maruz kaldıkları şiddeti olağanlaştırmaktadır. Bu bağlamda, düşmanca cinsiyetçilik kadına yönelik şiddeti yalnızca bireysel bir eğilim olarak değil, aksine sistematik ve toplumsal olarak inşa edilen bir güç ilişkisi biçiminde üretir. Şiddetin meşrulaştırılması, çoğu zaman "kadının haddini bilmesi gerektiği" ya da "erkeğin sözüne karşı gelmemesi gerektiği" gibi cinsiyetçi yargılarla gerekçelendirilir. Bu anlayış, kadının özgürlüğünü ve insan onurunu hiçe saymakta, onun fiziksel ya da duygusal olarak istismar edilmesini sıradanlaştırmakta ve ataerkil toplumsal yapının devamlılığını sağlamaktadır (Öztürk vd., 2016).

Düşmanca cinsiyetçiliğin etkisiyle gelişen bu zihniyet, kadına yönelik şiddetin sadece bir sonuç değil, aynı zamanda beslenen ve sürekli yeniden üretilen bir süreç olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için düşmanca cinsiyetçiliğin sorgulanması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu bağlamda, düşmanca cinsiyetçilik kadına yönelik şiddeti yalnızca bireysel eğilimlerin bir sonucu olarak değil, aksine sistematik ve toplumsal olarak inşa edilen bir güç ilişkisi biçiminde üretir. Şiddetin meşrulaştırılması ise çoğu zaman "kadının haddini bilmesi gerektiği" ya da "erkeğe karşı gelmemesi gerektiği" gibi cinsiyetçi yargılarla gerekçelendirilir. Bu tür söylemler, kadının özgürlüğünü ve insan onurunu hiçe sayarken, onun fiziksel ya da duygusal olarak istismar edilmesini sıradanlaştırır ve ataerkil toplumsal yapının devamlılığını besler (Öztürk vd., 2016). Düşmanca cinsiyetçiliğin etkisiyle şekillenen bu zihniyet, kadına yönelik şiddetin yalnızca bir sonuç değil; aynı zamanda ideolojik olarak desteklenen, sürekli yeniden üretilen bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, kadına yönelik şiddetin önlenmesi adına düşmanca cinsiyetçiliğin sorgulanması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hem bireysel hem de toplumsal düzeyde kaçınılmaz bir gerekliliktir.

3.5. Cinsiyetçiliğin Kadına Yönelik Şiddete Uzun Vadeli Etkisi

Cinsiyetçilik, tarihsel ve kültürel süreçler içerisinde kadınlara yönelik şekillenen olumsuz tutum ve önyargıların sistematik bir yansımasıdır ve bu durum, kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasında ve sürekliliğinde belirleyici bir rol üstlenmektedir (Brown, 2010'dan aktaran Okutan, 2021). Cinsiyetçi düşünce biçimi, kadınların toplumda ikincil, edilgen ve bağımlı bireyler olarak konumlandırılmasına neden olurken, erkek egemen söylemleri pekiştirir ve kadının yaşam hakkı, ifade özgürlüğü ile ekonomik bağımsızlık gibi temel haklarının ihlal edilmesine zemin hazırlar (Çavdar, 2018).

Bu bağlamda yapılan araştırmalar, cinsiyetçi düşünce yapısının, kadınları daha kırılgan, zayıf ve yönetilmesi gereken bireyler olarak görmelerini sağladığını, bunun ise kadına yönelik şiddetin gerekçelendirilmesinde yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir (Ataklı Yavuz, 2016). Cinsiyetçiliğin etkisiyle ortaya çıkan şiddet yalnızca fiziksel düzeyde sınırlı kalmaz; kadınların ruhsal, duygusal ve sosyal yaşamlarını da derinden etkileyerek uzun vadeli tahribatlar yaratır. Şiddet mağduru kadınlar, çoğu zaman benlik saygısında düşüş, anksiyete, umutsuzluk ve travma sonrası stres bozukluğu gibi ciddi psikolojik sorunlarla başa çıkmak zorunda kalmaktadır (Şimşek vd., 2011). Bu psikolojik yük, kadınların toplumsal hayata katılımını zorlaştırmakta, onları içine kapanık ve bağımlı bir yaşam tarzına itmektedir.

Bunun yanı sıra, cinsiyetçi yapıların ekonomik boyutu da oldukça dikkat çekicidir. Kadınların iş gücüne katılımına yönelik sınırlamalar, ekonomik bağımsızlıklarını kazanamamalarına yol açarken, aynı zamanda şiddet mağduru olmalarına neden olabilecek önemli yapısal engeller oluşturmaktadır (İnci, 2020). Cinsiyetçiliğin bu çok katmanlı etkileri yalnızca bireysel yaşamları değil, aynı zamanda toplumsal yapıyı da derinden dönüştürmektedir. Kadınların toplum içindeki konumunu gerileten bu düşünce biçimi, aynı zamanda sistemi, şiddetin nesilden nesile aktarılmasına neden olmakta ve toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin sürekliliğini sağlamaktadır (Şahin, 2019; Öztürk vd., 2016). Kadına yönelik şiddet böylece yalnızca bireysel bir travma değil, toplumun kolektif hafızasında yer edinen, sosyal ilişkileri dönüştüren ve kurumsal düzeyde yeniden üretilen bir olgu hâline gelir. Dolayısıyla, cinsiyetçiliğin sadece toplumsal normlarla değil, aynı zamanda ekonomik, psikolojik ve kültürel düzlemlerde ele alınması; bu yapının kırılması için çok yönlü hukuki ve toplumsal müdahalelerin uygulanması bir zorunluluk hâlini almaktadır (Altıparmak, 2019).

Sonuç olarak; Kadına yönelik şiddet yalnızca bireysel bir travma değil; aynı zamanda toplumun kolektif hafızasında yer eden, sosyal ilişkileri biçimlendiren ve kurumsal düzeyde yeniden üretilen bir olgu hâline gelmektedir. Bu nedenle, cinsiyetçiliğin yalnızca toplumsal normlar çerçevesinde değil; ekonomik, psikolojik ve kültürel boyutlarıyla birlikte ele alınması; bu yapının kırılması için ise çok yönlü hukuki ve toplumsal müdahalelerin hayata geçirilmesi bir zorunluluk hâlini almaktadır.

3.6. Cinsiyetçilik ve Şiddetin Normalleşmesi

Kadınlara karşı uygulanan şiddet, öğrenim düzeyi, sosyal statü, çevresel koşullar veya ekonomik durumdan bağımsız olarak, evrensel bir sorun niteliğindedir ve

dünyanın dört bir yanında kadınların karşılaştığı en yaygın ve ciddi insan hakları ihlallerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Tüfekçi, 2021). Bu şiddet türü, yalnızca bireysel travmalar doğurmakla kalmaz; aynı zamanda cinsiyet temelli ayrımcılığın kurumsallaştığı toplumlarda, kadınların yaşam hakkı, güvenliği ve özgürlüğü gibi temel insan haklarını doğrudan tehdit etmektedir (Gülnar, 2022).

Kadına yönelik şiddetin başlıca nedeni olarak görülen toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve bu eşitsizlikten beslenen cinsiyetçi söylemler, zamanla şiddetin meşrulaşmasına ve toplum tarafından 'normal' bir durum olarak kabul edilmesine olanak sağlamaktadır. Özellikle ataerkil toplum yapılarında, erkeklerin kadınlar üzerinde üstünlük kurma hakkına sahip oldukları inancı, kadına yönelik şiddetin yaygınlaşmasında ve görünmez hâle gelmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Bayoğlu Kına, 2020). Bu inanç sistemleri yalnızca bireylerin düşünce dünyasında değil; medya, eğitim sistemi, iş yaşamı ve aile içi ilişkiler gibi toplumsal kurumlar aracılığıyla da sürekli olarak yeniden üretilmektedir.

Kadına yönelik şiddet, fiziksel, psikolojik, ekonomik ya da cinsel farklı biçimlerde kendini gösterebilir. Ancak tüm bu biçimlerin altında yatan ortak nokta, kadını ikincil konumda gören ve onu kontrol etmeyi amaçlayan erkek egemen zihniyettir. Bu zihniyetin hâkim olduğu toplumlarda, şiddet yalnızca bir davranış biçimi değil, aynı zamanda bir güç gösterisi ve toplumsal rollerin dayatıldığı bir araç olarak kullanılmaktadır. Kadınların maruz kaldığı şiddet, çoğu zaman "aile içi mesele" olarak görülüp göz ardı edilmekte, böylece kadınların yaşadığı mağduriyetler görünmez kılınmaktadır.

Sonuç olarak kadına yönelik şiddetin kökeninde yer alan cinsiyetçilik, yalnızca bireysel değil, aynı zamanda yapısal düzeyde de mücadele edilmesi gereken çok boyutlu bir sorundur. Toplumsal bir dönüşüm gerçekleşmedikçe, bu şiddet biçimlerinin kalıcı şekilde sona erdirilmesi zor görünmektedir.

3.7. Cinsiyetçi Şiddet ve Medyanın Rolü

Toplumda hâkim olan cinsiyet normlarının yeniden üretilmesinde ve bu normlara uygunluk algısının güçlendirilmesinde medyanın rolü son derece belirleyicidir. Zira medya, yalnızca bilgi aktaran bir araç olmanın ötesinde, toplumsal değerleri şekillendiren, bireylerin düşünce ve tutumlarını yönlendiren, aynı zamanda cinsiyetçi şiddeti hem görünür kılabilen hem de normalleştirebilen bir yapıya sahiptir (Köten ve Akdemir, 2021; Tüfekçi, 2021).

Medyada yer alan cinsiyet temelli ayrımcılık ve şiddeti yansıtan içerikler, bazen erkek egemen güç ilişkilerini meşrulaştırarak kadınların toplumsal konumunu zayıflatmakta, bazen ise kadına yönelik şiddetin olağanlaştırılmasına ve toplumda kabul görmesine neden olmaktadır. Bu durum, şiddetin yeniden üretilmesini besler (Cengiz ve Korkmaz, 2022; Kaşdarma, 2018).

Bu bağlamda, medya, ataerkil yapıyı pekiştiren ayrımcı temsillerle kadına yönelik şiddeti dolaylı olarak destekleyebilirken, aynı zamanda sorumluluk bilinciyle hareket ettiğinde toplumsal farkındalığı artırarak şiddetle mücadeleye önemli katkılarda bulunabilecek güçlü bir aktör olarak öne çıkmaktadır.

3.8. Cinsiyetçilik ve Eğitim

Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi, Türkiye'de de kadınlar sosyal yaşamın çeşitli alanlarında olduğu gibi eğitimde de erkeklere kıyasla dezavantajlı bir konumda yer almaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel normlar ve ekonomik engellerin etkisiyle kadınların eğitim fırsatlarına erişimini kısıtlamakta ve toplumsal adaletsizliğin devamını sağlamaktadır (Özdemir, 2023). Kadınların eğitimdeki bu yapısal eşitsizliğe maruz kalmaları, sadece bireysel gelişimlerini ve kariyer fırsatlarını engellemekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal ilerlemenin önündeki en büyük engellerden biri olarak da değerlendirilmelidir.

Bu çerçevede, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tesis edilmesinde ailenin ve eğitim sisteminin kritik bir rol üstlendiği görülmektedir. Aile, çocukların toplumsal cinsiyet rolleriyle ilk karşılaştığı yapı olması bakımından, cinsiyetçi kalıpların yeniden üretimini engelleyecek eşitlikçi yaklaşımlar benimsediğinde, bireylerin erken yaşta ayrımcılıkla mücadele edebilecek bilinç ve duyarlılıkla yetişmelerine katkı sağlayabilir (Sırmabıyıklı, 2017).

Bununla birlikte, eğitim sisteminin temel bileşenlerinden biri olan öğretmenlerin, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik farkındalık düzeyleri ve sınıf içi tutumları, öğrenciler arasında cinsiyet temelli önyargıların yeniden üretilip üretilmediğini doğrudan etkilemektedir (Asan, 2010). Bu nedenle, sadece öğretim materyallerinin değil, öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarının da toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle ele alınması büyük önem taşımaktadır.

Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen cinsiyet eşitliğine dayalı eğitim politikaları, kız ve erkek öğrenciler arasındaki fırsat eşitsizliklerini azaltmayı ve bireylerin eğitim sürecinde eşit haklara sahip olmalarını güvence altına almayı amaçlamaktadır (Sayılan, 2012). Eğitimin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda

toplumsal dönüşümün de temel taşı olduğu dikkate alındığında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında eğitim politikalarının eşitlikçi bir perspektifle yeniden düzenlenmesi ve aileden başlayan bilinçlendirme süreçlerinin desteklenmesi elzemdir.

3.9. Cinsiyetçiliğin Şiddeti Dönüştürmesi ve Toplumsal Etkisi

Toplumsal bir olgu olan cinsiyetçilik, kadınlar başta olmak üzere toplumsal cinsiyet kimliklerine ve ifadelerine sahip bireyler üzerinde fiziksel, psikolojik, ekonomik ve sembolik şiddet biçimlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır; bu durum hem bireysel hem de kurumsal düzeyde sosyal adaletsizliğin yeniden üretildiği yapısal bir sorun haline gelmektedir (Yetiş, 2020; Orbay, 2022). Erkek egemen normların toplumda baskın olması, kadınlar ve cinsiyet azınlıklarının itaatkâr, zayıf ve ikincil konumlara itilmesine neden olmakta; bu da şiddetin sadece bireyler arası bir sorun değil, aynı zamanda kültürel olarak meşrulaştırılan sistemsel bir baskı mekanizması haline gelmesine yol açmaktadır (Savaş, 2018; Özateşler Ülkücan, 2024).

Cinsiyetçi rollerin bireylerin duygu durumları ve kimlik oluşumları üzerindeki etkisi, yalnızca toplumsal ilişkileri değil, aynı zamanda eğitimden iş yaşamına kadar birçok alanda bireylerin fırsatlara erişimini de sınırlandırmaktadır. Özellikle eğitim alanında, anayasal güvencelere rağmen kadınların ve cinsiyet eşitliğini savunan bireylerin karşılaştığı yapısal engeller, eşitliğin sadece ilköğretim düzeyinde değil, orta ve yükseköğretim düzeylerinde de kalıcı bir sorun haline geldiğini göstermektedir (Selim ve Ok, 2022).

Cinsiyetçi normların medyada, ailede ve eğitim sisteminde sürekli olarak yeniden üretilmesi, bireylerin özgürlük alanlarını daraltarak, şiddetin hem görünür hem de görünmez biçimlerde devam etmesine yol açmaktadır (Mora, 2005). Bu bağlamda, cinsiyetçilikle mücadele yalnızca bireysel farkındalık yaratmakla kalmayıp, aynı zamanda eğitimde ve toplumsal yapılarda eşitlikçi politikaların yaygın ve sistematik bir şekilde uygulanmasıyla da mümkün olacaktır.

3.10. Cinsiyetçilikle Mücadelede Toplumsal Müdahaleler

Cinsiyetçilikle toplumsal düzeyde mücadele, derin ve geniş çaplı bir toplumsal değişim süreci gerektirir. Bu değişim, toplumun değer yargıları, alışkanlıkları ve toplumsal normlarının yeniden şekillendirilmesiyle mümkün olacaktır. Cinsiyetçi anlayışların izlerinin ve baskın düşünce yapıların devamlılık gösterdiği bir ortamda, eğitim sistemine entegre edilen her cinsiyetçi yaklaşım, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kabul edilip normalleşmesine ve yeniden pekiştirilmesine zemin hazırlamaktadır (Tan,

1994). Bu bağlamda, toplumda mevcut cinsiyet rollerinin yeniden değerlendirilmesi, kültürel dönüşüm ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması adına önemli bir adım olacaktır.

Eğitim, medya ve sivil toplum kuruluşları, toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadelede kritik bir rol oynamaktadır (Türk vd., 2023). Okullarda toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine verilen eğitimler, çocuklara adalet, eşitlik ve saygı gibi değerlerin kazandırılmasını sağlayarak, toplumdaki cinsiyet kalıplarının kırılmasına katkı sunacaktır (Özkazanç, 2024). Ayrıca Medyanın, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen içerikler sunması, toplumsal cinsiyet normlarının eleştirilmesine zemin hazırlayarak, toplumsal farkındalığın yükselmesine katkı sağlayabilir. Medyanın, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda duyarlı ve bilinçli içerikler sunarak, bireylerin cinsiyet temelli ayrımcılığı daha açık bir şekilde görmelerine yardımcı olması gerekmektedir.

Sivil toplum kuruluşları da toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştiren politikalara karşı savunuculuk yaparak, toplumsal değişim için bilinçlendirme çabalarını güçlendirebilir. Bu kuruluşlar, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalık yaratma, toplumsal normları sorgulama ve yasal düzenlemelerde değişiklik yapılması adına önemli bir aktör rolü üstlenebilirler. Bu süreçte, cinsiyet eşitliğini teşvik eden politikaların geliştirilmesi ve bu politikaların uygulanmasının denetlenmesi de büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadelede eğitim, medya ve sivil toplum kuruluşlarının etkin iş birliği, toplumun genelinde kalıcı bir değişim yaratma potansiyeline sahiptir. Bu süreç, toplumsal değerlerin ve normların dönüşümünü sağlayarak, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bir toplumun inşa edilmesine katkıda bulunacaktır.

4. EVLİLİK VE KADIN

4.1. Evlilik ve Evliliğin Tanımı

Evlilik, iki bireyin karşılıklı anlayış, sevgi, saygı ve bağlılık temelinde kurduğu hem hukuki hem de toplumsal açıdan geçerliliği olan uzun süreli bir yaşam ortaklığıdır (Ciğerci, 2019). Bu birliktelik, bireyler arasında güçlü duygusal bağların oluşmasına katkı sağlarken aynı zamanda toplumun kabul ettiği normlar, değerler ve sosyal yapıların da bir yansıması olarak önem taşımaktadır (Rodoplu, 2019). Evlilik, bireyler arasında kurulan bir ilişkiden öte, toplumun sosyal dokusunu oluşturan temel yapı taşlarından biri olarak değerlendirilir. Bu yönüyle evlilik, bireyleri ve içinde bulundukları toplulukları sosyal bağlar ve yakın ilişki ağları aracılığıyla bir araya getiren kalıcı ve samimi bir birliktelik biçimi olarak tanımlanabilir (Er, 2024).

Tarihsel süreçte evlilik yalnızca bireysel bir tercih değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve ekonomik koşulların etkisiyle şekillenen kurumsal bir yapı olarak işlev görmüştür. Özellikle eski toplumlarda evlilikler, bireylerden çok aileler arası stratejik birliktelikler olarak değerlendirilmiş; bu birliktelikler, ailelerin ekonomik çıkarlarını koruma, toplumsal statülerini güçlendirme ve kaynaklarını birleştirme amacıyla gerçekleştirilmiştir (İlker Ertaş, 2024). Bu bağlamda erken yaşta evlilik, bireyin iradesinden çok, toplumsal yapının ve aile dinamiklerinin belirlediği bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarıma dayalı ve feodal sistemin hüküm sürdüğü toplumlarda, ekonomik nedenlerle özellikle kız çocukları ergenliğin erken dönemlerinde evlendirilirken; erkekler ise ekonomik bağımsızlıklarını kazandıktan sonra evlilik yapma eğilimindeydiler (Gezer Tuğrul, 2024).

Modern toplumlarda ise evlilik süreci, bireylerin karşılıklı tanışması, kişiliklerinin ve yaşam tarzlarının uyumuna dayalı bir şekilde gelişmektedir. Ortak değerler ve ilgi alanları etrafında şekillenen ilişkiler zamanla daha sağlam duygusal bağlara dönüşmekte; güven, anlayış ve bağlılık duygularının pekişmesiyle evlilik kararı alınmaktadır (Sezen, 2005). Bu sürecin ardından evlilik teklifinden başlayarak nişan ve düğün gibi geleneksel ritüeller gerçekleştirilmekte ve nihayetinde “aile kurma” aşamasına geçilmektedir. Evlilikle başlayan bu yeni yaşam evresi, çiftlerin karşılıklı sevgi ve güvene dayalı olarak inşa ettikleri ortak yaşamlarını güçlendirmeleriyle devam etmektedir (Ünalan, 2022).

4.2. Evliliğin Sosyal ve Kültürel Temelleri

Evlilik kurumu, yalnızca bireylerin duygusal birlikteliklerini ifade eden bir yapı değil; aynı zamanda toplumsal düzenin devamlılığına katkı sunan, kültürel normlar çerçevesinde biçimlenen bir sosyal organizasyondur. Evlilik, toplumların tarihsel süreçte geliştirdikleri değerler, normlar ve gelenekler doğrultusunda şekillenmiş; bireylerin yalnızca kişisel mutluluğunu değil, aynı zamanda toplumsal yapının istikrarını da hedefleyen çok katmanlı bir ilişki biçimi haline gelmiştir (Çakır, 2013).

Evliliğin toplumsal temelleri, toplumun benimsediği kurallar, gelenekler ve değerler aracılığıyla belirlenmektedir. Bu kurallar; kimlerin evlenebileceğini, evlilik sürecinin nasıl işleyeceğini ve bireylerin bu kurum içerisindeki rollerini ve sorumluluklarını tanımlamaktadır (Sezen, 2005). Evlilik, aynı zamanda aile kurumunun temelini oluşturmakta ve bireylerin toplumsal sistem içerisinde konumlanmasında etkili bir işlev üstlenmektedir (Kır, 2011).

Tarihsel açıdan değerlendirildiğinde, evlilik kurumu çoğunlukla maddi güvenliğin sağlanması, soyun devam ettirilmesi ve toplumsal istikrarın korunması gibi işlevsel amaçlara hizmet etmiştir (Balaban ve Kısaç, 2024). Özellikle geleneksel toplum yapılarında, çocuk sahibi olmak evliliğin temel hedeflerinden biri olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda evlilik, yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk alanı olarak görülmüş; nesillerin yetiştirilmesi, kültürel değerlerin aktarımı ve sosyal düzenin sürdürülmesi gibi temel görevleri üstlenmiştir (Şimşek Çetinkaya ve Eroğlu, 2021).

Geleneksel yapılarda evlilik kararı çoğunlukla bireylerin inisiyatifinden ziyade, aile büyükleri ya da toplumun ileri gelen bireyleri tarafından verilmekteydi. Bu durum, evlilik kurumunun sadece iki bireyin birleşmesi değil, aynı zamanda iki ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel bağlarının birleştirilmesi anlamına geldiğini göstermektedir (Günen ve Poyraz, 2017). Evliliğin bu yönü, toplumsal ilişkilerin yeniden üretimi açısından stratejik bir anlam taşımaktadır.

Modern toplumlarda ise evlilik kurumu, geleneksel kalıplardan uzaklaşarak bireysel tercihlere dayalı, daha esnek ve çoğulcu bir yapıya evrilmiştir. Bireylerin duygusal tatmin, özgürlük ve karşılıklı anlayış gibi faktörleri ön planda tutmaları, evliliğin tanımını ve işlevini dönüştürmüştür (Işık, 2023). Küreselleşme, teknolojik gelişmeler, artan eğitim düzeyi ve değişen ekonomik koşullar, evlilik kurumuna ilişkin algıları köklü biçimde değiştirmiş; bireyler artık bu kurumu kişisel gelişim ve yaşam tarzı tercihleri doğrultusunda değerlendirmeye başlamıştır (Yazıcı, 2019).

Bu dönüşüm süreci, evlilik kurumunun yalnızca yapısal değil, aynı zamanda işlevsel olarak da yeniden tanımlanmasını beraberinde getirmiştir. Günümüzde evlilik, toplumsal kabullerin belirlediği zorunlu bir norm olmaktan çıkarak, bireylerin kendi değer sistemleri doğrultusunda şekillendirdikleri özgün bir birliktelik biçimi haline gelmiştir (Ayçin Alp, 2024). Dolayısıyla, çağdaş toplumlarda evlilik, daha eşitlikçi, kişisel tercihlere dayalı ve ortak yaşam anlayışına odaklanan bir kurum olarak varlığını sürdürmektedir (Gökmen, Ergün ve Mutlu, 2019).

4.3. Kadının Toplumdaki Yeri, Hak ve Görevleri

Kadının toplum içerisindeki yeri, üstlendiği roller ve bu rollere atfedilen değerler tarihsel süreç içerisinde önemli değişimler göstermiştir. Türk toplumlarında kadınlar tarih boyunca gerek toplumsal gerekse siyasal alanlarda etkin roller üstlenmiş, bu rollerin niteliği ise göçebe yaşam tarzı, coğrafi koşullar, kültürel ve dini inançlar gibi etkenler doğrultusunda evrilmiştir (Yavuz, 2015). İslamiyet öncesi dönemde göçebe yaşam biçimi benimsenmiş ve ekonomik yapı büyük ölçüde hayvancılık temeline dayalı olarak şekillenmiştir (Tellioğlu, 2016). Bu yaşam tarzı, kadınların yalnızca ev içi rollerle sınırlı kalmayıp, üretim sürecinin çeşitli aşamalarında yer almalarına zemin hazırlamıştır (Yılmaz vd., 2019).

İslamiyet öncesi Türk toplumlarında kadınlar, sosyal ve siyasal hayatın aktif özneleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Devlet yönetiminde söz sahibi olan kadınlar, liderlik görevleri üstlenmiş, kimi zaman stratejik danışmanlık ve rehberlik yapmışlardır (İnce, 2021). Bu bağlamda, kadınlar edilgen bireyler değil; aksine toplumun her alanında etkin ve saygın konumda olan bireyler olarak görülmüşlerdir (Açıl, 2016). Göçebe yaşam biçimi, kadınların çadır kurma, hayvan bakımı ve yiyecek temini gibi günlük yaşamın sürdürülmesine dair sorumluluklar üstlenmesini gerektirmiştir (Durgun Şahin, 2022). Bunun yanı sıra, tarımsal faaliyetlerde de aktif roller üstlenmişlerdir. Gerekli görülen durumlarda kadınlar, savaşlara katılmış; liderlik etmiş veya cephede doğrudan savaşçı olarak yer almışlardır (Şahin ve Şahin, 2014).

İslamiyet'in kabulüyle birlikte kadının toplumsal rolünde çeşitli değişiklikler meydana gelmiştir. İslam, kadınların toplumsal yaşamda belirli roller üstlenmelerine ve çeşitli alanlarda görünür olmalarına imkân tanımıştır (Şahin, 2024). Kadınlar, toplum hizmetlerinde, yardım faaliyetlerinde ve kamusal sorumluluklarda aktif biçimde yer almış; ekonomik faaliyetlere katılarak İslam toplumunun yapısına önemli katkılarda bulunmuşlardır. Örneğin, İslam'ın ilk yıllarında bazı kadınların savaşlarda doğrudan aktif roller üstlendikleri bilinmektedir. Hz. Nusayba bint Ka'ab, Uhud Savaşı'nda

savaşçı olarak yer almış ve Müslümanların savunmasında etkin görev üstlenmiştir (Köse, 2023).

Günümüzde kadının toplumsal rolü, bireysel tercihler ve toplumsal yapının dönüşümüyle birlikte önemli değişiklikler göstermektedir. Kadınların toplumsal konumları, toplumsal cinsiyet eşitliği, eğitim olanakları, çalışma yaşamına katılım ve aile içindeki sorumluluklar bağlamında yeniden şekillenmiştir. Kadınlar artık daha geniş eğitim olanaklarına sahip olmakta; iş gücüne katılım oranları artmakta ve farklı sektörlerde liderlik pozisyonlarında görev almaktadırlar. Modern Türk aile yapısında ise, aile içi sorumlulukların daha eşitlikçi biçimde paylaşıldığı bir yapıya yönelme eğilimi gözlemlenmektedir (Ünver ve Demirli, 2022).

Bununla birlikte, kadınlar hem kariyer hem de özel yaşamlarında daha fazla özgürlük ve fırsat elde etmeye başlamışlardır. Kadın hakları ve toplumsal adalet konularında yürütülen mücadeleler, kadınların kamusal alandaki görünürlüğünü ve etkisini artırmıştır. Ancak küresel düzeyde değerlendirildiğinde, hâlen birçok coğrafyada kadınlar toplumsal cinsiyet eşitliği açısından dezavantajlı konumdadırlar. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, kadınlar eğitim, sağlık, istihdam ve siyasal katılım alanlarında erkeklere kıyasla çeşitli eşitsizliklerle karşı karşıya kalmaktadır (Şahan ve Akbulut, 2020).

Bu bağlamda, kadın hakları alanında atılan ulusal ve uluslararası adımlar, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda önemli ilerlemeler sağlamıştır. Kadınların eğitim, kariyer ve liderlik gibi alanlarda giderek daha fazla yer edinmeleri, yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal dönüşüm açısından da kayda değer bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

4.4. Evliliğin Kadın Üzerindeki Ekonomik Etkileri

Evlilik, bireylerin karşılıklı güven ve duygusal bağlılık temelinde, sosyal normlara uygun olarak kurdukları ve çeşitli sorumluluklar üstlendikleri kurumsal bir yapıdır (Gürel ve Çopur, 2021). Ancak evlilik, kadınlar açısından yalnızca duygusal bir birliktelik değil; aynı zamanda ekonomik bağımsızlık ve toplumsal konum açısından da önemli etkiler yaratmaktadır. Kadınların evlilik sürecinde karşılaştıkları ekonomik etkiler; bireysel, yapısal ve toplumsal birçok faktör doğrultusunda çeşitlilik gösterebilmektedir (Tuğrul, 2018).

Evlilikte eşlerden birinin, özellikle erkeğin, daha yüksek gelir elde etmesi durumunda, kadınlar ekonomik olarak eşlerine bağımlı hale gelebilmektedir. Bu durum, kadının finansal karar alma süreçlerinde pasif kalmasına ve ekonomik özerkliğini

yitirmesine neden olabilmektedir. Ev içi rollerin ve çocuk bakımının büyük oranda kadınlara yüklenmesi, kadınların iş gücüne katılımını sınırlamakta ve ekonomik bağımsızlıklarını tehdit etmektedir. Bunun yanı sıra, boşanma gibi durumlarda kadınlar ciddi ekonomik zorluklarla karşı karşıya kalabilmekte; geçim sıkıntısı, barınma sorunu ve çocukların bakımına dair yükümlülükler kadınları daha kırılgan bir konuma sürükleyebilmektedir (Turgut, 2019).

Toplumsal cinsiyet temelli iş bölümü ve ataerkil normlar, kadınların düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışmasına neden olarak, ekonomik fırsat eşitliğini sınırlamaktadır. Bu eşitsizlik, kadınların ekonomik güce sahip olmasını engellediği gibi, evlilik ilişkisi içinde finansal denetimin çoğunlukla erkeklerde olmasına yol açmaktadır. Bu durum, kadınların finansal karar alma kapasitelerini azaltmakta ve bağımsız bir mali yaşam sürdürebilmelerini zorlaştırmaktadır (Turgut, 2019).

Bu bağlamda, evli kadınların karşılaştığı önemli sorunlardan biri de ekonomik şiddettir. Ekonomik şiddet; kadının gelir elde etme hakkının engellenmesi, finansal kaynaklara erişiminin sınırlandırılması, gelirinin denetlenmesi ya da mal varlıkları üzerindeki tasarrufunun kısıtlanması biçiminde tezahür etmektedir (İnci, 2020). Ekonomik şiddet, yalnızca bireyin maddi kaynaklarını değil, aynı zamanda psikolojik ve fiziksel bütünlüğünü de olumsuz yönde etkileyebilecek çok yönlü bir şiddet biçimidir. Kadının ekonomik bağımsızlığının zedelenmesi, onun diğer şiddet türlerine (duygusal, fiziksel, cinsel) karşı daha savunmasız hale gelmesine yol açabilmektedir (Ataklı Yavuz, 2016).

Ekonomik şiddet, kadının ruhsal sağlığı üzerinde derin etkiler yaratmakta; özsaygı kaybı, çaresizlik duygusu ve bağımlılık gibi sonuçlar doğurmaktadır. Finansal özgürlüğü kısıtlanan kadınlar, şiddet uygulayan eşten ayrılma ya da ilişkiden çıkma konusunda ciddi engellerle karşılaşmakta; yaşamlarını yeniden kurmak için gerekli maddi olanaklara erişememektedirler (İnci, 2019). Bu durum, yalnızca bireysel yaşam kalitesinin düşmesine değil; aynı zamanda evlilik kurumunda güç dengesizliğinin derinleşmesine de neden olmaktadır.

Sonuç olarak, evlilikte kadının karşılaştığı ekonomik etkiler, yalnızca gelir düzeyindeki değişikliklerle sınırlı kalmayıp, onun toplumsal statüsü, bireysel özgürlüğü ve genel yaşam kalitesi üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Ekonomik şiddet ise bu sürecin en yıkıcı unsurlarından biri olarak, kadınların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde güçsüzleşmesine neden olmaktadır.

4.5. Kadının Çalışma Hayatındaki Yeri ve Evliliğin İş Yaşamına Etkisi

Çalışma yaşamında gözlemlenen ayrımcılık ve adaletsizlik, her ne kadar erkek bireyleri de etkilese de bu durumdan orantısız biçimde kadınların daha fazla mağduriyet yaşadığı görülmektedir. Bu eşitsizliklerin temelinde, toplumsal cinsiyet rollerine dayalı olarak kadın ve erkeklere atfedilen kalıp yargılar ve beklentiler yer almaktadır (Yılmaz, 2018). Kadınlara yönelik geleneksel roller, onların kariyer gelişimlerini sınırlandırmakta; iş yaşamında karşılaştıkları engelleri artırmakta ve böylelikle dezavantajlı konumlarını pekiştirmektedir (Aydoğan, 2019).

Kadınlar, iş gücüne katıldıklarında genellikle erkeklerle karşılaştırıldığında daha düşük maaşlar almakta ve kariyerlerinde ilerleme konusunda daha fazla engelle karşılaşmaktadırlar (Akdemir ve diğerleri, 2019). Aynı işlerde çalışan kadınlar, erkek meslektaşlarına göre daha düşük maaşlar almakta; üst düzey yönetici pozisyonlarına ulaşmaları ise çok daha zor olmaktadır. İş güvencesi bakımından da kadınlar daha kırılgan bir yapı içerisindedir.

Bu durumun önemli nedenlerinden biri, literatürde "cam tavan" kavramı ile açıklanmaktadır. Cam tavan, kadınların görünürde eşit fırsatlara sahip olmalarına rağmen, toplumsal cinsiyet normları ve yerleşik kalıp yargılar nedeniyle kariyerlerinde üst düzey pozisyonlara ulaşmalarının görünmeyen engellerle sınırlandırılması anlamına gelmektedir (Maktav, 2019). Bu terim, kadınların iş yaşamında üst pozisyonlara ulaşmalarını engelleyen kültürel ve yapısal engelleri tanımlamak için kullanılmaktadır (Alhas, 2021).

Sanayi Devrimi, kadınların ücretli iş gücüne katılımı açısından önemli bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Fabrikalarda, ofislerde ve çeşitli hizmet alanlarında kadınlar ilk kez sistematik bir biçimde istihdam edilme fırsatı bulmuşlardır (Umutlu ve Öztürk, 2020). 20. yüzyılın ortalarından itibaren ise, kadınların eğitim düzeyinde yaşanan artış ve toplumsal statülerinin güçlenmesi, iş gücüne katılım oranlarını artırmış ve kadınlar, ekonomik hayatta daha görünür hale gelmiştir (Özçatal, 2023).

Bununla birlikte, kadınların çalışma hayatındaki yerini etkileyen bir diğer temel unsur ise evlilik ve aile sorumluluklarının iş yaşamı üzerindeki etkisidir. Geleneksel toplum yapılarında, kadının ev içi rolleri öncelikli kabul edilmiş; bu durum, evli kadınların iş yaşamındaki sürekliliğini ve kariyer gelişimini olumsuz etkilemiştir (Eralp ve Gökmen, 2020). Evlilik ve annelik sorumlulukları, kadınların iş gücünden uzaklaşmasına ya da iş yaşamına katılmalarının gecikmesine yol açmaktadır (Özmete ve Eker, 2012; Aydoğan, 2019).

Evlilik sonrası, kadının iş hayatına yeniden dahil olma süreci; çocuk bakımı, ev işleri ve toplumsal beklentiler nedeniyle oldukça zorlu bir hâl alabilmektedir. Özellikle çocuk bakımının ve ev içi emeğin büyük ölçüde kadınların sorumluluğuna verilmesi, kadınların iş hayatında eşit fırsatlar elde etmelerinin önünde yapısal bir engel oluşturmaktadır. Bu durum, kadınların hem ailevi hem de mesleki yükümlülüklerini eş zamanlı yürütmeye çalışması sonucu, literatürde "çifte yük olarak tanımlanmaktadır. Çifte yük, yalnızca fiziksel bir yorgunluk değil; aynı zamanda kariyer ilerlemesini engelleyen ve kadınların profesyonel hedeflerine ulaşmalarını zorlaştıran önemli bir toplumsal baskı unsurudur (Topgül, 2016)

4.6. Kadınların Evlilikteki Psikolojik ve Duygusal Durumları

Evlilik, bireyler için yaşam doyumunun temel kaynaklarından biri olarak değerlendirilmekte; huzur ve mutluluğun aracı olabildiği gibi, kimi durumlarda ise duygusal yıkımların ve hayal kırıklıklarının kaynağı hâline gelebilmektedir (Öztahtacı, 2017). Kadınların evlilik içerisindeki psikolojik ve duygusal durumları, oldukça karmaşık ve çok boyutlu bir yapı arz etmektedir. Evlilik, kadınlar açısından yalnızca bir birliktelik değil, aynı zamanda yaşamlarının merkezinde yer alan duygusal ve psikolojik bir süreçtir (Ekşi vd., 2018). Bu süreç, bireyin iç dünyasının yanı sıra, içinde bulunduğu toplumsal, kültürel ve ekonomik koşullardan da doğrudan etkilenmektedir.

Evlilikten beklenenlerin örtüşmemesi, evliliğin beraberinde getirdiği sorumluluklar, maddi güçlükler ve kişilik farklılıkları gibi unsurlar, evlilikte çatışmaların yaşanmasına neden olabilmektedir (Öztahtacı, 2017). Kadınların ruhsal sağlıkları bu çatışmalardan doğrudan etkilenmekte; yapılan araştırmalar, yaygın anksiyete bozukluğu, duygu durum düzensizlikleri, travma sonrası stres bozukluğu ve bağımlılık gibi psikolojik sorunların kadınlarda erkeklere kıyasla daha yaygın ve derin yaşandığını ortaya koymaktadır (Yardım, 2001'den aktaran Güler, 2015).

Kadınların psikolojik sorunlara daha duyarlı hale gelmelerinde biyolojik, toplumsal ve kültürel faktörler birlikte rol oynamaktadır. Hormonal değişiklikler, toplumun kadınlara yüklediği rollerin baskısı, şiddet ve travma gibi olumsuz deneyimler, kadınların psikolojik iyi oluşunu ciddi biçimde zedeleyebilmektedir" (Kadıoğlu vd., 2013; Işık, 2024). Ayrıca, kadınların duygusal sorunlarını ifade etme eğilimlerinin daha yüksek olması, bu sıkıntıların daha görünür hâle gelmesine neden olabilmektedir. Bununla birlikte, yeterli sosyal destekten yoksun kalmak ve toplumun beklentileriyle uyum sağlama baskısı, kadınların bu sorunlarla başa çıkma becerilerini zayıflatabilmektedir.

Evlilik içinde kadınlar çoğunlukla çok yönlü sorumluluklar üstlenmek durumunda kalmaktadır. Aile içi yönetim, çocuk bakımı, mesleki yaşam ve ev işleri gibi çoklu görevler, kadınlarda stres, tükenmişlik ve duygusal dengesizlik gibi olumsuz psikolojik durumlara neden olabilmektedir (İştar ve Dursun, 2014). Bu durum, kadının bireysel kimliğini zayıflatmakta ve kendini gerçekleştirme sürecini sekteye uğratmaktadır. Ayrıca, toplumun kadınları yalnızca "eş" ya da "anne" rolüyle tanımlaması, bireyin kendine dair değer algısını zedeleyebilmekte; duygusal doyumsuzluk ve özgürlük arayışlarını tetikleyebilmektedir.

Duygusal problemlerini ifade etme konusunda erkeklere oranla daha açık olan kadınlar, gerekli psikolojik ve duygusal desteği eşlerinden ya da çevrelerinden göremediklerinde, bu sorunlar zamanla daha karmaşık ve derin hale gelebilmektedir. Evlilik içerisinde yaşanan travmalar, duygusal ihmaller ya da fiziksel/psikolojik şiddet, kadınların ruhsal bütünlüklerini bozarak uzun vadeli etkiler bırakabilmektedir (Ünlü, 2020). Kadınlar, eşlerinin ve toplumun beklentilerini karşılamaya çalışırken kendi ihtiyaçlarını ihmal edebilmekte ve bu durum, psikolojik baskıların artmasına yol açmaktadır.

4.7. Değişen Zaman İçerisinde Gerçekleşen Evliliğin Kadınların Sosyal Yaşamı Üzerindeki Etkileri

Sosyal yaşam, bireylerin bir toplumda ya da topluluk içinde birbirleriyle etkileşime girerek gerçekleştirdikleri her türlü faaliyeti ifade etmektedir (Demir, 2024). Bu süreç, bireylerin ihtiyaçlarını, isteklerini, düşüncelerini ve değerlerini başkalarıyla paylaştığı bir deneyim olarak tanımlanabilir. Evlilik, kadınların sosyal rollerini ve yaşam biçimlerini belirleyen önemli bir kurumdur. Kadınların evlilikten etkilenişi, tarihsel ve kültürel bağlama göre farklılıklar gösterse de genel olarak evlilik, kadınların toplumsal yaşamda nasıl bir rol üstleneceklerini büyük ölçüde şekillendiren bir faktör olmuştur (Dağıstan, 2024). Geleneksel toplum yapılarında, evlilik kadınların toplumsal statüsünü belirleyen temel unsurlardan biri olarak kabul edilmiştir ve bu durum kadınlardan, aile içindeki sorumlulukları yerine getirmeleri ve genellikle annelik gibi geleneksel roller üstlenmeleri beklentisini doğurmuştur (Bilgin, 2016). Sonuç olarak, kadınların toplumsal yaşamın diğer alanlarında aktif olma fırsatları büyük ölçüde sınırlanmıştır.

Sanayileşme öncesinde, derebeylik gibi toplumsal yapılar içinde kadın, evdeki üretim süreçlerinde belirleyici bir rol üstlenmiş, ailevi ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir yer edinmiş olsa da toplumda daha çok erkeklerin destekleyici unsuru olarak

görülmüştür (Deniz ve Kuloğlu, 2019). Bu dönemde kadınlar, üretim ilişkilerindeki daha pasif pozisyonları nedeniyle, toplumsal yaşamda erkeklerin gölgesinde kalmışlardır.

Sanayileşme süreci, kadınlara yeni fırsatlar sunmuş ve bu sayede kadınlar, eğitim olanaklarını daha etkin bir şekilde kullanarak erkeklerle eşit düzeyde kendi potansiyellerini geliştirme imkânı bulmuşlardır. Bu dönüşüm, kadınların toplumsal statülerini yeniden şekillendirmiş ve bakış açılarını değiştirmiştir (Ergil 1994'den aktaran Aydın ve Baran, 2010). Eğitim ve kişisel gelişim olanaklarının artması, kadınlara sadece ev içindeki sorumluluklardan bağımsızlaşma olanağı tanımakla kalmamış, aynı zamanda kariyerlerinde de daha fazla söz sahibi olmalarını sağlamıştır. Bu değişim, kadınların toplumsal eşitlik yolunda önemli adımlar atmalarını mümkün kılmıştır.

Sanayileşmenin etkisiyle, kadınların iş gücüne katılımı artmış ve özellikle fabrikalar ile diğer sanayi alanlarında çalışan kadınların sayısı yükselmiştir (Deniz ve Kuloğlu, 2019). Bu durum, evli kadınların sosyal çevrelerini zenginleştirmelerine ve iş hayatında yeni insanlarla tanışmalarına olanak tanımıştır. Kadınlar, iş yerlerinde, sosyal kulüplerde ve çeşitli toplumsal etkinliklerde yeni dostluklar kurarak, sosyal yaşamda daha aktif bir rol almış ve farklı ilişkiler geliştirmiştir. Ayrıca, sanayileşme ve şehirleşme ile paralel olarak, evli kadınların yaşam alanlarında da dönüşüm yaşanmıştır. Toplumda aile yapısı zamanla değişim göstermiş; kentleşmenin etkisiyle geniş aile modelinden çekirdek aile yapısına doğru bir dönüşüm yaşanmıştır (Akgül, 2024). Bu durum, kadınların komşuluk ilişkilerinin ötesinde, daha geniş sosyal çevrelerle etkileşimde bulunmalarına ve yeni arkadaşlıklar edinmelerine olanak sağlamıştır.

Bununla birlikte, sanayileşmenin getirdiği bazı zorluklar, evli kadınların arkadaşlık ilişkilerini olumsuz yönde etkilemiştir. Çalışan kadınlar, ev içindeki yükümlülüklerle iş yaşamı arasında denge kurmakta zorluk yaşamışlardır. Bu dengesizlik, kadınların eğitime, istihdama ve sosyal hayata katılımını kısıtlamaktadır (Zavalsiz ve Ateş, 2021).

5. EVLİLİKTE TOPLUMSAL ROLLERİN BELİRLENMESİ

5.1. Toplumsal Cinsiyet Rolleri ve Evlilik Uyumu

Topluluk, bireylerin çeşitli toplumsal, kişisel ve sosyal rolleri üstlendikleri bir yapıdır ve bu roller zamanla çeşitlenebilir. Bir birey, aynı anda birden fazla rol üstlenebilir. Örneğin, bir kadın, hem "eş" hem de "anne" rolünü aile içinde sürdürebilir. Benzer şekilde, bir erkek de hem "eş" hem de "baba" rolünü bir arada yerine getirebilir (Kaçan, 2018). Toplumun, bireylerden beklediği belirli özellikler, toplumsal cinsiyet normları olarak tanımlanır (Pehlivan, 2017). Bu normlar, bireylerin toplum tarafından şekillendirilen rollerini, davranış biçimlerini, değerlerini ve cinsiyetle ilişkili olarak kadınlık ve erkeklik gibi toplumsal kimliklerin özelliklerini kapsar. Toplumsal cinsiyet, bireylerin toplum tarafından hangi rollerle donatıldığı, hangi tutumların onlardan beklenildiği ve hangi cinsiyet kimliklerinin kabul gördüğüyle ilişkili bir kavramdır (Akkaş, 2020).

Evlilik uyumu, bir çiftin birbirleriyle ne kadar uyumlu, sağlıklı ve dengeli bir ilişki kurabildiklerini gösteren bir kavramdır. Evlilik uyumu, genel olarak çiftlerin istedikleri ve istemedikleri özelliklerin dengeli bir şekilde şekillendiği bir süreç olarak tanımlanabilir (Tutarel Kışlak 1999'dan aktaran Akpınar, 2016). Bu uyum, sadece fiziksel çekimle değil, aynı zamanda duygusal, zihinsel ve değerler bakımından birbirini anlama, saygı gösterme ve destekleme anlamına gelir.

Toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisi incelendiğinde, toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik uyumunu doğrudan etkileyebileceği görülmektedir (Akpınar ve Kirlioğlu, 2020). Bu etki, çiftlerin birbirlerinden ne talep ettikleri, görev dağılımları ve ilişkilerindeki rollerin toplum tarafından şekillendirilen algılarla yakından ilişkilidir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, kadınlardan ev içi işlerle ilgilenmelerini ve çocuk bakımını üstlenmelerini, erkeklerden ise aileyi maddi olarak geçindirmelerini bekler. Bu tür toplumsal beklentiler, çiftler arasında anlaşmazlıklara yol açabilir, çünkü her iki tarafın beklentilerinin ve rollerinin birbirine uyumlu olması gereklidir. Ancak toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisi, çiftlerin bu rolleri ne kadar benimsediği ve birbirlerinin ihtiyaçlarına ve değerlerine ne kadar saygı gösterdiği ile doğrudan ilişkilidir.

Evlilik uyumunu artırabilmek için, geleneksel cinsiyet rollerinin dışına çıkılması, eşitlikçi bir yaklaşım benimsenmesi ve açık iletişim ile iş birliğinin sağlanması büyük

bir önem taşımaktadır. Çiftlerin, birbirlerinin duygusal ve günlük ihtiyaçlarına değer vererek, iş birliği yaparak ve sorumlulukları ortaklaşa üstlenerek ilişkilerini güçlendirmeleri, daha sağlıklı ve uyumlu bir evlilik yaşamalarına olanak tanır.

5.2. Evli Kadınların Toplumsal Rolleri

Toplum, belirli bir coğrafyada yaşayan ve benzer değerler, kurallar, gelenekler ve inançları benimseyen bireyler ve gruplardan oluşan bir bütündür. Bu yapı, insanların bir arada varlıklarını sürdürebilmelerini mümkün kılan sosyal bağlar ve etkileşimler ağına dayanır. Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetle ilişkilendirilen ancak bireyin kimliği ve toplumsal rolüne göre evrilebilen bir kavramdır (Akpınar, 2016). Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin toplumda nasıl kabul edildiğini belirleyen normlardır. Kadınlar için kabul edilen tutumlar genellikle dişil, erkekler için uygun görülen tutumlar ise erkekliğe dair olarak tanımlanır (Pekel, 2019). Kadın ve erkek kimliği, bireylerin toplumsal cinsiyet beklentilerine ve rollerine göre şekillenen ve deneyimledikleri kimliklerdir. Cinsiyet kimliğiyle ilişkili toplumsal roller, bireyin kendini kadın veya erkek olarak tanımlamasının ardından, bu kimlikle uyumlu olarak üstlendiği toplumsal görev ve sorumlulukları ifade eder (Pekel, 2019). Kadın ve erkek cinsiyet kimliklerinin görev ve yükümlülüklerine ilişkin anlayışlar, sosyalleşme süreciyle şekillenmektedir (Akpınar, 2016).

Evlilikle birlikte, kadınların aile içindeki bakım ve yetiştirme sorumlulukları ön plana çıkarılmakta ve bu roller teşvik edilmektedir. Erkekler ise toplumsal alanlarda yer almaya yönlendirilirken, kadınlardan aile bireyleriyle ilgilenmeleri ve ev düzenini sağlamaya odaklanmaları beklenmektedir (Hu, 2022). Evli kadınların toplumsal görevleri, tarihsel, kültürel ve toplumsal etmenlere göre farklılık gösterebilir. Ancak, bu görevler genellikle aile içindeki sorumluluklar, eş ve anne olma halleri, diğer kadınlarla olan ilişkiler gibi faktörleri içerir. Evli kadınların toplumsal rolleri, genellikle geleneksel cinsiyet normlarına dayalı olmakla birlikte, modern toplumda bu roller zaman içinde dönüşüm geçirmektedir.

Evli kadınların toplumsal rolleri, genellikle aile içindeki görevlerle bağlantılıdır. Birçok kültürde, kadınlar ev işlerini yapma, çocuk yetiştirme ve aile bireylerine destek olma gibi sorumluluklarla ilişkilendirilir. Bu roller, kadının toplum içindeki yerini, ailedeki durumunu ve topluma olan etkisini belirler. Kadına, doğurganlık özellikleri nedeniyle atfedilen en önemli sorumluluklardan biri de annelik rolüdür (Tuğrul, 2019). Bu rol, ev işlerinin yanı sıra çocukların eğitimi, duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması gibi birçok sorumluluğu içerir. Kadınlar, eş olarak toplumsal bir rol

üstlendiklerinde, birbirlerine destek olmaları, ortak kararlar almaları ve evdeki sorumlulukları eşit bir şekilde paylaşmaları beklenir. Ancak, birçok kültürde erkeklerin aileyi maddi olarak geçindirmesi ve kadınların ev işleriyle ve çocuk bakımına dair görevleri üstlenmesi, geleneksel bir norm olarak sürdürülmektedir.

Evli kadınların toplumsal rolü, yalnızca ev işleri ve çocuk bakımını üstlenmekle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda iş hayatında da yer almayı içerebilir (Zavalsiz ve Ateş, 2021). Kadınların çalışma hayatındaki rolleri, toplumsal normlar, kültürel değerler ve ekonomik şartlara bağlı olarak farklılık gösterebilir. Kadınların iş gücüne katılması, onların bağımsızlıklarını artırmalarına, ekonomik açıdan özgürleşmelerine ve toplumsal statülerini geliştirmelerine imkan tanır. Ancak, kadınlar genellikle erkeklerle kıyaslandığında daha düşük maaşlar almakta, sınırlı kariyer fırsatlarına sahip olmakta ve iş ile özel hayatı dengeleme konusunda zorluklar yaşamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların iş dünyasında ilerlemelerini sınırlayan temel bir engeldir.

Evli kadınların toplumsal rolleri, zamanla evrilen ve değişen bir olgudur. Geleneksel roller genellikle aile içindeki sorumluluklarla sınırlı iken, modern toplumlarda bu roller daha esnek ve eşitlikçi bir hale gelmiştir (Yılmaz vd., 2022). Kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği alanında elde ettiği ilerlemeler, evli kadınların rollerini yeniden şekillendirmiştir. Ancak, birçok toplumda evli kadınlar hâlâ çeşitli toplumsal baskılar ve kısıtlamalarla karşı karşıya kalmaktadır.

5.3. Evli Erkeklerin Toplumsal Rolleri

Toplumsal cinsiyet, bireylere toplum tarafından yüklenen görevler, normlar ve tutumlar doğrultusunda şekillenir (Gök ve İl, 2017). Erkekle ilgili toplumsal roller, genellikle erkeklerin güçlü, domine edici ve baskın olmaları, ayrıca kadınları yönlendirme sorumluluğuna sahip olmaları beklenir (Akpınar, 2016). Evli erkeklerin toplumsal rolleri arasında en önemli özellik, ailenin geçimini sağlamaktır. Geleneksel aile düzeninde, erkekler çoğunlukla bakım, tamirat ve tarım işleriyle meşgul olmuşlardır (Akpınar, 2016). Bunun yanı sıra, erkeklerden ailedeki otoriteyi elinde bulundurmaları da beklenir. Birçok toplumda, erkekler ailedeki lider olarak kabul edilmekte ve büyük kararları alma yetkisine sahip olmaktadırlar. Bu yalnızca finansal kararlarla sınırlı kalmaz; aynı zamanda eğitim, sağlık gibi önemli alanlarda da erkeklerin yönlendirici rol oynamaları beklenir.

Ayrıca, toplumda erkeklerden eşlerinin ve çocuklarının güvenliğini sağlama ve onları tehlikelerden koruma sorumluluğu da beklenir. Erkekler hem fiziksel hem de duygusal anlamda ailelerinin savunucusu olarak görülürler. Bu, sadece aileyi dış

tehlikelerden koruma yükümlülüğünü değil, aynı zamanda ailenin duygusal iyiliğini ve huzurunu sağlama sorumluluğunu da içermektedir. Son yıllarda toplumsal yapının dönüşümüyle birlikte, evli erkeklerin sorumlulukları farklı bir boyut kazanmıştır. Günümüz toplumlarında, erkeklerden sadece maddi katkı sağlamaları değil, aynı zamanda eşlerine duygusal destek vermeleri de beklenmektedir.

Bunun dışında, erkeklerin ev içindeki sorumluluklara katılımı giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Özdemir, 2019). Geleneksel olarak, ev işleri genellikle kadınlara ait görülürken, artık evli erkeklerden yemek yapma, temizlik ve çamaşır yıkama gibi görevlerde eşleriyle daha eşit bir şekilde sorumluluk almaları beklenmektedir. Ayrıca, çocuk bakımına aktif bir şekilde katılmaları, toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının bir gerekliliği olarak kabul edilmektedir. Toplumsal roller, toplumların gelişimi ve dönüşümüyle paralel olarak değişmekte, erkeklerin aile içindeki sorumlulukları da yeniden şekillenmektedir. Bu bağlamda, evli erkeklerin toplumsal rolleri hem geleneksel hem de çağdaş bakış açıları arasında bir uyum sağlayarak şekillenmektedir.

5.4. Evli Bireylerde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Toplumsal cinsiyet, bir toplumun bireylerinden beklediği tutumlar, görevler ve değer yargılarına dayalı olarak şekillenir. Toplum, bireylerin cinsiyetlerine göre hangi sorumlulukları üstleneceklerini, nasıl davranacaklarını ve hangi kimlikleri benimseyeceklerini belirler. Cinsiyet temelli ayrımcılık, erkek merkezli bir düzeni pekiştirerek erkeğin gücünü kadına, çocuğa ve savunmasız bireylere uygulamasına zemin hazırlar (Uğurlu, 2022). Patriyarkal toplumlarda, kız çocuklarının hakları yerine, ailelerine ilişkin beklentiler, yükümlülükler ve görevler ön plana çıkmaktadır. Bu yaklaşım, kız çocuklarının çeşitli hak ihlalleri ve kötü muameleye maruz kalmasına yol açmaktadır (Uğurlu, 2022). Kadın çocuklarının eğitim fırsatlarının engellenmesinin en temel nedeni, cinsiyet temelli eşitsizliktir. Patriyarkal aile yapılarında, kadın çocukları toplumsal cinsiyet beklentilerine göre şekillendirilmekte ve eğitimin gereksiz bir uğraş olduğu düşünülmektedir. Kadın çocuklarının eğitimi yerine, ailevi sorumlulukları üstlenmeleri beklenmektedir. Bu anlayış, kadınların kariyer yapmalarını engelleyen önemli bir faktördür (Uğurlu, 2022).

Evli bireylerdeki toplumsal cinsiyet rolleri, çocukların gelişimini önemli ölçüde şekillendirebilir. Evli kadınlardan en çok beklenen sorumluluk, annelik rolüdür. Kadınların annelik görevi, doğurganlık özelliklerine dayalı olarak toplumsal normlar tarafından kendilerine yüklenen başlıca sorumluluklardan biri olarak görülür (Tuğrul,

2019). Kadınlık ve erkeklik kimliklerinin toplumsal olarak inşa edilmesiyle annelik, kadın kimliğinin ayrılmaz bir parçası haline gelir (Tuğrul, 2019). Kadınların annelik rolü, toplumların oluşturduğu cinsiyetle ilgili normların bir yansımasıdır ve bu normlar, kadınların ailede ve toplumda yerine getirmeleri gereken görevleri ve sorumlulukları şekillendirir. Annelik, çoğu zaman kadınlıkla bağdaştırılan bir görev olarak kabul edilir ve kadınlardan, çocukların bakımını, eğitimini ve duygusal gelişimlerini sağlamaları beklenir (Tuğrul, 2019).

Bu tür rollerin benimsendiği ailelerde yetişen çocuklar, evdeki kadın ve erkeklere ait görevleri içselleştirerek bu rolleri benimserler. Kız çocukları ev içindeki sorumluluklar ve bakım işlerine yönlendirilirken, erkek çocukları dış dünyada başarı ve kariyer odaklı bir yaşam tarzına teşvik edilir. Çocuklar, ebeveynlerinin günlük yaşamlarındaki davranışları ve tutumları gözlemleyerek toplumsal cinsiyet rollerini benimserler. Aile içindeki roller, çocuklar için temel bir model oluşturur. Eğer anne ev işlerini üstleniyor ve baba dışarıda çalışıyorsa, çocuklar bu düzeni doğal olarak kabul edebilir ve yetişkinliklerinde benzer rolleri üstlenmeye eğilim gösterebilirler. Kız çocukları, ev içi sorumlulukları benimseyerek benzer rolleri üstlenmeye daha yatkın olabilirken, erkek çocukları ise dışarıda çalışmayı ve kariyer odaklı bir yaşam sürmeyi tercih edebilirler (Aytekin vd., 2016). Bu tür roller, toplumsal cinsiyet eşitliği önünde önemli engeller teşkil eder. Kadınlar, iş gücüne katılma ve kariyer yapma konusunda daha fazla zorluk yaşarken, erkekler de duygusal ve bakım sorumluluklarından uzak kalabilirler. Bu durum, cinsiyetler arasındaki eşitsizliği pekiştirerek toplumdaki eşitlik anlayışını zayıflatır.

5.5. Evli Bireylerde Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Kadına Yönelik Şiddette Etkisi

Dünya çapında süregelen yaygın bir sorun, kadına yönelik aile içi şiddettir ve bu durum, kadınların sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir. Günümüzde, evlilikte kadına yönelik aile içi şiddet, önemli bir insan hakları ihlali olarak kabul edilmektedir (Bilge vd., 2020). Evlilikte kadına yönelik şiddet, kadınların eşleri veya partnerleri tarafından uygulanan farklı şiddet biçimlerini içeren karmaşık bir sorundur. Bu şiddet, fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik boyutlarda kendini gösterebilir ve her bir tür, kadınların sağlığı ve yaşam kalitesi üzerinde derin etkiler bırakır. Eşlerinden şiddet gören kadınların, toplumda yerleşmiş cinsiyet rollerinden etkilendikleri söylenebilir; ayrıca cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasında önemli bir faktör olarak rol oynamaktadır (Şahin ve Çanakçı, 2022).

Toplumda yaygın olarak kabul edilen cinsiyet normları, erkeklerin güç ve kontrol sahibi olduğu, kadınların ise daha pasif ve itaatkâr bir rol üstlendiği algısını pekiştirebilir. Bu durum, şiddetin meşrulaşmasına ve normalleşmesine yol açmaktadır. Cinsiyet rolleri, bireylerin davranışlarını, beklentilerini ve ilişkilerindeki dinamikleri şekillendirirken, aynı zamanda şiddetin ortaya çıkma nedenleri üzerinde de derin etkiler yaratır. Cinsiyet rolleri, toplumun kadın ve erkeklerden beklediği davranışları ve sorumlulukları tanımlar. Geleneksel olarak, erkeklerin güçlü, koruyucu ve aile reisi olmaları; kadınların ise itaatkâr, duyarlı ve ev işlerine odaklanan roller üstlenmeleri beklenir (Sönmez ve Dikmenli, 2021). Bu geleneksel roller, kadınların yoksulluğuna ve daha düşük sosyal statüye katkıda bulunabilir (Tire, 2017).

Evlilikteki cinsiyet rolleri, güç asimetrilerine yol açarak kadına yönelik şiddeti tetikleyebilir. Erkeklerin genellikle aile içinde karar verme ve kontrol etme yetkisine sahip olduğu düşüncesi, bazı erkeklerin şiddet uygulama hakkını kendilerinde görmelerine neden olabilir (Yücel Can, 2015). Bu durumda, erkekler kendilerini otorite figürü olarak görürken, kadınlar daha pasif bir konumda kalabilir. Bu, şiddetin normalleşmesine ve mağdurların durumu kabullenmesine yol açabilir. Kadınların eşlerine itaat etmeleri gerektiği inancı, kadına yönelik şiddeti meşrulaştırabilir. Toplumda, kadının ev işlerini ve çocuk bakımını üstlenmesi beklenirken, bu yükümlülüklerin dışına çıkması durumunda karşılaşabileceği olumsuz sonuçlar (şiddet, dışlanma vb.) kadınları pasif bir konumda tutmaktadır. Bu tür baskılar, kadınların şiddeti kabullenmesine veya maruz kaldıkları durumu sorgulamaktan kaçınmalarına neden olabilir (Öztürk vd., 2016).

5.6. Evlilikte Toplumsal Rollerin Sorunları ve Kadına Yönelik Etkileri

Evlilik, toplumsal değerler ve kültürel normlarla şekillenen bir sosyal yapıdır. Evlilikteki toplumsal roller, genellikle toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri doğrultusunda belirlenir ve bu eşitsizlikler kadın ve erkek arasındaki güç dengesini etkileyerek önemli sorunlara yol açar. Cinsiyet temelli eşitsizlik denildiğinde, genellikle kadınlara yönelik uygulanan eşitsizlikler akla gelir (Saraç, 2013). Cinsiyet eşitsizliği, kadının eğitim hakkı, iş gücüne katılımı ve maddi durumu üzerinde olumsuz etkiler yaratarak toplumsal zorluklar yaratır ve özellikle kadınların fiziksel ve psikolojik sağlıklarını kötü yönde etkileyen çeşitli sorunlara yol açar (Başar, 2017).

Cinsiyet temelli ayrımcılık, toplumsal, ekonomik ve kültürel alanlarda erkekler ve kadınlar arasında eşitsizlik yaratan bir olgudur. Bu eşitsizlik, toplumun belirlediği cinsiyet rollerine ve beklentilerine dayanır ve kadınların erkeklere kıyasla genellikle

daha düşük bir sosyal statüye sahip olmalarına, daha sınırlı fırsatlar ve haklarla karşılaşmalarına yol açar (Ulutürk Akman, 2021). Kadınlarda toplumsal cinsiyet eşitsizliği, çoğunlukla toplumun kadına yüklediği roller ve beklentiler nedeniyle, kadınların erkeklere kıyasla daha düşük bir toplumsal konumda olmalarına, sınırlı fırsatlara sahip olmalarına ve ekonomik ve sosyal alanlarda daha az hakka ulaşmalarına neden olur. Bu eşitsizlik, kadınların özgürlüklerini kullanmalarını ve eşit fırsatlara erişimlerini engeller. Evli kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden farklı şekillerde etkilenmektedir. Kadınlar, evliliği genellikle hem bir aile kurma hem de toplumsal bir rol üstlenme fırsatı olarak görseler de bu sorumluluklar sıkça onların bireysel kimliklerini keşfetmelerine engel teşkil eder (Demir ve Nam, 2019).

Evli kadınlar hem ev içindeki yükümlülükleri hem de dışarıdaki toplumsal beklentiler nedeniyle kendilerine vakit ayırmakta zorluk çekerler. Bu sürekli denge kurma çabası, onları yalnızca fiziksel anlamda değil, zihinsel olarak da yorabilir. Toplumun dayattığı cinsiyet rollerine uymak için gösterilen çaba, kadınların kişisel istekleri, hedefleri ve hayalleriyle çoğu zaman çelişir. Bir yanda “mükemmel eş” ve “ideal anne” olma baskısı, diğer yanda toplumsal normlar, kadınların özgürce kendilerini ifade etmelerini ve kendi hayatlarını yönlendirmelerini engeller. Kadınların ev içindeki rollerinin sürekli olarak pekiştirilmesi, patriyarkal toplum yapısının devamını sağlayan bir unsurdur" (Tire, 2017). Kadınlar, ekonomik bağımsızlıklarını elde etmek ve kariyerlerinde ilerlemek isteseler de toplumun dayattığı geleneksel cinsiyet rollerinin etkisiyle kişisel hedeflerine ulaşmakta ve toplumsal normlara meydan okumakta zorlanmaktadırlar.

5.7. Evlilikte Toplumsal Rollerin Geliştirilmesi

Toplumda görülen sosyal konum farklılıklarının olumsuz sonuçları, özellikle kadınları hedef almaktadır. Kadının toplumsal konumuyla doğrudan ilişkili olan bu koşul, kadınların tüm yaşam alanlarındaki özgürlüklerinden, erkeklerle aynı oranda faydalanmalarına engel olmaktadır. Bu nedenle, kadınlar ve erkekler arasındaki ayrımcılıkların sona erdirilmesi gereklidir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011).

Evlilikte toplumsal rollerin yeniden yapılandırılması, her iki partnerin de hem ev içi işlerde hem de duygusal sorumluluklarda eşit bir şekilde yer almasını amaçlar. Bu durum, kadınların ve erkeklerin yalnızca maddi açıdan değil, duygusal olarak da birbirlerine destek olmalarını teşvik eder. Evdeki görevlerin dengeli ve adil bir şekilde paylaşılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması bakımından kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca, evlilikteki adil rol paylaşımı, ilişkilerde sağlıklı iletişim ve karşılıklı

empatiyi teşvik eder, böylece sağlam ve uzun süreli bağlar kurulur. Bu süreç, toplumsal normlara karşı durarak her iki eşin de öz saygısını artırır ve toplumsal eşitlik açısından önemli bir adım atılmasına katkı sağlar (Buluş ve Bağcı, 2016; Uçar vd., 2021).

6. YÖNTEM

6.1. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada, Erzincan ilinde ikamet eden evli kadın bireyler arasında toplumsal cinsiyet algısı ile korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkinin kadına yönelik şiddet davranışı ile nasıl ilişkilendirildiğini araştırmak amacıyla nicel araştırma yöntemi seçilmiştir. Nicel araştırma yöntemi olarak ise anket çalışması yapılmıştır. Buna yönelik olarak yapılan ankette veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Deniz (2019) tarafından geliştirilen "Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği", Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilen "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği", Sakallı Uğurlu (2002) tarafından geliştirilen "Çelişik Duygulu Cinsiyet Ölçeği" kullanılmıştır.

6.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın örneklemini Erzincan ilinde ikamet eden evli kadın bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın genel evrenini ise araştırmaya katılan toplam 404 evli kadınlar oluşturmaktadır. Bu araştırmada, evli kadınları incelemek için seçilen 404 kişi, kullanılan ölçek üzerinden değerlendirilen demografik ve sosyo-ekonomik faktörlere göre sınıflandırılmıştır. Seçilen ölçek, araştırmanın amacına uygun olarak, evli kadınların yaşam koşullarını anlamak ve bu faktörlerin birbirleriyle olan ilişkilerini anlamak için geliştirilmiştir.

6.3. Araştırma Hipotezi ve Soruları

Bu çalışmanın ana hipotezi ve temel soruları şu şekildedir:

H1: Toplumsal cinsiyet algısı ile kadına yönelik şiddet davranışları arasında pozitif bir ilişki vardır.

H1.1: Toplumsal cinsiyet algısı ile kadına yönelik eş şiddeti (fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel) arasında negatif bir ilişki vardır.

H1.2: Toplumsal cinsiyet algısı ile şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı arasında negatif bir ilişki vardır.

H1.3: Toplumsal cinsiyet algısı ile şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları arasında negatif bir ilişki vardır.

H2: Çelişik duygulu cinsiyetçilik ile kadına yönelik şiddet davranışları arasında pozitif bir ilişki vardır.

H2.1: Düşmanca cinsiyetçilik ile kadına yönelik eş şiddeti (fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2.2: Düşmanca cinsiyetçilik ile şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2.3: Düşmanca cinsiyetçilik ile şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2.4: Korumacı cinsiyetçilik ile kadına yönelik eş şiddeti (fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2.5: Korumacı cinsiyetçilik ile şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2.6: Korumacı cinsiyetçilik ile şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları arasında anlamlı bir ilişki vardır

6.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

"Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Algısı, Korumacı ve Düşmanca Cinsiyetçiliğin Kadına Yönelik Şiddet Davranışı ile İlişkisi Erzincan Örneği" isimli araştırma, yalnızca Erzincan ilinde ikamet eden evli kadın bireyleri kapsaması yönüyle sınırlı bir çalışmadır. Araştırmada evli kadın bireylerin toplumsal cinsiyet algısının korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğe etkisi ve bu etkinin kadına yönelik şiddet davranışı ile nasıl ilişkilendirildiği ile ilgili düşünceleri nedeniyle sınırlılıklara neden olmaktadır.

6.5. Veri Toplama Araçları

6.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırma için uygulanan ankette, kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda; katılımcıların yaş, çocuk sahibi olma durumları doğum yeri, eğitim durumu, çalışma durumu, meslek ve gelir düzeylerini anlamaya yönelik toplam 7 soru yer almaktadır.

6.5.2. Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği

Ölçek, Deniz (2019) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, toplamda yirmi dokuz maddeden oluşmaktadır. . Ölçek 5 dereceli likert tipinde bir ölçektir. Beş Derece; "1: Hiç Katılmıyorum, 2: Biraz Katılıyorum, 3: Kararsızım, 4: Çok Katılıyorum, 5:

Tamamen Katılıyorum" şeklindedir. Ölçeğin tüm ölçek için tutarlılık değerlerine bakıldığında Cronbach Alpha katsayısının 0.93 olduğu, ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayılarının ise kadının maruz kaldığı şiddet türleri alt boyutu için 0.73, şiddet mağduru kadının sosyal destek algısı alt boyutu için 0.77, şiddet mağduru kadının şiddete ilişkin yaygın inanışları alt boyutu için 0.88 olduğu görülmüştür.

6.5.3. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

Ölçek, Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek toplamda yirmi beş maddeden oluşmaktadır. Maddelerin 10'u olumlu, 15'i olumsuz olarak yazılmıştır. Ölçek 5 dereceli likert tipinde bir ölçektir. Beş Derece; "1: Tamamen Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen Katılıyorum" şeklindedir. Ölçeğin hesaplanan güvenilirlik katsayısının (Cronbach Alpha) 0.872 olduğu görülmüştür.

6.5.4. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği

Ölçek ilk olarak Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilmiştir ve 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 6 dereceli likert tipinde bir ölçektir. Beş Derece; "1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Biraz Katılmıyorum, 4: Biraz Katılıyorum, 5: Katılıyorum, 6: Kesinlikle Katılıyorum" şeklindedir. Ölçeğin hesaplanan güvenilirlik katsayısının (Cronbach Alpha) 0.85 olduğu görülmüştür. Ayrıca ölçeğin iki alt boyutu için ayrı ayrı güvenilirlik hesaplamaları yapılmıştır. Düşmanca cinsiyetçilik için Cronbach Alpha katsayısı 0.87 iken korumacı cinsiyetçilik için Cronbach Alpha katsayısı 0.78 olarak bulunmuştur.

7. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLANMASI

7.1. Katılımcılara Ait Bilgiler

Tablo 1. Katılımcıların tanılayıcı özelliklere göre dağılımı

Değişken	Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yaş	18-28	151	37.4
	29-39	151	37.4
	40-50	82	20.3
	51-61	18	4.5
	61 ve üzeri	2	0.5
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Evet	223	55.2
	Hayır	181	44.8
Doğum Yeri	İl	267	66.1
	İlçe	93	23
	Köy	44	10.9
Eğitim Durumu	İlköğretim	23	5.7
	Lise	66	16.4
	Üniversite	227	56.2
	Yüksek Lisans/ Doktora	88	21.8
Çalışma Durumu	Evet	243	60.1
	Hayır	161	39.9
Meslek	Ev Hanımı	118	29.2
	Diğer	80	19.8
	İşçi	23	5.7
	Memur	165	40.8
	Serbest	18	4.5
Gelir Düzeyi	Düşük	55	13.6
	Orta	329	81.4
	Yüksek	20	5.0

Tablo 1'de katılımcıların yaş, çocuk sahibi olma durumu, doğum yeri, eğitim durumu, çalışma durumu, meslek ve gelir düzeyi değişkenlerine göre dağılımları verilmiştir. Katılımcıların yaş aralıklarına göre dağılımı incelendiğinde, 18-28 yaş (%37.4) ve 29-39 yaş (%37.4) gruplarının eşit oranlara sahip olduğu görülmektedir. Çocuk sahibi olma durumuna göre, katılımcıların %55.2'si çocuk sahibi iken, %44.8'i çocuk sahibi değildir.

Doğum yeri açısından, katılımcıların çoğunluğunun il merkezlerinde (%66.1) doğduğu, bunu ilçelerde (%23.0) ve köylerde (%10.9) doğanların takip ettiği belirlenmiştir. Eğitim düzeyi açısından, katılımcıların büyük bir kısmı üniversite mezunu (%56.2) olup, yüksek lisans veya doktora derecesine sahip olanların oranı %21.8'dir. Çalışma durumu bakımından, katılımcıların %60.1'i çalışmakta, %39.9'u ise çalışmamaktadır.

Meslek değişkenine göre, en büyük grubu memurlar (%40.8) oluştururken, bunu ev hanımı (% 29.2), diğer meslek grupları (%19.8), işçiler (%5.7) ve serbest meslek sahipleri (%4.5) takip etmektedir. Son olarak, katılımcıların gelir düzeylerine göre dağılımında, büyük çoğunluğun orta gelir grubunda (%81.4) yer aldığı, düşük gelir seviyesine sahip olanların %13.6 ve yüksek gelir seviyesine sahip olanların %5.0 olduğu görülmektedir.

7.2. Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen verilerin analizi SPSS 25.0 ve AMOS 24.0 istatistik paket programları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı, kadına yönelik eş şiddet algısı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik algılarının düzeyini belirlemek için betimsel analiz gerçekleştirilmiştir. Toplumsal cinsiyet algısı, kadına yönelik eş şiddet algısı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik puanları arasındaki ikili ilişkileri hesaplamak için ise Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır.

Araştırma hipotezlerini test etmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmış olup, bu analiz için gerekli olan varsayımlar kontrol edilmiştir. Öncelikle uç değerler incelenmiş ve kutu grafikleri kullanılarak veri setinde aşırı uç değerlerin bulunup bulunmadığı değerlendirilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda, veri setinde uç değerlerin yer almadığı tespit edilmiştir. Bir sonraki adımda, normal dağılım varsayımı, değişkenlerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri hesaplanarak test edilmiştir. Çarpıklık değerlerinin -0,50 ile 1,59 arasında, baskıklık değerlerinin ise -0,71 ile 1,76 arasında değiştiği görülmüştür. Bu değerler ±2 aralığında kaldığından, verilerin normal dağılıma uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır (George ve Mallery, 2010).

Çok değişkenli uç değerleri belirlemek amacıyla Cook uzaklık değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen Cook uzaklık değerlerinin 1'i aşmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, veri setinde aşırı uç değerlerin bulunmadığını ve analiz sonuçlarını etkileyecek bir gözlemin olmadığını göstermektedir (Field, 2013). Çoklu doğrusal regresyon analizinde çoklu bağlantı (çoklu doğrusal bağıntı) sorununun olup olmadığını incelemek amacıyla Varyans Şişirme Faktörü (VIF) değerleri hesaplanmıştır. Çoklu bağlantı

probleminin varlığı, bağımsız değişkenler arasındaki yüksek korelasyon nedeniyle tahmin edilen katsayıların güvenilirliğini düşürebilir. Yapılan analiz sonucunda, en yüksek VIF değerinin 1,87 olduğu ve bu değerin 3'ü aşmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, değişkenler arasında yüksek çoklu bağlantı sorununun bulunmadığını göstermektedir (Yurt, 2023). Sonuç olarak, yapılan analizler doğrultusunda verilerin çok değişkenli analizler için gerekli varsayımları karşıladığı ve regresyon analizlerinin güvenilir şekilde uygulanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

7.3. Bulgular

Tablo 2'de katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı, kadına yönelik eş şiddet algısı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler (minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma) sunulmaktadır.

Tablo 2. Toplumsal cinsiyet algısı, kadına yönelik eş şiddet algısı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik puanlarına ait betimsel değerler

Değişkenler	Min.	Maks.	Ort	Ss
Toplumsal cinsiyet algısı	44	122	96.33	14.58
Kadına yönelik eş şiddeti	18	90	24.62	12.22
Şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı	6	30	15.59	4.61
Şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları	5	25	6.94	2.73
KYEŞÖ toplam	29	133	46.01	15.58
Düşmanca cinsiyetçilik	22	66	37.75	10.04
Korumacı cinsiyetçilik	21	66	42.02	9.63
ÇDCÖ toplam	43	130	79.78	17.52

KYEŞÖ = Kadına Yönelik Eş Şiddet Algısı Ölçeği, ÇDCÖ = Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı puanları 44 ile 122 arasında değişmekte olup, ortalama puan 96.33 (Ss = 14.58) olarak hesaplanmıştır. Bu değer, katılımcıların toplumsal cinsiyet algısının orta-yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Kadına yönelik eş şiddet algısı ölçeğinde ise katılımcıların puanları 18 ile 90 arasında değişmektedir ve ortalama 24.62 (Ss = 12.22) olarak bulunmuştur. Bu durum, katılımcıların kadına yönelik eş şiddet algısının düşük düzeyde olduğunu

göstermektedir. Şiddet mağdurunun sosyal destek algısına ilişkin ortalama puan 15.59 (Ss = 4.61), şiddete ilişkin yaygın inanışlar puanı ise 6.94 (Ss = 2.73) olarak hesaplanmıştır. Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği (KYEŞÖ) toplam puanı ise ortalama 46.01 (Ss = 15.58) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, katılımcıların genel olarak kadına yönelik eş şiddet algısının düşük-orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların düşmanca cinsiyetçilik puanları 22 ile 66 arasında değişmekte olup, ortalama 37.75 (Ss = 10.04) olarak hesaplanmıştır. Korumacı cinsiyetçilik puanları ise 21 ile 66 arasında değişmekte olup, ortalama 42.02 (Ss = 9.63) olarak bulunmuştur. Son olarak, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ) toplam puanı 43 ile 130 arasında değişmekte ve ortalama 79.78 (Ss = 17.52) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeyinin orta seviyede olduğunu göstermektedir.

H1: Toplumsal cinsiyet algısı ile kadına yönelik şiddet davranışları arasında pozitif bir ilişki vardır.

H1.1: Toplumsal cinsiyet algısı ile kadına yönelik eş şiddeti (fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel) arasında negatif bir ilişki vardır.

H1.2: Toplumsal cinsiyet algısı ile şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı arasında negatif bir ilişki vardır.

H1.3: Toplumsal cinsiyet algısı ile şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları arasında negatif bir ilişki vardır.

Hipotezlerini test etmek için toplumsal cinsiyet algısı ile kadına yönelik eş şiddet algısı puanları arasındaki ilişkilere ait Pearson Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Toplumsal cinsiyet algısı ile kadına yönelik eş şiddet algısı puanları arasındaki ilişkilere ait pearson korelasyon katsayıları

Değişkenler	1.	2.	3.	4.	5.
Toplumsal cinsiyet algısı	1				
Kadına yönelik eş şiddeti (KYEŞÖ)	-.39**	1			
Şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal dest algısı (KYEŞÖ)	-.39**	.18**	1		
Şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışl (KYEŞÖ)	-.44**	.55**	.33**	1	
KYEŞÖ toplam	-.50**	.94**	.47**	.67**	1

**p<0,01; N= 404; KYEŞÖ = Kadına Yönelik Eş Şiddet Algısı Ölçeği

Tablo 3, toplumsal cinsiyet algısı ile kadına yönelik eş şiddet algısı arasındaki ilişkileri gösteren Pearson korelasyon katsayılarını sunmaktadır. Sonuçlar, toplumsal cinsiyet algısının kadına yönelik eş şiddet algısı ($r = -.39$, $p < .01$), şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı ($r = -.39$, $p < .01$), şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları ($r = -.44$, $p < .01$) ve Kadına Yönelik Eş Şiddet Algısı Ölçeği (KYEŞÖ) toplam puanı ($r = -.50$, $p < .01$) ile negatif yönde anlamlı ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kadına yönelik eş şiddet algısı, şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı ($r = .18$, $p < .01$), şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları ($r = .55$, $p < .01$) ve KYEŞÖ toplam puanı ($r = .94$, $p < .01$) ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Benzer şekilde, şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları, şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı ($r = .33$, $p < .01$) ve KYEŞÖ toplam puanı ($r = .67$, $p < .01$) ile anlamlı bir ilişki içindedir. Bu bulgular, toplumsal cinsiyet algısının, kadına yönelik eş şiddet algısı ve ilgili değişkenlerle önemli düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, H1, H1.1, H1.2 ve H1.3 hipotezleri kabul edilmiştir.

H2: Çelişik duygulu cinsiyetçilik ile kadına yönelik şiddet davranışları arasında pozitif bir ilişki vardır.

H2.1: Düşmanca cinsiyetçilik ile kadına yönelik eş şiddeti (fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2.2: Düşmanca cinsiyetçilik ile şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2.3: Düşmanca cinsiyetçilik ile şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2.4: Korumacı cinsiyetçilik ile kadına yönelik eş şiddeti (fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2.5: Korumacı cinsiyetçilik ile şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2.6: Korumacı cinsiyetçilik ile şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları arasında anlamlı bir ilişki vardır

Hipotezlerini test etmek için çelişik duygulu cinsiyetçilik ile kadına yönelik eş şiddet algısı puanları arasındaki ilişkilere ait Pearson Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Çelişik duygulu cinsiyetçilik ile kadına yönelik eş şiddet algısı puanları arasındaki ilişkilere ait pearson korelasyon katsayıları

Değişkenler	.	.	.	.	.	.	.
. Düşmanca cinsiyetçilik (ÇDCÖ)							
. Korumacı cinsiyetçilik (ÇDCÖ)	59**						
. ÇDCÖ toplam	90**	89**					
. Kadına yönelik eş şiddeti (KYEŞÖ)	22**	10*	18**				
. Şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı (KYEŞÖ)	32**	20**	29**	18**			
. Şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları (KYEŞÖ)	28**	,06	20**	55**	33**		
. KYEŞÖ toplam	30**	14**	25**	94**	47**	67**	

**p< 0,01; *p< 0,05; N= 404; ÇDCÖ = Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği; KYEŞÖ = Kadına Yönelik Eş Şiddet Algısı Ölçeği

Tablo 4, çelişik duygulu cinsiyetçilik (ÇDC) ile kadına yönelik eş şiddet algısı ve diğer ilgili değişkenler arasındaki Pearson korelasyon katsayılarını göstermektedir. Sonuçlara göre, düşmanca cinsiyetçilik ile korumacı cinsiyetçilik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = .59$, $p < .01$). Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ) toplam puanı, düşmanca cinsiyetçilik ($r = .90$, $p < .01$) ve korumacı cinsiyetçilik ($r = .89$, $p < .01$) ile güçlü bir ilişkiye sahiptir. Ayrıca, düşmanca cinsiyetçilik kadına yönelik eş şiddet algısı ($r = .22$, $p < .01$), şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı ($r = .32$, $p < .01$), şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları ($r = .28$, $p < .01$) ve Kadına Yönelik Eş Şiddet Algısı Ölçeği (KYEŞÖ) toplam puanı ($r = .30$, $p < .01$) ile anlamlı ve pozitif ilişkiler göstermektedir.

Bununla birlikte, korumacı cinsiyetçilik kadına yönelik eş şiddet algısı ($r = .10$, $p < .05$), şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı ($r = .20$, $p < .01$) ve KYEŞÖ toplam puanı ($r = .14$, $p < .01$) ile daha zayıf, ancak anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. ÇDCÖ toplam puanı ise kadına yönelik eş şiddet algısı ($r = .18$, $p < .01$), şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı ($r = .29$, $p < .01$), şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları ($r = .20$, $p < .01$) ve KYEŞÖ toplam puanı ($r = .25$, $p < .01$) ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Ayrıca, kadına yönelik eş şiddet algısı, şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı ($r = .18$, $p < .01$), şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları ($r = .55$, $p < .01$) ve KYEŞÖ

toplam puanı ($r = .94$, $p < .01$) ile anlamlı düzeyde ilişkilidir. Bu bulgular, çelişik duygulu cinsiyetçiliğin kadına yönelik eş şiddet algısıyla bağlantılı olduğunu göstermiştir. Bu doğrultuda, H2, H2.1, H2.2, H2.3, H2.4, H2.5 ve H2.6 hipotezleri kabul edilmiştir.

8. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmada test edilen hipotezler doğrultusunda elde edilen bulgular kapsamlı biçimde ele alınmış, değişkenler arası ilişkiler ayrıntılı olarak irdelenmiş ve elde edilen sonuçlar ilgili literatürdeki benzer araştırmalarla karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Araştırma hipotez sonucuna göre, toplumsal cinsiyet algısı ile kadına yönelik şiddet davranışları arasındaki ilişki sonucunun pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuç, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel yaklaşımları benimsedikçe, kadına yönelik şiddeti meşrulaştırma veya şiddete başvurma eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın-erkek ilişkilerinde baskıcı bir hiyerarşi oluşturarak kadının toplumsal yaşamda ikincil konumunu normalleştirmektedir. Dolayısıyla, geleneksel cinsiyet rollerinin sürdürülmesi, şiddetin hem doğrudan hem de dolaylı biçimde yeniden üretilmesine zemin hazırlamaktadır. Bu roller, erkek egemenliğini güç ilişkisi olarak meşrulaştırmakta; kadını edilgen, bağımlı ve kontrol edilmesi gereken bir özne konumuna indirgemekte, özellikle aile ve duygusal ilişkilerde güç dengesizliği yaratarak şiddeti besleyen yapısal koşulları güçlendirmektedir. Altıntaş ve Alkaya (2023) yaptıkları çalışmada bireylerin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasında negatif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki saptamışlardır. Bu bulgu, yapılan çalışmanın sonucunu desteklemektedir; bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlar geliştirdikçe, kadına yönelik şiddeti onaylama eğilimlerinin azaldığını göstermektedir. Araştırma, eşitlikçi cinsiyet rollerini benimseyen bireylerde kadına yönelik şiddetin daha az meşrulaştırıldığını ve geleneksel tutumların zayıfladığını vurgulamaktadır. Aynı şekilde Kulakçı Altıntaş ve Ayaz'ın (2023) araştırmasında da cinsiyet ve toplumsal rollerine ilişkin tutumların kadına yönelik şiddetle ilişkili olduğu saptanmıştır. Özellikle erkek bireylerin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimsediği durumlarda, şiddete yönelik tutumlarda da gelenekselliğin arttığı görülmüştür. Bu bulgu, toplumsal cinsiyet rollerinin şiddete zemin hazırlayabileceği yönündeki varsayımları desteklemektedir. Ayrıca, Yalçın (2024)'ın yaptığı çalışmada, kadınların bağımsız hareket edebilmesi ile toplumsal cinsiyet algısı arasında pozitif, güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç, toplumsal cinsiyet algısının kadınların toplumsal yaşamdaki rollerini ve davranışlarını şekillendirmede önemli bir rol oynadığını, dolayısıyla cinsiyet eşitliğini

destekleyici yaklaşımların kadınların bağımsızlığı ve şiddetin önlenmesi açısından önem taşıdığını ortaya koymaktadır Çalışmaların sonuçları birlikte değerlendirildiğinde, toplumsal cinsiyet algısının şekillendirdiği tutumların kadına yönelik şiddetin ortaya çıkması ve sürdürülmesinde belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı farkındalık çalışmaları ve eğitim politikalarının şiddetle mücadelede kritik öneme sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmada test edilen bir diğer hipoteze göre, toplumsal cinsiyet algısı ile eş şiddeti türleri (fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet) arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu bulgu, toplumsal cinsiyet eşitliği algısı arttıkça eşe yönelik şiddet davranışlarının azaldığını göstermektedir. Özellikle geleneksel cinsiyet rollerini benimseyen bireylerin, eşlerine yönelik şiddet davranışı sergileme olasılıklarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Geleneksel cinsiyet rolleri, erkeğe güçlü, otoriter ve denetleyici roller atfederken; kadını itaatkâr, bağımlı ve edilgen bir konuma indirgemektedir. Bu durum, ilişkilerde güç dengesizliği yaratarak şiddetin normalleşmesine ve meşrulaşmasına zemin hazırlamaktadır. Dolayısıyla, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıplaşmış tutumlar, özellikle kadının kontrol edilmesi gereken bir özne olarak görülmesine neden olmakta ve şiddeti besleyen toplumsal yapıyı desteklemektedir. Bu bulgu, Selçuk'un (2021) çalışmasında elde edilen sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir. Selçuk'un yürüttüğü araştırmada, toplumsal cinsiyet tutumu ile kadına yönelik şiddet puanı ve bedene yönelik şiddet puanı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip bireylerin, kadınlara yönelik şiddeti daha yüksek düzeyde uygulama eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Bal (2021) çalışmasında da elde edilen bulguda eşinden şiddet gören katılımcıların eşitlikçi cinsiyet rolüne yönelik ortalamalarının (36,77), şiddete uğramamış katılımcıların ortalamasından (34,64) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum, şiddete maruz kalan bireylerin, yaşadıkları deneyimler sonucunda toplumsal cinsiyet rollerine dair daha farkındalıklı veya eleştirel bir bakış geliştirmiş olabileceklerini düşündürmektedir. Yani, şiddet mağduru olanlar, eşitlikçi yaklaşımlara daha fazla yönelerek, geleneksel cinsiyet rollerine karşı bir direnç gösterebilirler.

Araştırmanın bir diğer hipotez sonucu, toplumsal cinsiyet algısı ile şiddet mağdurlarının sosyal destek algısı arasında ilişkinin negatif bir ilişki olduğudur. Geleneksel cinsiyet rollerini benimseyen bireylerin, şiddet mağduru kadınların destek aramasını zorlaştırabileceği görülmektedir. Toplumda kadınların utanç duyması, sessiz kalması ya da yaşadığı şiddeti gizlemesi gerektiğine dair yaygın inançlar, kadınların

yardım istemesini engelleyebilmekte ve onları yalnızlaştırmaktadır. Bu bulgu, Kılıç'ın (2021) çalışmasında evli kadınların psikolojik iyi oluşları ile toplumsal cinsiyet rolleri, algıladıkları sosyal destek ve eş desteği etkisinin incelendiği bu çalışmasında, katılımcıların psikolojik iyi oluşlarının eş desteği alt boyutlarından takdir desteği; sosyal destek boyutlarından arkadaş ve aile desteği tarafından yordandığı görülmektedir. Bu farklılığın temel nedeni, araştırmaların yapıldığı şehirlerin sosyo-kültürel yapılardan kaynaklanmaktadır. Kılıç'ın (2021) çalışması Ankara, İstanbul ve Bursa illerinde yürütülmüştür. Büyükşehirlerde toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin farkındalık daha yüksek olabilir. Ayrıca sosyal destek mekanizmalar daha fazla destelenmektedir. Buna karşılık, tez konusu araştırması ise daha geleneksel değerlerin etkili olduğu Erzincan ilinde yürütülmüştür. Ancak Akbulut'un (2022) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Akbulut (2022), toplumsal normların kadınların destek arayışını zorlaştırdığını belirtmiştir. Ayrıca Oktan'ın (2005) ergenlerle yaptığı araştırmada, kızların aileden algıladıkları desteğin erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu da toplumsal cinsiyetin sosyal destek algısı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Araştırma hipotez sonuçlarından biri de toplumsal cinsiyet algısı ile şiddete ilişkin yaygın inanışlar arasındaki ilişkinin ters yönlü bir ilişki olduğu yönündedir. Bu bulgu, bireylerin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine yönelik yaklaşımlarının, şiddeti algılama biçimlerini şekillendirdiğini, hatta kimi zaman şiddeti meşru kılmaya yönelik inançların güçlenmesine neden olduğunu göstermektedir. Toplumsal normların ve kültürel kalıpların etkisiyle, cinsiyet temelli roller çoğu zaman şiddeti normalleştiren veya haklı gösteren bir çerçeve sunmaktadır. Örneğin, ''kadının görevlerini yerine getirmemesi şiddeti haklı kılar'' gibi yanlış inanışlar, sadece erkeklerin şiddet uygulamasını değil, kadınların bu durumu içselleştirmesini de beraberinde getirmektedir. Akbulut'un (2022) çalışması da bu durumu destekler niteliktedir; araştırmada kadınların cinsel şiddeti sıklıkla ''kadınlık görevi'' olarak algıladıkları, bu nedenle şiddeti olağanlaştırdıkları ve bilgi eksiklikleri nedeniyle yaşadıkları şiddeti tanımlamakta zorlandıkları ifade edilmiştir.

Araştırmada çelişik duygulu cinsiyetçilik değişkeni bağlamında bir analiz yapılmıştır. Bu analiz sonucunda, bu değişkenin kadına yönelik şiddet davranışlarıyla pozitif yönde ilişkili olduğu ortaya konulmuştur. Bu sonuçla benzer olan Karamanoğlu ve Elmas (2021)'in yaptıkları çalışmada şiddete yönelik tutumlarla çelişik duygulu cinsiyetçilik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu sonucunu elde etmiştir. Bu sonuç, şiddeti kabul eden bireylerin aynı zamanda hem kadınlara karşı korumacı

hem de düşmanca tutumları bir arada taşıma (çelişik cinsiyetçilik) eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Yapılan araştırma sonucunda bulunan hipotez sonuçlarından bir diğeri olan çelişik cinsiyetçiliğin düşmanca bileşeni ile partner şiddeti arasında anlamlı bir ilişki bulunması, bu tür cinsiyetçi tutumların kadına yönelik şiddeti doğrudan besleyen ve meşrulaştıran bir faktör olduğunu göstermektedir Düşmanca cinsiyetçilik; kadınları erkek egemenliğine tehdit olarak gören, kadınların bağımsızlaşma ve güçlenme süreçlerine karşı olumsuz tepkiler geliştiren bir tutum biçimidir. Bu tür inanç ve tutumlar, şiddeti yalnızca fiziksel bir saldırı biçimi olarak değil, aynı zamanda psikolojik baskı ve kontrol aracı olarak da ortaya koymaktadır. Tarhan vd., (2017) çalışmaları, düşmanca cinsiyetçi tutumların erkeklerdeki şiddet eğilimini artırdığını ve bu eğilimlerin toplumsal normlar tarafından desteklenerek sürdürüldüğünü göstermektedir. Benzer şekilde, Ünal vd., (2022) araştırmasında da düşmanca cinsiyetçiliğin, erkeğin yakın ilişkide bulunduğu kadın partnerine yönelik fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddeti meşrulaştıran tutumları öngörebildiği vurgulanmaktadır. Uysal Çelik ve Demir (2021) çalışmalarında da üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide ki sosyal ilgi ile düşmanca cinsiyetçilik arasındaki ilişki incelenmiş romantik ilişkide sosyal ilgi ile düşmanca cinsiyetçilik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Düşmanca cinsiyetçilik ile yapılan literatür araştırmasında düşmanca cinsiyetçiliği yüksek kişilerin evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddeti desteklediği sonucu elde edilmiştir. Bu bulgular, düşmanca cinsiyetçiliğin yalnızca bireysel düzeydeki önyargı ve tutumlarla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda kadına yönelik şiddetin kültürel ve yapısal temellerini de besleyen bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma hipotezinde yer alan düşmanca cinsiyetçilik ile sosyal destek algısı arasında ilişki incelendiğinde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, bu tür cinsiyetçi tutumların yalnızca şiddet davranışlarını teşvik etmekle kalmadığını, aynı zamanda mağdurların yardım arama süreçlerini de engellediğini göstermektedir. Sakallı-Uğurlu ve Ulu'nun (2003) çalışmaları da bu bulguyu desteklemektedir; araştırmacılar, düşmanca cinsiyetçiliğin sosyal destek algısını zayıflattığını ve mağdurların destek sistemlerine erişimini sınırlandırdığını ortaya koymuşlardır.

Araştırma hipotezinde bulunan düşmanca cinsiyetçilik ile şiddet mağdurunun şiddette ilişkin yaygın inanışları arasında ilişkiye bakıldığında kaide değer bir ilişki saptanmıştır. Gündüz vd., (2024) araştırmaları bu açıdan önemli bir katkı sağlamaktadır. Çalışmada, düşmanca cinsiyetçiliğin, şiddeti haklı çıkaran inançları güçlendirdiği ve bu

tür cinsiyetçi tutumların şiddetin hem uygulanma biçimini hem de algılandığı şekli etkilediği vurgulanmıştır. Üzümçeker ve Akfırat (2018)'in çalışmalarında düşmanca cinsiyetçilik ile kurbanı suçlama arasında ilişkiye bakıldığında kurbanı suçlayan atıflarla düşmanca cinsiyetçiliğin kurbanı suçlayan atıflarla pozitif ilişkisine yönelik her iki cinsiyet için de doğrulanmıştır. Bu sonuçla beraber düşmanca cinsiyetçilik düzeyi yükseldikçe hem erkeklerde hem de kadınlarda mağduru suçlayan yaklaşımların arttığı, failin sorumluluğunu vurgulayan tutumların ise azaldığı görülmektedir. Bu doğrultuda, düşmanca cinsiyetçiliğin kadın cinayetlerini meşrulaştıran atıf kalıplarıyla ilişkili olduğuna yönelik hipotezlerin desteklendiği ifade edilebilir.

Araştırma hipotezinde bulunan korumacı cinsiyetçilik ile eş şiddeti arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. Korumacı cinsiyetçilik doğrudan şiddeti teşvik etmese de kadını zayıf, korunmaya muhtaç ve pasif bir birey olarak tanımlayarak, toplumda kadın-erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkilerini beslemekte ve bu durum, şiddetin dolaylı biçimlerde meşrulaştırılmasına neden olmaktadır. Bu tür tutumlar, kadınların bireysel karar alma haklarını sınırlayarak, özellikle aile içi ilişkilerde erkek egemenliğini "koruma" adı altında yeniden üretmektedir. Bu bağlamda korumacı cinsiyetçilik, kadına yönelik örtük şiddet biçimlerinin görünmez kılınmasına ve toplumsal olarak kabul edilmesine zemin hazırlamaktadır. Elde edilen bu sonuçlar, Tarhan vd., (2017) araştırmasındaki bulgularla benzerlik göstermektedir. Söz konusu araştırmada, korumacı cinsiyetçiliğin kadına yönelik şiddeti doğrudan değil, dolaylı yollarla desteklediği ifade edilmiştir. Aynı şekilde, Karamanoğlu ve Elmas (2021)'in çalışmasında korumacı cinsiyetçilik ile şiddete yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiş; korumacı tutumların, bireylerin şiddeti haklı görme ve normalleştirme eğilimlerini artırabileceği ortaya konmuştur. Bu bulgular, korumacı cinsiyetçiliğin toplumsal düzeyde şiddetle mücadele çabalarını zayıflattığını ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin önünde görünmeyen ancak güçlü bir engel oluşturduğunu göstermektedir.

Araştırma hipotez kısmında bulunan korumacı cinsiyetçilik ile sosyal destek algısı arasındaki ilişki incelenmiş önemli bir sonuç bulunmuştur. Sakallı-Uğurlu'nun (2002) çalışmasıyla paralel olarak, korumacı söylemlerin kadınların edilgen bireyler olarak konumlandırılmasına neden olduğu ve bu durumun kadınların sosyal destek mekanizmalarından faydalanmasını sınırlandırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın hipotez kısmında bulunan korumacı cinsiyetçilik ile şiddete ilişkin yaygın inanışlar arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiş. Bu cinsiyetçilik türünün şiddeti meşrulaştıran inançları güçlendirdiğini ortaya

koymaktadır. Kadına dair oluşturulan ‘’kutsal’’, ‘’masum’’ ya da ‘’korunması gereken’’ kadın imajı, özünde kadınların özerkliğini ve karar verme gücünü kısıtlamakta, bu da şiddetin dolaylı yollarla normalleşmesine neden olmaktadır. Ünal vd., (2022) araştırmalarında, korumacı cinsiyetçiliğin de erkeklerin yakın partnerlerine yönelik fiziksel şiddeti meşru görebilen tutumları öngörebildiğini ortaya koymuştur. Üzümçeker ve Akfırat (2018)’in çalışmalarında ise korumacı cinsiyetçilikle kurbanı suçlayan atıflar arasındaki ilişki incelendiğinde tam olarak beklenen sonuç çıkmamış. Bu çalışmada Korumacı cinsiyetçiliğin kadınlarda herhangi bir atıf biçimini anlamlı şekilde yordamadığı görülmektedir. Erkeklerde ise korumacı cinsiyetçilik düzeyi arttıkça, beklenenin aksine, kurbanı suçlayıcı atıflar azalmaktadır. Bu sonuç, korumacı cinsiyetçiliğin kadınlarda mağdur ya da fail hakkında belirgin bir yargı ya da tutum geliştirmediğini, yani atıf yapmadığını gösterir. Erkeklerde ise korumacı cinsiyetçilik arttığında, beklenildiği gibi mağduru suçlama eğilimi artmak yerine azalmakta; bu da erkeklerin, korumacı tutumlar geliştirdikçe mağduru daha az suçladığı anlamına gelir. Yani korumacı cinsiyetçilik, erkeklerde mağduru koruma veya suçlamama yönünde bir etki yaratabilir.

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

Şiddet, bir kişi ya da grubun, başkasını zorla kontrol etmeye çalıştığı, güç dengesinin sarsıldığı ve bireylerin haklarına ve onurlarına zarar verdiği bir durumdur. Şiddet, farklı şekillerde kendini gösterebilir bunlar arasında en sık karşılaşılanı kadına yönelik şiddet durumudur. Kadına yönelik şiddet, kadınların sadece cinsiyetleri nedeniyle fiziksel, psikolojik, ekonomik veya duygusal zarar görmesine yol açan her türlü eylemi ifade eder. Bu şiddet, genellikle aile içi şiddet, cinsel saldırılar ve ekonomik bağımlılık gibi biçimlerde kendini gösterir. Bu şiddet, aile içi şiddet, cinsel saldırılar, psikolojik baskılar ve ekonomik bağımlılık gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Kadına yönelik şiddet vakalarında en sık karşılaşılan tür, genellikle evli bireyler arasında gerçekleşen şiddettir. Evli bireylerde kadına yönelik şiddet, bir eşin diğerine özellikle kadına, fiziksel, duygusal, cinsel veya ekonomik zararlar vermesi olarak tanımlanır. Bu tür şiddet, çoğunlukla evlilikteki güç dengesizlikleri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden doğar. Kadınlar, toplumsal normlar ve kültürel yapılar nedeniyle çoğu zaman ekonomik, psikolojik ve fiziksel açıdan eşlerinden bağımsız hareket etmekte zorluk çekerler. Bu durum, şiddet uygulayan kişinin daha kolay baskı kurmasına yol açar. Kadın çoğu zaman tepki veremez ya da sesini çıkaramaz. Bu da şiddetin devam etmesine ve evlilikteki eşitsizliğin daha da artmasına neden olur. Evli bireyler arasındaki toplumsal cinsiyet algısı ise genellikle karşımıza korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik gibi tutumların kadına yönelik şiddete etkisi üzerinden çıkmaktadır. Bu iki cinsiyetçilik biçimi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştiren ve kadına yönelik şiddeti destekleyen bir zihinsel altyapı oluşturur. Evlilik içindeki şiddet, bu tür cinsiyetçi inançların güçlü olduğu toplumlarda daha yaygın hale gelebilir. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hem erkekler hem de kadınlar için daha sağlıklı, adil ve güvenli ilişkilerin kurulmasına zemin hazırlayabilir.

Bu nedenle hazırlanan çalışma, evli kadın bireyler arasında toplumsal cinsiyet algısıyla korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkinin kadına yönelik şiddet davranışlarıyla nasıl ilişkilendirildiğini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Buna yönelik olarak araştırmanın temel problemi ‘’Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı algıların, evli bireylerde kadına yönelik şiddet davranışlarını nasıl şekillendirdiği ve bu şiddetin güç dinamikleri üzerindeki etkisinin ne olduğu?’’ şeklindedir. Araştırmanın temel varsayımı, "Evli bireylerdeki korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik algılarının, kadına yönelik şiddet davranışlarını tetiklediği ve bu şiddetin,

evlilikteki güç dengesizliğini derinleştirerek, kadının bağımsızlık ve eşitlik haklarını kısıtladığı"dır. Bu varsayım, toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik içindeki güç dinamikleriyle nasıl etkileşimde bulunduğunu ve bu etkileşimin kadına yönelik şiddeti nasıl şekillendirdiğini araştırmayı hedefler. Korumacı cinsiyetçilik, kadının bir şekilde korunması gereken bir varlık olarak görülmesi, düşmanca cinsiyetçilik ise kadına yönelik olumsuz tutumları ve saldırganlıkları içerir. Bu cinsiyetçilik algıları, şiddet davranışlarını haklı çıkarmaya çalışabilir ve güç dengesizliklerini pekiştirerek kadının eşitlik ve bağımsızlık haklarının ihlaliyle sonuçlanabilir. Araştırmada veri toplama araçları olarak; demografik bilgi formu, toplumsal cinsiyet algısı ölçeği, çelişik duygulu cinsiyet ölçeği ve kadına yönelik eş şiddet ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama araçları online olarak uygulanmış olup verilerin analizinde ise SPPS programı kullanılmıştır.

Araştırmada bulgular, 2024 yılında Erzincan ilinde yaşayan evli kadınlar olan 404 birey ile gerçekleştirilen çevrimiçi anket araştırması sonucu elde edilmiştir. Katılımcıların 404'ü de evli kadınlardan oluşmaktadır. Örneklemin büyük bir kısmını 18-28 yaş (%37.4) ve 29-39 yaş (%37.4) aralığında bulunan, katılımcıların (%55.2) çocuk sahibi olan, katılımcıların (%66.1) çoğunluğunun il merkezlerinde doğduğu, katılımcıların (%56.2) büyük bir kısmı üniversite mezunu olduğu, katılımcıların (%60.1)'i çalışmakta olup çalışanların en büyük grubunu memurlar (%40.8) oluşturduğu son olarak, katılımcıların gelir düzeylerine göre dağılımında, büyük çoğunluğun orta gelir grubunda (%81.4) yer aldığı görülmektedir. Yapılan analizlere göre katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının orta-yüksek düzeyde bulunmaktadır. Katılımcıların kadına yönelik eş şiddet algısı ölçeğinde elde edilen sonuca göre eş şiddet tutumları düşük-orta düzeyde bulunmaktadır. Katılımcıların düşmanca cinsiyetçilik puanları 22 ile 66 arasında değişmekte olup, ortalama 37.75 (Ss = 10.04) olarak hesaplanmıştır. Korumacı cinsiyetçilik puanları ise 21 ile 66 arasında değişmekte olup, ortalama 42.02 (Ss = 9.63) olarak bulunmuştur. Son olarak, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ) toplam puanı 43 ile 130 arasında değişmekte ve ortalama 79.78 (Ss = 17.52) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeyinin orta düzeyde bulunmaktadır.

Araştırma bulguları sonucunda, Erzincan ilinde yaşayan 404 evli kadınlarla yapılan çalışmada; toplumsal cinsiyet algılarının orta-yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların kadına yönelik eş şiddetle ilgili tutumları ise düşük-orta seviyelerde kalmıştır. Cinsiyetçilik düzeyleri incelendiğinde, katılımcıların düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik puanlarının orta seviyelerde olduğu görülmüştür. Ayrıca, çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeyinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular,

katılımcıların toplumsal cinsiyetle ilgili tutumlarında kararsızlık ve çelişki barındırdığını, eşitlikçi ve geleneksel cinsiyet normları arasında bir denge kurma çabası içinde olduklarını göstermektedir.

9.1. Öneriler

Ülkemizde kadına yönelik şiddetin azaltılması ve istenilen düzeye ulaşabilmesi için yapılan bu tür bir çalışma, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde ortaya koyarak, kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik daha etkili politika ve stratejilerin oluşturulmasına katkı sağlayabilmesi amacıyla aşağıda yer alan önerilerde bulunabilir.

Bu araştırma, Türkiye'de yalnızca bir il üzerinden yürütülmüş olduğundan sınırlı bir kapsamda kalmaktadır. Aynı çalışma, daha geniş bir örneklemle farklı illerde de gerçekleştirilebilir. Böylelikle toplumsal cinsiyet algısı ile cinsiyetçi tutumların ve kadına yönelik şiddetin ilişkisini daha geniş bir perspektiften değerlendirmeye olanak sağlayacaktır.

Bu araştırma, çeşitli araştırma yöntemleriyle de gerçekleştirilebilir. Farklı ölçekler ve değişkenler kullanılarak, bireylerin kadına yönelik şiddet üzerindeki etkileri daha derinlemesine incelenebilir.

Toplumun evlilik içindeki kadın-erkek ilişkilerine yönelik algıları, şiddetin yaygınlığını önemli derecede etkileyebilir. Bu noktada, yerel toplumsal normlar, dini inançlar ve kültürel değerlerin şiddeti nasıl etkilediği de dikkate alınmalıdır. Bu unsurlar, şiddetin normalleşmesine ya da görmezden gelinmesine zemin hazırlayabilir.

Evlilikteki cinsiyet rollerinin nasıl oluştuğu ve eşlerin birbirlerinden hangi sorumlulukları beklediği de araştırılmalıdır. Bu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini güçlendiren unsurların daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacak önemli bir bilgi kaynağı olacaktır.

Kadına yönelik şiddeti azaltmak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için, evli bireyler arasında farkındalık yaratacak eğitim programları ve seminerler organize edilebilir. Bu programlar, korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik bakış açılarını sorgulamaya ve bu tutumları değiştirmeye yönelik olmalıdır.

Korumacı ve düşmanca cinsiyetçilikle başa çıkmak için toplumsal bilinçlendirme çalışmaları ve hukuki düzenlemeler devreye alınabilir. Bu tür önlemler, kadına yönelik şiddetin azaltılmasına, toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesine ve evliliklerde daha dengeli ilişkilerin kurulmasına katkı sunabilir.

Ayrıca, kamu kurumları, ilgili bakanlıklar ve gönüllü olabilecek Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile iş birliği yaparak, kadına yönelik şiddetle ilgili bilgilendirme ve farkındalık artırıcı çalışmalar düzenleyebilir. Aile içi şiddet riskini erken tespit edebilecek danışmanlık sistemleri yaygınlaştırılabilir. Özellikle Aile Destek Merkezleri ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri daha aktif hale getirilerek hizmet kapasitesi artırılmalıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini artıracak eğitim, medya ve politika önerileri de sunulabilir. Yerel medya ve sosyal medya platformları aracılığıyla şiddet karşıtı farkındalık kampanyaları başlatarak toplumda gerekli bilinç oluşturulmalıdır.

Sosyal hizmet uzmanları, evli bireyler için toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratıcı eğitimler düzenleyebilir. Bu eğitimler, korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik anlayışlarını sorgulamayı ve bu bakış açıların kadına yönelik şiddeti nasıl tetiklediğini kavramayı amaçlamalıdır. Bu amaç doğrultusunda halk eğitim merkezleri, muhtarlıklar ve sosyal tesislerde toplumsal cinsiyet eşitliği ile kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik farkındalık programları düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

Abay, E. ve Akın, A. (2021). Covid-19 salgınında; dünyada ve Türkiye'de kadınlara yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet. *Sağlık ve Toplum*, 31(3), 11-16.

Açıl, O. (2016). İlk Türk devletlerinde kadın algısı ve kadın hakları. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 63-72.

Akbulut, S. ve Karanfil, N. (2022). Şiddet mağduru kadınların aile içi şiddet deneyimleri: *Aksaray örneği (Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*.

Akdemir, D. Ş., Tüfekçioğlu, S. ve Karlıdağ, B. (2023). İnsan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve Avrupa Birliği: Avrupa Parlamentosunda kadın temsiliyeti üzerine bir inceleme. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(1), 497–517.

Akdemir, S., Özaktaş, F. D. ve Aksoy, N. (2019). Türkiye'de ve seçilmiş ülkelerde kadının işgücü piyasasındaki yeri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 43, 184–202.

Akgül Gök, F. ve İl, S. (2017). Evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansıması. *Journal of International Social Research*, 10(54).

Akgül, A. ve Uğurlu, Ö. (2021). Kadına yönelik şiddetin, şiddeti uygulayan ve mekân bağlamında incelenmesi: Katledilmiş kadınlar örneği. *Planlama, 31*(1).

Akgül, İ. (2024). Kadın istihdamının iş ve aile yaşam uyumuna etkileri. *Hakkari Review*, 8(2), 18–33.

Akgün, A. G. R. (2010). Evlilikte etkili iletişim ve problem çözme: Bir toplum merkezindeki kadınlarla gerçekleştirilen grup çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi,* 23(23), 9–22.

Akın, M. (2013). Aile içi şiddet. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 71(1), 27-41.

Akkaş, İ. (2020). Toplumsal cinsiyet algısı üzerine bir değerlendirme: Erzincan örneği. *Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi*, 2020(1), 55–72.

Akkaş, İ. ve Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42.

Akman, S. U. (2021). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve toplumsal baskı: Türkiye İstatistik Kurumu yaşam memnuniyeti araştırması üzerine analizler. *EKOIST Journal of Econometrics and Statistics*, (35), 83-109.

Akpınar, B. (2016). *Evli çiftlerin evlilik uyumu ile toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

Akpınar, B. ve Kırlıoğlu, M. (2020). Bazı değişkenler açısından evlilik uyumunun incelenmesi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun evlilik uyumuna etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(2), 736–746.

Aksan, G. ve Karakoç, D. (2024). Kadına yönelik şiddetle mücadelede formel mekanizmaların işlevi üzerine nitel bir araştırma. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 14(2), 199–221.

Aktan, T., ve Yalçındağ, B. (2022). Çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeğinin (ÇDCÖ) yeniden gözden geçirilmesi: Korumacı cinsiyetçiliğin yapı geçerliliği ve ÇDCÖ'nün ölçüm değişmezliği. *Psikoloji Çalışmaları*, 42(1), 199-230.

Albayrak, E. (2023). *Kadına yönelik şiddetin gerçek yüzü*. Sosyal Bilimlerde Güncel Çalışmalar–2. İKSAD Yayıncılık.

Alhas, F. (2021). Gizemli bir yükseliş: Cam uçurum. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 64–74.

Almiş, B. H., Gümüştaş, F. ve Kütük, E. K. (2020). Kadına yönelik aile içi şiddetin kadın ve çocukların ruh sağlığına etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(2), 232–242.

Alp, A. (2024). Toplumsal değişimin kıskacında "aile". *Bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4(7), 43-60.

Altınova, H. H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Journal of Society ve Social Work*, 24(2), 9-22.

Altıntaş, H. K. ve Ayaz, S. (2023). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Toplumsal cinsiyet rolleri ve diğer faktörler. *Sağlık Akademisi Kastamonu*, 8(3), 487-496.

Altıntop, Ö. ve Adana, F. (2019). Yeni evli çiftlerin aile içi şiddete yönelik tutumları ve ilişkili faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 268-276.

Altiparmak, İ. B. (2019). Kadına yönelik aile içi şiddetin boyutları: Ankara örneği. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 55-76.

Altıparmak, İ. B. (2024). Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede ŞÖNİM'lerin rolü: Ankara örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(36), 449-464.

Arabacı, L. B. ve Uygun, T. (2022). Şiddet uygulayan ve şiddet uygulanan bireylerin özellikleri. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 5(1), 38-46.

Arvas, F. B. (2020). Aile, değerler ve din: Teorik bir yaklaşım. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 199-233.

Asan, H. T. (2010). Ders kitaplarında cinsiyetçilik ve öğretmenlerin cinsiyetçilik algılarının saptanması. *Fe Dergi*, 2(2), 65-74.

Aslan, M. ve Şeker, S. (2013). Aile içi şiddetin bir boyutu olarak kadına yönelik şiddet: Toplumsal algı ve tutumlar. *Nişantaşı University Journal of Social Sciences*, 1(1), 171–193.

Aşkın, E. Ö. ve Aşkın, U. (2017). Kadına yönelik aile içi şiddet ve yoksulluk ilişkisi: Aile içi şiddet mağduru kadınlar üzerine bir araştırma. *Kapadokya Akademik Bakış*, 1(2), 16-37.

Ataklı Yavuz, R. (2016). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ekseninde kadın istihdamı ve ekonomik şiddet. *Journal of Life Economics*, 3(3), 77-100. https://doi.org/10.15637/jlecon.132

Ayan, S. (2014). Cinsiyetçilik: Çelişik duygulu cinsiyetçilik. *Cumhuriyet Medical Journal (CMJ)*, 36(2), 147-156.

Aydın, O. ve Baran, G. (2010). Toplumsal değişme sürecinde evlenme ve boşanma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(2), 117-126.

Aydoğan, A. (2019). İş hayatında kadınların karşılaştığı kariyer sorunları. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 8(1), 20–29.

Ayhan, F. N. ve Ak, H. Ş. (2023). Toplumsal cinsiyet perspektifinden psikolojik şiddet. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 139-160.

Aytekin, Ç., Artan, İ., Kangal, S. B., Çalışandemir, F. ve Özkızıklı, S. (2016). Çocukların anne-babalarına yönelik algılarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(38), 168–188.

Bal, M. (2016). *Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış*.

Bal, Ö. Apollonik-Dionyzyak dünya algısı: Kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet boyutu.

Barran, D. ve Feder, G. S. (2010). Aile içi şiddet mağdurlarını desteklemeye yönelik müdahaleler: Sağlık hizmeti yanıtları ve çok kurumlu bir model. *Yaralanma Önleme*, 16, A276–A276.

Başar, F. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Kadın sağlığına etkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 131-137.

Başar, F. ve Demirci, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(1), 41-52.

Bayoğlu, F. (2020). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin temelleri üzerine. *Anasay*, (12), 149-164.

Belen, Ö. (2019). *Türkiye'de aile içi şiddet konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi* (Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Bilge, Ç., Karakaş, S. ve Oskay, Ü. (2020). İstanbul'da bir üniversitede hemşirelik öğrencilerinin evlilikte kadına karşı şiddet konusundaki düşünce ve tutumları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(2), 196–204.

Bilgin, R. (2016). Geleneksel ve modern toplumda kadın bedeni ve cinselliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 26(1), 219–244.

Bükecik, E. ve Özkan, B. (2018). Kadına yönelik şiddet: Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığına etkisi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 33-37.

Can, Y. (2015). Üniversite öğrencilerinin aile, cinsiyet rolleri ve kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(1), 163–175.

Candan, A. K. ve Can, Y. (2021). Evli ve bekâr kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve deneyimleri. *Turkish Studies – Social Sciences*, 16(3), 1103–1125.

Cengiz, A. A. (2020). Narsisizm ve çelişik duygulu cinsiyetçilik: Cinsiyet bağlamında bir inceleme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41), 39-73.

Cengiz, A. A. ve Özdemir, A. (2020). Kadın yöneticilere yönelik tutumların oluşumunda çelişik duygulu cinsiyetçilik ve narsisizmin etkisi. *Çalışma ve Toplum*, 67(4), 2123–2144.

Cengiz, V. ve Korkmaz, A. (2022). Kadına yönelik şiddetin medyada temsili ve şiddetin meşrulaştırılması. *Uludağ Üniversitesi Uluslararası Kadın Çalışmaları Kongresi: Türk Dünyasında Kadın Olmak*, Bursa, Türkiye.

Ceylan, E. N. (2024). *Evlilik sürecinde eşler arası iletişim ve maneviyat*.

Ciğerci, Z. (2019). *Evliliklerde kişilerarası iletişim ilkeleri ve İslami aile dergileri üzerine bir analiz* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çakır, H. (2013). *Sosyo-kültürel ve ekonomik faktörler çerçevesinde erken evlilikler: Ankara Pursaklar örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çakır, Ö., Harcar, T., Sürgevil, O., Budak, G. (2016). Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 51-70.

Çalışkan, H. ve Çevik, E. İ. (2018). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 218-233.

Çallıoğlu, Ç. (2019). *Antalya Aksu ilçesinde çalışan öğretmenlerin toplumsal cinsiyet, erkeklik ve kadınlık tanımlamaları üzerine bir çalışma* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Anabilim Dalı.

Çavdar, A. (2018). *Kadınların romantik ilişkilerde şiddete psikolojik dirençleri, siyasal eğilimler ve feminist kimlik* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çetinkaya, Ş. Ş., ve Eroğlu, K. (2022). Çocuk sahibi olabilme: Kültür ve geleneksel uygulamalar. *Sağlık Akademisi Kastamonu*, 7(3), 574-586.

Çifçi, S. ve Açık, Y. (2022). Kadına yönelik aile içi şiddet ve nedenleri. *Artuklu International Journal of Health Sciences*, 2(2), 1-7.

Dağıstan, S. (2024). Atasözleri bağlamında Türk ve Kırgız kültüründe evlilik kavramı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 40, 91–103.

Demir, G. (2024). Gündelik yaşam dünyasından hareketle toplumsal dünyada iletişim ve sunum üzerine bir inceleme. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 68, 150–169.

Demir, S. A. ve Nam, D. (2019). Evlilik yolu ile edinilen kimliklerin toplumsal cinsiyet rollerini yeniden üretmeye etkisi: "Gelin"-"Görümce" kimliği örneği. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 2(1), 67-92.

Demirel, M. Y. (2019*). Kadına yönelik ekonomik şiddet: İzmir ili örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Deniz, A. ve Kuloğlu, D. (2019). Ekonomi tarihinde Avrupa ve Türkiye'de kadın çalışanların ekonomideki evrimsel süreci. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 345–374.

DeWine, M. S. ve Dodd, C. J. (2011). "Sevgili meslektaşım" mektubu.

Dillon, G., Hussain, R., Loxton, D. ve Rahman, S. (2013). Kadına yönelik partner şiddeti ile zihinsel ve fiziksel sağlık arasındaki ilişki: Literatür taraması. *International Journal of Family Medicine*, 2013, 313909.

Dinçer, O. (2014). *Eşitlik tahayyülünün müşterek kurgusu: Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu'nun çalışma öncelikleri ve çıkan politika metinleri üzerine bir analiz.* Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

Dixit, D. S. (2024). Toplumsal normların ve kültürün cinsiyete dayalı şiddetteki rolü. *Uluslararası Araştırma ve Bilimsel Yenilik Dergisi.*

Doğrucan, A. ve Yıldırım, Z. (2020). Kadına yönelik aile içi şiddet üzerine bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 122-138.

Dutra, M. D., Prates, P. L., Nakamura, E. ve Villela, W. V. (2013). Aile içi şiddet durumlarında yaşayan kadınların sosyal ağının yapılandırılması. *Ciencia ve Saúde Coletiva*, 18(5), 1293–1304.

Ekşi, H., Güneş, F. ve Yaman, N. (2018). Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi oluşları ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 8(50), 203–233.

Ellsberg, M. C. (2006). Violence against women: A global public health crisis. *Scandinavian Journal of Public Health*, 34(1), 1–4.

Eniç, D. (2015). *Korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin kadınların sözel ve matematik performansı üzerindeki etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eniç, D. ve Tosun, L. P. (2021). Korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin kadınların sözel ve sayısal performansı üzerindeki etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(Ek 1), 84-109.

Er, N. (2024). Karma evlilik sürecinde çiftlerin tanışma ve karar alma süreçleri. *Mecmua*, (18), 68-83.

Eralp, A. ve Gökmen, Ş. (2020). Ortalama evlilik yaşının yükselmesini etkileyen faktörler ve cinsiyete göre farklılıklar. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 395–412.

Erbay, H. (2019). Tarihsel süreçte dünyada ve Türk toplumunda kadın algısı ve haklarının gelişimi üzerine bir değerlendirme. *Ege Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-25.

Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209-230.

Ertaş, İsmail; (2024), "Erken Orta Çağ Diplomasisinde Stratejik Bir Evliliğin Analizi: Clovis ve Clothilde*", Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 7(2), ss. 455–472.

Fatma, İ. N. C. E. (2021). Heraldic women in the internal policy of the Great Seljuk State. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (50), 434-445.

Fawole, O. I. (2008). Kadınlara ve kızlara yönelik ekonomik şiddet. *Travma, Şiddet ve İstismar*, 9, 167–177.

Field, A. (2013). *Discovering statistics using* IBM SPSS. SAGE Publications.

Fortune, M. M., Cindy, R. ve Enger, G. (2005). Kadına yönelik şiddet ve din'in rolü. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(3), 350–367.

Fox, V. C. (2002). Kadına yönelik şiddete ilişkin tarihsel perspektifler. *Uluslararası Kadın Çalışmaları Dergisi*, 4, 15–34.

Garip, S. (2023). Sosyal bilimlerde nicel araştırma geleneği üzerine kuramsal bir inceleme. *International Journal of Social Science Research*, 12(1), 1-19.

Genç, Y., Altıparmak, İ. B. ve Gündüz, D. U. (2019). Kadına yönelik şiddetin erkekler tarafından değerlendirilmesi: Sakarya örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 391-408.

George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference*, 17.0 update (10th ed.). Boston: Pearson.

Glick, P., Fiske, S. T., Mladinic, A., Saiz, J. L., Abrams, D., Masser, B., Adetoun, B., Osagie, J. E., Akande, A., Alao, A., Brunner, A., Willemsen, T. M., Chipeta, K., Dardenne, B., Dijksterhuis, A., Wigboldus, D., Eckes, T., Six-Materna, I., Expósito, F., Moya, M., Foddy, M., Kim, H. J., Lameiras, M., Sotelo, M. J., Mucchi-Faina, A., Romani, M., Sakalli, N., Udegbe, B., Yamamoto, M., Ui, M., Ferreira, M. C., & López, W. L. (2000). Beyond prejudice as simple antipathy: Hostile and benevolent sexism across cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(5), 763–775.

Gödelek, K. (2005). Güç iktidar ilişkisi bağlamında kadına yönelik şiddet. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 97-107.

Göker, M. ve Selçuk, H. *Şiddet mağduru kadınların boşanma sonrası süreçte uyguladığı ekonomik stratejiler* (Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi), 2023.

Gökkaya, V. (2009). Türkiye'de şiddetin kadın sağlığına etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(2), 167-179.

Gökkaya, V. B. (2011). Türkiye'de kadına yönelik ekonomik şiddet. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(2).

Gökmen, Ş., Eralp, A., ve Kayış, A. A. (2019). İlk evlilik süresini etkileyen faktörlerin yaşam analizi: Türkiye örneği. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 63-76.

GÖKTEPE, O. (2024). The Impact of Social Values and Culture on Discrimination against Women. *South Asian Journal of Social Studies and Economics*, 21(7), 99–109.

Gökulu, G. ve Hosta, N. (2013). Basında kadına yönelik şiddet haberlerinin analizi: Hürriyet, Sabah ve Posta gazeteleri örneği (2005–2008). *The Journal of Academic Social Science Studies,* 6(2).

Gülbahar, *Toplumsal cinsiyet ve şiddet*. Ankara Üniversitesi, 2012, 3.

Güler, A. (2015). *Evli kadınların eşleriyle ilişkilerindeki doyum düzeyleri ile depresyon ve anksiyete arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güler, E. ve Erbil, N. (2022). Kadına yönelik şiddet, cinsel şiddet ve hemşirenin sorumlulukları. *Androloji Bülteni (Andrology Bulletin),* 24(3).

Gülnar, M. (2022). *Şiddete maruz kalan kadınlarda kendilik algısı ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Gündüz, T., Duran, E. T., ve Yılmaz-Karaman, İ. G. (2024). Kadına Yönelik Partner Şiddeti Hakkındaki Mitlerin Kabulü Ölçeği'nin Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 46(3), 378-387.

Günen, H. ve Poyraz, T. (2017). Mardin'de gerçekleştirilen tercihli ve geleneksel evliliklerin nedenleri ve evliliğe karar verme süreci. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (HÜTAD)*, (26), 187-222.

Gürel, B. ve Çopur, Z. (2021). Ekonomik faktörlerin evlilik kalitesine etkisi: Bir dyadic model testi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(52), 631-668.

Gürer, S. Z. V. ve Gürer, M. (2020). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında Türkiye'deki televizyon dizilerinde sunulan kadın stereotipi. *Alanya Akademik Bakış*, 4(3), 631-650.

Gürkan, Ö. C. ve Coşar, F. (2009). Ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkileri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 124-129.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2015). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması 2014*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları

HASUDER Toplumsal Cinsiyet, Kadın ve Üreme Sağlığı Çalışma Grubu. (2023). *Toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet: Sorunların anlaşılması ve toplumsal değişim için çözümler*. Sosyal Bilimler ve Sağlık Bülteni, (8), 37–53.

Hbur, L. (2021). Kadınlara yönelik aile içi şiddetle mücadele ve önlemede düzenleyici ve yasal destek. *Law. Human. Environment*, 12(3), 137–144.

Hu, L. P. (2022). Türk erkekleriyle evli olan ve Türkiye'de yaşamakta olan Çinli kadınların toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (HÜTAD)*, (36), 155-175.

Işık, E. (2023). Evliliğin toplumsal boyutu ve homogami evlilik. İçinde *Sosyal bilimlerde akademik araştırma ve değerlendirmeler* – II (ss. 95–108). Özgür Yayınları.

Işık, E. (2024). Afet ve kadın: Toplumsal cinsiyete dayalı zarar görebilirlik, afet yönetimi, ruh sağlığı ve psikososyal destek hizmetleri. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 7(2), 882–909.

Işık, M. F. (2022). Örtbas edilmiş mizojini: Imposter fenomeni, korumacı cinsiyetçilik ve cam tavan sendromu. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 25, 99–110.

İbiloğlu, A. O. (2012). Aile içi şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 204-222.

İnci, R. (2019). Çalışan kadınlarda şiddet algısı ve bu algıda ekonomik şiddetin yeri. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(1), 189-206.

İştar, E. ve Dursun, S. (2014). Kadın çalışanların yaşamış oldukları iş-aile yaşamı çatışmasının iş ve yaşam doyumu üzerine etkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(3).

Jawale, V. (2015). Kadına yönelik şiddet: Nedenleri ve sonuçları. *Sai Om Ticaret ve Yönetim Dergisi: Akran Değerlendirmeli Ulusal Dergi*, 2, 1–9.

Kaçan, T. (2018). *Çalışan evli kadınların cinsel yaşam kalitesinde toplumsal cinsiyet rolleri ve çift uyumu* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2009). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet*. Ankara: Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.

Kadıoğlu, H., Ergün, A. ve Yıldız, A. (2013). Türk toplumu içinde bir grup erişkinin GSA-28 ile ruhsal sağlık problemlerinin taranması. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 3(3), 115–120.

Kara, Z. ve Uluç, M. A. (2019). Şiddetin cinsiyeti: Bir modern toplum anksiyetesi. *Şarkiyat*, 11(3), 1566-1581.

Karaaslan, D. (2014). Antik Yunan'da kadın olmak. Siirt Üniversitesi *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 159-174.

Karademir, T. (2021). *Evli bireylerde şiddete yönelik tutum ve manevi iyi olma* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Psikolojisi Bilim Dalı.

Karamanoğlu, T. ve Elmas, P. (2021). Benlik saygısının çelişik duygulu cinsiyetçilik üzerindeki etkisinde şiddete yönelik tutumun aracı rolü. *NOSYON: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, (8), 116-128.

Karayel, A. H. K. (2019). Kadına yönelik şiddet (Araştırma Raporu No. 93). İNSAMER.

Kaşdarma, E. (2018). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Sosyo-psikolojik unsurlar ve sistemi meşrulaştırma kuramı ekseninde bir analiz. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 2438–2460.

Keleş, E. ve Gül, S. S. Kadına yönelik şiddetle mücadele aktörlerinin 6284 sayılı yasaya bakışı: Erzurum örneği. *Ankara Barosu Dergisi*, 83(1).

Kelleci, A. (2023). Aile içi şiddet ve şiddet döngüsü: Bir alanyazın derlemesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47(1), 87–97.

Kılıç, E. (2024). The role of the family in the individual's acquisition of religious values.

Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.

Koç, D. (2021). *Niksar şehrinde kadına yönelik şiddetin coğrafi analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Korkmaz, H. (2022). Modern dönemde geleneksel kültür kodlarının/ataerkil yapının aile hayatına yansıması. *Antakiyat*, 5(1), 54–71.

Könezoğlu, B. (2006). *Aile ve ailenin korunması*.

Körükcü, Ö., Kayır, G. Ö. ve Kukulu, K. (2012). Kadına yönelik şiddetin sonlanmasında erkek işbirliği. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4(3), 396–413.

Köse, A. ve Beşer, A. (2007). Kadının değiştirilebilir yazgısı: *"Şiddet". Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 114–121.

Köse, B. A. (2023). İlk dönem Emevî hilâfetinde kadının siyasî ve içtimaî hayattaki yerine dair değerlendirme. *Anasay*, (24), 3–32.

Köten, E. ve Akdemir, H. E. (2021). Rap müzikte toplumsal cinsiyet temsilleri: Toplumsal cinsiyet klişeleri, hegemonik erkeklik ve cinsiyetçilik. *Lectio Socialis*, 5(1), 43–59.

Krook, M. L. (2019). Cinsel şiddet. *Siyasette kadına yönelik şiddet*

Krook, Mona Lena. "Psikolojik Şiddet." *Siyasette Kadına Yönelik Şiddet*. Çevrimiçi basım, Oxford Academic, 20 Ağustos 2020.

Krook, Mona Lena. *Siyasette kadına yönelik şiddet*. Çevrimiçi basım, Oxford Academic, 20 Ağustos 2020.

Kulakçı Altıntaş, H. ve Ayaz, S. (2023). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: toplumsal cinsiyet rolleri ve diğer faktörler. *health academy Kastamonu*, 8(3), 487-496. https://doi.org/10.25279/sak.1128870

Lewis, R., Dobash, R. P., Dobash, R. E., ve Cavanagh, K. (2000). Protection, prevention, rehabilitation or justice? Women's use of the law to challenge domestic violence. International Review of Victimology, 7(1-3), 179-205.

Lira, L. R. ve Méndez, M. T. (2008). Şiddet olayları mı yoksa terörizm mi? Pareja'daki ilişkilerde şiddete karşı şiddeti sınıflandırmak için bir keşif çalışması. *Salud Mental*, 31(6), 469–478.

Lutwak, N. (2018). Sağlık ve hastalık psikolojisi: Kadınlar üzerindeki yakın partner şiddetinin ruh sağlığı ve fizyolojik etkileri. *Psikoloji Dergisi*, 152, 373–387.

Madhani, F. I., Karmaliani, R., Patel, C., Bann, C. M., McClure, E. M., Pasha, O. ve Goldenberg, R. L. (2017). Kadınların aile içi şiddet algıları ve deneyimleri: Hyderabad, Pakistan'dan gözlemsel bir çalışma. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(1), 76–100.

Maktav, D. S. (2019). İşgücü piyasasında cinsiyet ayrımcılığının ücret politikasına yansıması ve Birleşmiş Milletler antlaşmalarındaki yeri. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 5(2), 104–117.

Mora, N. (2005). Kitle iletişim araçlarında yeniden üretilen cinsiyetçilik ve toplumda yansıması. *Journal of Human Sciences*, 2(1).

Moroğlu, N. (2012). Kadına yönelik şiddetin önlenmesi: 6284 sayılı yasa ve İstanbul Sözleşmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99, 357–380.

Nazarova, M. (2023). *Kadına yönelik ekonomik şiddet: Gerekli dikkati görüyor mu? Obshchestvo i innovatsii*, 4(8/S), 203–208.

Netto, L. A., Moura, M. A., Queiroz, A. B., Leite, F. M. ve Silva, G. F. (2017). Isolamento de mulheres em situação de violência pelo parceiro íntimo: uma condição em redes sociais. *Esc Anna Nery*, 21(1), e20170007.

Okereke, G. O. (2006). Violence against women in Africa. *African Journal of Criminology and Justice Studies*, 2(1), 2.

Oktan, V. (2005). Yalnızlık ve algılanan sosyal destek düzeyinin ergenlerdeki öfkenin gelişimine etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(21), 183-192.

Oktay, E. Y. (2015). Türkiye'nin ve dünyanın ortak sorunu: *Kadına şiddet. Akademik Araştırmalar Dergisi*, (64), 57–118.

Okutan, N. (2021). Kadınlara yönelik önyargılara yeni bir bakış: Çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramı. M. B. Bulut (Ed.), *Sosyal Psikoloji Kuramları* I (ss. 291–325). Nobel Yayınevi.

Orbay, İ. (2022). Görünmeyene ışık tutmak: Psikolojik şiddet. *Toplum ve Sosyal Hizmet,* 33(1), 267–290.

Özçatal, E. Ö. (2023). Sosyo-kültürel ve yapısal faktörler temelinde işgücü piyasasında kadınların ekonomik güçlenme süreci önündeki sorunları ve nedenleri. *Fiscaoeconomia,* 7(3), 2539–2571.

Özdemir, E. (2023). Ders kitaplarında cinsiyetçilik: *Ortaokul matematik ders kitapları üzerine bir içerik analizi* (Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü). Mersin Üniversitesi Akademik Arşiv.

Özdemir, H. (2019). Toplumsal cinsiyet perspektifinde erkeklik ve kadınlık algısı: Bir alan araştırması. *Asya Studies,* 4(10), 90–107.

Özkan, G. (2017). Kadına yönelik şiddet – aile içi şiddet ve konuya ilişkin uluslararası metinler üzerine bir inceleme. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi,* 7(1), 533–564.

Özkazanç, S. (2024). Şehir ve bölge planlama öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin algı ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (64), 30–45.

Özmete, E. ve Eker, I. (2012). İş-aile yaşamı çatışması ve roller: Kamu sektörü örneğinde bir değerlendirme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(2), 1–23.

Öztahtacı, D. (2017*). Evli kadınlarda evlilik doyumu, yetişkin bağlanma stilleri ve depresyon düzeyinin ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, A. B. (2014). Eşine şiddet uygulayan erkeklerin evlilik yaşantıları ve şiddet. Toplum ve Sosyal Hizmet, 25(2), 61–74.

Öztürk, N. (2017). Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanunun getirdiği bazı yenilikler ve öneriler. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8(1), 1-32.

Öztürk, Ö., Öztürk, Ö. ve Tapan, B. (2016). Kadına yönelik şiddetin kadın ve toplum sağlığı üzerine etkileri. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi,* 3(4), 139–144.

Pekel, E. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri ve kadının çalışma hayatındaki konumu. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi (BNEJSS*), 5(1).

Pingley, T. (2017). Çocuklar üzerindeki aile içi şiddete tanık olmanın etkisi: Sistematik bir inceleme.

Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15–34.

Popovych, Y. (2024). Kadına yönelik aile içi şiddet mağduru kadınların başa çıkma stratejilerinin psikolojik destek ve düzeltimi. *Psychological Journal*, 10(3), 19–29.

Resmi Gazete. (2012). *Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun (Kanun No: 6284)*. Resmi Gazete, Sayı: 28239, 20 Mart 2012.

Robinson, A. ve Myhill, A. (2019). Zorlayıcı kontrol. H. Johnson ve B. Smith (Ed.), *Routledge Uluslararası Aile İçi Şiddet ve İstismar El Kitabı* (123–135).

Rodoplu, A. (2019). *Evli çiftlerde evlilik uyumu ile cinsel doyum arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sakallı-Uğurlu, N. (2002). Ambivalent sexism inventory: A study of reliability and validity. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 47–61.

Sakallı-Uğurlu, N., ve Ulu, S. (2003). Kadınlara yönelik sözel ve fiziksel şiddete ilişkin tutumların yordayıcıları olarak cinsiyetçilik ve bağlanma stilleri. *Orta Doğu Teknik Üniversitesi.*

Saraç, S. (2013). Toplumsal cinsiyet. İçinde L. Gültekin, G. Güneş, C. Ertung ve A. Şimşek (Ed.), *Toplumsal cinsiyet ve yansımaları* (ss. 27–32). Atılım Üniversitesi Yayınları.

Sarıboğa, Y. (2024). Kadına yönelik şiddet: Toplumsal sorunlar, mücadele stratejileri ve hemşirenin rolü. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 10(3), 371-380.

Saritaş, E. ve Şahin, Ü. (2018). Hayat bilgisi ders kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir inceleme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 463-477.

Savaş, G. (2018). Türkiye'de yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği algısı gender (in)equality perception of individuals living in Turkey. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(2), 101-121.

Savaşkan, E. (2019). Kadın yöneticiler açısından toplumsal cinsiyet eşitsizliği üzerine kavramsal bir çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 1-23.

Sayılan, F. (Ed.). (2012*). Toplumsal cinsiyet ve eğitim: Olanaklar ve sınırlar*. Ankara: Dipnot Yayınları.

Seçgin, L., Arslan, T. ve Selçuk, K. T. (2022). Türkiye'de son beş yılda kadına yönelik şiddet: COVID-19 pandemisinin etkisi. *Humanistic Perspective*, 4(1), 28–43.

Selçuk, S. (2021). *Kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları açısından bağlanma stili, kadına yönelik şiddet tutumu ve benlik saygısının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Selim, S. ve Ok, B. N. (2022). Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve eğitim: Keşfedici mekânsal veri analizi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 187-200.

Sezen, L. (2005). Türkiye'de evlenme biçimleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11(27), 185-195.

Sharifi, F., Hadizadeh Talasaz, Z. ve Larki, M. (2024). Kadına yönelik şiddetle mücadelede barınma merkezlerinin kurulumu: Bir literatür taraması. *Aile ve Üreme Sağlığı Dergisi,* 18(1), 9–19.

Sırmabıyıklı, G. (2017). *MEB aile eğitimi programının eğitim materyallerinde toplumsal cinsiyet* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sönmez, K. ve Dikmenli, Y. (2021). İlkokul sosyal bilgiler ders kitabının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(1), 434–458.

Stošić, I., Janković, A. ve Manić, A. (2023). The escalation of violence in modern society: Implications and educational responses. *SCIENCE International Journal*, 2(4), 13–16.

Sudderth, L. K. (2020). Kadın projesi: Kırsal Nikaragua'daki kadınlara cinsiyet ve şiddet konusunda eğitim vermek. *Affilia*, 35, 246–259.

Şahan, Ö. ve Akbulut, Ş. (2020). Dünya'da ve Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadınlarda sağlığa ve spora yansıması. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 229–235.

Şahin, C. ve Şahin, M. (2014). Osmanlı son dönemi ile Millî Mücadele yıllarında Türk kadınının sosyal, siyasî ve askerî faaliyetleri.

Şahin, M. (2019). Kültür aktarımında toplumsal cinsiyetin rolü. *Akademik Hassasiyetler*, 6(11), 233-249.

Şahin, S. (2024). *Melikşah Sezen, Kelâm Tarihinde Kadınların İzi, İstanbul: Kayıhan Yayınları,* 1. Basım, 2021, 140 s.

Şahin, Y. D. (2022). Göçebe toplum, kültürel izler ve mimari: Mi'kmaq halkı üzerine bir inceleme. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 8(17), 535–547.

Şengül Kılıç, F. M. (2021). *Evli kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerinde toplumsal cinsiyet rolleri, algılanan sosyal destek ve eş desteği etkisinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Şimşek, Ş., Fettahoğlu, E. Ç. ve Özatalay, E. (2011). Cinsel istismar: Çocuklarda ve erişkinlerde travma sonrası stres bozukluğu. *Dicle Tıp Dergisi*, 38, 318-324.

Tan, M. (2019). Toplumsal değişim ve eğitim: kadın bakış açısından. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 27(1), 83-96. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000438

Tarhan, S., Gündüz, H. Ç. ve Ekşioğlu, S. (2017). Çelişik duygulu cinsiyetçilik, toplumsal cinsiyet ve evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1894-1908.

Tarzia, L. ve Hegarty, K. L. (2022). "Bana soğuk ve çirkin olduğumu söyler ve yine de beni kendisiyle seks yapmaya zorlardı": Kadınların heteroseksüel ilişkilerde eş zamanlı cinsel şiddet ve psikolojik istismara uğrama deneyimleri. *Journal of Interpersonal Violence*, 38, NP1299–NP1319.

Tekindal, M., Özlem, Ş. Ö. ve Emre, M. (2018). Şiddet mağduru kadına yönelik sosyal hizmet müdahalesi: Ayşen ve Zehra vakası. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 18(1), 45–72.

Tellioğlu, İ. (2016). İslam öncesi Türk toplumunda kadının konumu üzerine. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (55).

Terzi, M. A. (2024). *Kadına şiddeti önlemede din ve değerler eğitimi*.

Tire, O. (2017). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye'de kadın yoksulluğu. *Mavi Atlas*, 5(1), 97–112.

Topgül, S. (2016). İş ve aile yaşamı dengesizliğinin kadın çalışanlar üzerindeki etkileri. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 23(1), 217–231.

Tuğrul, Y. G. (2018). Erken yaşta evlendirilen kadınların evlilik süreçleri, deneyimleri ve sonraki yaşamları üzerine nitel bir çalışma. *Sosyoloji Notları*, 2(1), 2-38.

Tuğrul, Y. G. (2019). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların annelik deneyimleri üzerine bir saha çalışması. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, (3), 71-90.

Tuğrul, Yasemin Gezer; (2024), "Van'da Erken Yaşta Evlendirilen Erkekler: Toplumsal Normlar ve Bireysel Deneyimler", *İmgelem*, (14), ss. 521–554.

Turgut, A. Ş. (2019). Türkiye'deki gelir eşitsizliğinin toplumsal cinsiyet, kadının istihdamı ve kadın yoksulluğu açısından değerlendirilmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(38), 315–329.

Tüfekçi, İ. (2021). *Ekonomik, hukuki ve siyasal gelişmelerin Türkiye'de kadın cinayetleri meselesine yansıması* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

Türk, A., Çevik, B., ve Kaya, S. (2023). Toplumsal cinsiyet algısının şiddet eğilimine etkisinde toplumsal cinsiyet eğitiminin aracılık rolü. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 6(2), 423–443.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2012). *6284 sayılı Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun*. Resmî Gazete (Sayı: 28239). https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?

Uçar, S., Yıldız, Y. ve Baştemur, Ş. (2021). Evli bireylerde iletişim becerilerinin yordayıcısı olarak sevilemezlik ve evlilik süresi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 1-16.

Uğurlu, Z. (2022). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin çocuğa yansıması: Çocuk istismarı. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 160-174.

Uluscu, G. (2023). Türk atasözlerinin çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramına göre incelenmesi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 11, 235–244.

Umutlu, S. (2020). Çalışan kadınlara yönelik yasal düzenlemeler. Uluslararası Sosyal *Bilimlerde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, 4(4), 117-126.

Umutlu, S. ve Öztürk, M. (2020). İş yaşamında kadın ve karşılaştığı sorunlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(3), 297–306.

Uygur, G. (2016). *Kadına yönelik şiddeti önlemede toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemi. Dinî Araştırmalar,* 19(49), 209-227.

Uzunov, S. (2022). Violence – essence and forms of manifestation. *Law Journal of New Bulgarian University,* 18(2), 83–89.

Ülkücan, G. Ö. (yıl bilinmiyor). Duygular sosyolojisi ve cinsiyet çalışmaları kesişiminde duygular ve erkeklik tesisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(2), 526-556.

Ünal, Ö., Vargün, G. E. ve Akgün, S. Algılanan ebeveyn şiddeti, cinsiyetçilik ve kadına yönelik flört şiddetine ilişkin tutumlar.

Ünalan, Ö. (2022). Sosyo-kültürel değişim sürecinde Alanya Yörüklerinde evlilikle ilgili âdetler ve inanışlar. *Anasay*, (22), 177-212.

Ünlü, S. (2020). “Sofrayı kuran kaldırıyor”: Ev içi iş bölümünün kadınların psikolojik sağlığı üzerine etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(32), 4649–4687.

Ünver, Ş. ve Demirli, C. (2022). Çalışan evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rol algısı bağlamında aile içi rol dağılımı: Bir nitel araştırma. *International Journal of Social Inquiry*, 15(1), 143-156.

Üzümçeker, E. ve Akfırat, S. (2018). Kadın cinayetlerine yönelik atıfların cinsiyet grubuyla özdeşleşme, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve siyasi ideolojilerle ilişkisi. *Psikoloji Çalışmaları*, 38(1), 1–32.

Vargel Pehlivan, P. (2017). *Toplumsal cinsiyet bağlamında kuramsal yaklaşımlar: Bir literatür taraması*.

Yalçın, M. (2021). Şiddete maruz bırakılan kadınlara yönelik vaka yönetimi temelli sosyal hizmet uygulamaları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(3), 1103-1124.

Yalçın, M. (2024). Kadının güçlenmesinin toplumsal cinsiyet algısına etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(3), 1125-1146. https://doi.org/10.16953/deusosbil.1460869

Yavuz, Ö. (2015). *Kadınların toplumsal hayata katılımında yerel yönetimlerin rolü* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Yavuz, R. A. (2016). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ekseninde kadın istihdamı ve ekonomik şiddet. *Journal of Life Economics*, 3(3), 77–100.

Yazıcı, H. (2019). Evliliğin niteliği olarak evlilikte bireyselleşme ve bütünleşme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(2), 606-622.

Yetiş, E. Ö. (2020). Erkeklerle şiddeti konuşmak: Toplumsal cinsiyet temelli şiddeti anlama ve önlemede erkek katılımını psikososyal yaklaşımın sunduğu imkânlar üzerinden düşünmek. *Fe Dergi*, 12(2), 187-200.

Yıldırım, N. (2024). *Aziz Augustine bağlamında Hristiyanlık'ta kadın anlayışı* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye).

Yıldırım, S. (2017). Kadına yönelik şiddet ve ataerkillik. *Bildiriler Kitabı*-II, 193.

Yıldız, İ. (2011). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet: İnançlar ve gelenekler*.

Yıldız, İ. (2022). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve Türkiye: İnsani gelişme endeksi üzerinden bir değerlendirme. *Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 1–2

Yıldız, T. (2021). Kadına şiddet teması üzerinden ‘Halam geldi’ filminin içerik analizi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 11(3), 929-950.

Yılmaz, E., Özdemir, G., Oraman, Y., Unakıtan, G. ve Konyalı, S. (2019). Tarımsal üretimde kadınların karar alma süreçlerine katılımı ve kooperatiflerden beklentileri. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 16(1), 71-81.

Yılmaz, S. (2018). Türkiye'de kadınların çalışma hayatındaki yeri ve sosyal güvenlik hukuku düzenlemeleri. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 2(2), 63-80.

Yılmaz, Y., Gürkan, S., Akdeniz, E. T. ve Tınaz, S. N. (2022). Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerinin ve algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(3), 1021–1032.

Yumuşak, A. (2013). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları, toplumsal cinsiyetçilik ve narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

Yurt, E. (2023). *Sosyal bilimlerde çok değişkenli analizler için pratik bilgiler: SPSS ve AMOS uygulamaları*. Ankara: Nobel.

Yüksel-Şahin, F., ve Çanakçı, E. (2022). Eşinden şiddet gören ve görmeyen çalışan kadınların çok yönlü eylemli kişilik özelliklerinin, ruh sağlığı sürekliliklerinin ve toplumsal cinsiyet rollerinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 374-396.

Zavalsız, Ş. ve Ateş, H. (2021). Modernite ve gelenekler arasında evli ve çalışan kadının yaşamı: Türkiye örneğinde ampirik bir inceleme. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 87–99.

Zeyneloğlu, S., ve Terzioğlu, F. (2011). *Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.*et rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

ANKET SORULARI

Araştırmamız, Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmetler Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tez çalışması kapsamında yapılmaktadır. Bu araştırmanın konusu "Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Algısı Korumacı ve Düşmanca Cinsiyetçiliğin Kadına Yönelik Şiddet Davranışıyla İlişkisi: Erzincan Örneği"dir.

Bu tez çalışmasında amaç, evli kadınlar arasında toplumsal cinsiyet algısının, korumacı ve düşmanca cinsiyet algısına nasıl etki ettiğini araştırmak ve bu etkinin kadına yönelik şiddetle ilişkisini anlamaktır. Araştırma sürecinde evli kadın bireylerin konu ile alakalı ilgi ve tutumları araştırılıp değerlendirilecektir.

Araştırmamız Erzincan ilinde ikamet eden evli kadın bireylere dönüktür. Bu bilgiler bilimsel amaç dışında kullanılmayacak olup, ankete isim ve kimlik bilgileri yazmaya gerek yoktur. Katkılarınız ve içtenliğiniz için şimdiden çok teşekkür ederiz.

Araştırmacı

Nermin KAYAN
Gümüşhane Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Sunay GÜNGÖR
Gümüşhane Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. **Cinsiyetiniz?**
   ( ) Kadın
   ( ) Erkek

2. **Kaç yaşındasınız?**
   ( ) 30-40
   ( ) 41-51
   ( ) 52-62
   ( ) 63 yaş ve üzeri

3. **Çocuk sahibi misiniz?**
   ( ) Evet
   ( ) Hayır

4. **Doğum yeriniz?**
   ( ) İl

( ) İlçe
( ) Köy

5. **Eğitim durumunuz nedir?**
   ( ) Okur-yazar
   ( ) İlköğretim
   ( ) Ortaöğretim
   ( ) Lise
   ( ) Üniversite
   ( ) Yüksek Lisans/ Doktora

6. **Çalışıyor musunuz?**
   ( ) Evet
   ( ) Hayır

7. **Çalışıyor iseniz mesleğiniz nedir?**
   ( ) Memur
   ( ) İşçi
   ( ) Serbest
   ( ) Diğer

8. **Gelir düzeyiniz nedir?**
   ( ) Düşük
   ( ) Orta
   ( ) Yüksek

Ek 2. Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Kararsızım	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1- Kocam beni sürekli eleştirir.					
2-İstemediğim halde cinsel ilişkiye zorlar.					
3- Kocam bana bağırır.					
4-Ailemle görüşmemi engeller.					
5- Başkalarının yanında küçük düşürür.					
6- Kötü (yetersiz) bir eş olduğumu söyler.					
7-İhtiyaçlarım için para vermez.					
8-Vücudumda iz (morluk, şişlik) bırakacak şekilde döver.					
9-Boşanmam durumunda çocuklarımla görüştürmemekle tehdit eder.					
10- Boşanmam durumunda öldürmekle tehdit eder.					
11-Bana hakaret eder.					
12-Kocamın bana uyguladığı şiddeti anne-babam veya kardeşlerimle paylaşırım.					
13-Kocam bana küfreder.					
14-Ev dışında çalışmama izin vermez.					
15-Şiddete uğradığımda kadın sığınma evlerine gidebilirim başvurabilirim.					
16-Şiddete uğradığımda devletten koruma istemeyi düşünürüm.					
17-Kocamın bana uyguladığı şiddeti kimseye söylemem.					
18-Şiddette uğradığımda sessiz kalırım, içime atarım.					
19-Dayakla tehdit eder.					
20-Erkektir, döver de sever de.					
21-Erkek gerekli durumda kadına şiddet uygulayabilir.					
22-Dayakta bir keramet vardır.					
23-Kızını ya da karısını dövmeyen dizini döver.					
24-Kocam beni sürekli ihmal eder.					
25-Kocam beni bilgisizlik ve görgüsüzlükle suçlar.					

26-Kocam eve ya da bana harcadığı parayı başıma kalkar.					
27-Beni yeni bir eş almakla tehdit ve rencide eder.					
28-İyi bir kadın, iyi bir eş kocası tarafından aldatılmamak için eşi her istediğinde cinsel ilişkiye girmelidir.					
29-Evde yaşananlar evde kalmalı diye düşünürüm.					

Ek 3. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

Aşağıda yer alan ifadelere ne derece katıldığınızı "Kesinlikle katılmıyorum", "Kısmen katılmıyorum", "Kararsızım", "Kısmen katılıyorum", "Kesinlikle katılıyorum" seçeneklerinden birini (x) işareti ile belirtiniz. Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

		Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.					
2.	Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır					
3.	Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir.					
4.	Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.					
5.	Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.					
6.	Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.					
7.	Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.					
8.	Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.					
9.	Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.					
10.	Kocası izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.					
11.	Kadınlar yönetici olabilir.					
12.	Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.					
13.	Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.					
14.	Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.					
15.	Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.					
16.	Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.					
17.	Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakcı gibi) açmamalıdır.					
18.	Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.					
19.	Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.					
20.	Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.					
21.	Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.					
22.	Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.					
23.	Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.					
24.	Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.					
25.	Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.					

Ek 4. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği

Lütfen her bir ifade ile ne derece hemfikir olup olmadığınızı verilen ölçekteki sayılardan uygun olanı ifadenin yanındaki boşluğa yazarak belirtiniz.

1 Kesinlikle katılmıyorum

2 Katılmıyorum

3 Biraz katılmıyorum

4 Biraz katılıyorum

5 Katılıyorum

6 Kesinlikle katılıyorum

___ 1)- Ne kadar başarılı olursa olsun bir kadının sevgisine sahip olmadıkça bir erkek gerçek anlamda bütün bir insan olamaz.

___ 2)- Gerçekte birçok kadın "eşitlik" arıyoruz maskesi altında işe alınmalarda kendilerinin kayırılması gibi özel muameleler arıyorlar.

___ 3)- Bir felaket durumunda kadınlar erkeklerden önce kurtarılmalıdır.

___ 4)- Birçok kadın masum söz veya davranışları cinsel ayrımcılık olarak yorumlamaktadır.

___ 5)- Kadınlar çok çabuk alınırlar.

___ 6)- Karşı cinsten biri ile romantik ilişki olmaksızın insanlar hayatta gerçekten mutlu olamazlar.

___ 7)- Feministler gerçekte kadınların erkeklerden daha fazla güce sahip olmalarını istemektedirler.

___ 8)- Birçok kadın çok az erkekte olan bir saflığa sahiptir.

___ 9)- Kadınlar erkekler tarafından el üstünde tutulmalı ve korunmalıdır.

___ 10)-Birçok kadın erkeklerin kendileri için yaptıklarına tamamen minnettar olmamaktadırlar.

___ 11)- Kadınlar erkekler üzerinde kontrolü sağlayarak güç kazanmak hevesindeler.

___ 12)- Her erkeğin hayatında hayran olduğu bir kadın olmalıdır.

___ 13)- Erkekler kadınsız eksiktirler.

___ 14)- Kadınlar işyerlerindeki problemleri abartmaktadırlar.

___ 15)- Bir kadın bir erkeğin bağlılığını kazandıktan sonra genellikle o erkeğe sıkı bir yular takmaya çalışır.

___ 16)- Adaletli bir yarışmada kadınlar erkeklere karşı kaybettikleri zaman tipik olarak kendilerinin ayrımcılığa maruz kaldıklarından yakınırlar.

___ 17)- İyi bir kadın erkeği tarafından yüceltilmelidir.

___ 18)- Erkeklere cinsel yönden yaklaşılabilir olduklarını gösterircesine şakalar yapıp daha sonra erkeklerin tekliflerini reddetmekten zevk alan birçok kadın vardır.

___ 19)- Kadınlar erkeklerden daha yüksek ahlaki duyarlılığa sahip olma eğilimindedirler.

___ 20)- Erkekler hayatlarındaki kadın için mali yardım sağlamak için kendi rahatlarını gönüllü olarak feda etmelidirler.

___ 21)- Feministler erkeklere makul olmayan istekler sunmaktadırlar.

___ 22)- Kadınlar erkeklerden daha ince bir kültür anlayışına ve zevkine sahiptirler.

ETİK KURUL KARARI

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Sayı : E-95674917-108.99-222889
Konu : Etik Kurul Onay

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Sunay GÜNGÖR

"EVLİ BİREYLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI KORUMACI VE DÜŞMANCA CİNSİYETÇİLİĞİN KADINA YÖNELİK ŞİDDET DAVRANIŞIYLA İLİŞKİSİ: ERZİNCAN ÖRNEĞİ" konulu etik kurul başvurunuz; Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun **13/12/2023** tarih ve **2023/6** sayılı toplantısında görüşülmüş olup; projenin yürürlükteki mevzuata uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Günay ÇAKIR
Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

2015 yılında Erzincan Milli Egemenlik Anadolu Lisesinden, 2020 yılında ise Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet bölümünden mezun oldu. 2022 yılında Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Yönetimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başlayan Nermin KAYAN, şu anda da 2023 yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi de Hukuk fakültesinde Hukuk okumakta ayrıca 2021 yılından itibaren de Erzincan Adliyesinde Sosyal Çalışmacı olarak görev yapmaktadır ve Adli destek ve mağdur hizmetlerine tedviren müdürlük yapmaktadır.